

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő:
VÉSEZI JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR.

Kiadja:
A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

A legkényesebb kérdés.

Budapest, január 18.

(v.) Az aktuális magyar politikának melyik a legkényesebb kérdése? Száz ember közül kilencvenkilenc tévovázás nélkül rátalál erre a kérdésre. „A volt nemzeti párt miért nincs még mindig és mikor lesz már valahára képviselve a Széll-kabinetben?” Így szól a legkényesebb kérdés. Ugron Gábor ma nagyon kegyetlen akart lenni, ennél fogva ádázul konfrontálta Széll Kálmánt ezzel a kérdéssel. Meghíusult kegyetlenség, kárba vesztett ádázság! Széll Kálmán nem vágódott hanyatló jédtében, sőt még csak zavarba sem jött, hanem felállott mosolyogva s őszintén, becsületesen megadta a kérdésre a feleletet. A legkényesebb kérdésre a leglojálisabb feleletet. És a legtermészetesebbet is.

Lám megmondtuk akárhányszor, hogy fogas kérdésekkel zavarba ejteni ezt a miniszterelnököt nem lehet, aki mestere a mindig csalhatatlannal győztes diplomáciának: az őszinteség diplomáciájának. Ma is ennek a szertárból szedte magára a vétezetet az Ugron Gábor mérges támadása ellen; és ma is az övé lett a pálmá a porondon. Hogy miért nincs benn a volt nemzeti párt ebben a kabinetben? Hát egyszerűen azért, mert ez a kabinet már meg volt alakítva, mikor a nemzeti párt feloszlott s tagjai a szabadelvű pártához csatlakoztak. Azóta sem a szüksége, sem a lehetősége nem állott be annak, hogy egyik vagy másik tárca gazdát cseréljen. A lehetőség momentumát talán fölösleges is volt kiemelni. Mert az benne rejlik a szükség momentumában. Nos ilyen szükség eddig nem mutatkozott. Ellenben volt igenis egy nagy jelentőségű, inkább erkölcsi, mint politikai ok a kabinetnek ugyanabban az ál-

lapokban való megtartására, amelyben a Bánffy bukása után létrejött állapot folyamánaképpen megformálódott. Meg kellett ugyanis mutatni az ország közvéleményének, hogy a nemzeti pártnak a többséghez való csatlakozása nem a hatalomban való osztozkodás kedvéért történt, hogy a politikai irányelvek azonossága s a kormányzati szellem tartalma, tehát egy merőben önzéstelen motívumokból fakadt elhatározás bírta rá Apponyiekat a csatlakozásra.

A volt nemzeti párt tagjai tehát pártában fognak maradni? Az ellenzék, kivált a néppárt körörendve rivalta bele ezt a kérdést Széll Kálmán mai beszédébe. De erre is megjött az őszinte, becsületesebb felelet. Megmondta a miniszterelnök, hogy azok a nagy tehetségek, amelyek a volt nemzeti párttal vonultak be a szabadelvű pártba, nem fognak örökké parlagon heverni. Olyukuk dusan rászógtak képességével és jellemével a kormányzatban való aktív közreműködésre. S bizonyára megjő az ideje annak is, hogy ezek a tehetségek és jellemek a governmentális téren is érvényesüljenek. Megmondottuk már, hogy mostanig ez mért nem következett be, s ugyanabból kiderül az is, hogy mikor fog bekövetkezni. Mihelyt a jelentkező szükség meghozza rá a lehetőséget. A volt nemzeti párt tagjai ezt teljesen átértik s lojális béketűréssel várakoznak. Hiszen pártállásuk változtatásánál nem az volt a szándékuk, hogy ők kapjanak miniszteri tárcákat, hanem az, hogy az ország kapjon üdvös és helyes kormányzatot.

S ha már benne vagyunk a legkényesebb kérdés feszegetésében, hadd menjünk mindjárt egy lépéssel tovább, mint a miniszterelnök ment. Nyíltan kimondjuk, hogy a Bánffy bukását követő új alakulásnak az uralkodó politika módszerében és a kormányzati szel-

lemben igen is már le vannak vonva a konzekvenciái, de a kabinet összealkotásában még csak ezentul kell majd e konzekvenciákat levonni. Hogy kellő időben s a megfelelő mértékben le kell őket vonni, abban egyetért az egész szabadelvűpárt. Nincs abban az egész őrjási pártban egyetlen árnyalat sem, mely be ne látná, hogy a volt nemzeti pártnak a kormányzati működésbe való bevonása a beálló események logikájából önként folyik. E gondolat megvalósításának időpontját és módját a többség természetesen vezérére bizza; de nemcsak hogy nem idegenkedik a gondolatól, hanem a lojalitás szempontjából természetesen, a teljes mértékben kivandó és feltétlenül biztosítandó pártegység szempontjából pedig egyenesen kívánatosnak tartja.

Az ellenzék, úgy látszik, azt hiszi, hogy a szabadelvűpártnak ugynevezett régi gárdája titkos borzadással gondol arra az időre, amikor a volt nemzeti párt tagjai közül egyik vagy másik miniszterre lesz. Hát nagyon tévednek az urak. A régi szabadelvűpárt legorthodoxabb árnyalata is nemcsak megbarátkozott azzal az eshetőséggel, hogy az új politikai helyzet a kormány személyi státusában is kifejezésre fog jutni, hanem meg is van győződve, hogy a konzekvenciák e tökéletes levonásának hasznos gyümölcsei teremnének az egész vonalon. S ha ebben az irányban itt-ott jelentkeznek némi türelmetlenség a többségben, hát tudja meg az ellenzék, hogy az nem a volt nemzeti pártiak részéről mutatkozik, hanem inkább a másik árnyalatnál, amelynek képviselői alkalomadtán egyre hangoztatják, hogy a maguk részéről teljes megnyugvással várják annak a bekövetkezését, amit elmaradhatatlannak tudnak, s aminek az elmaradását nem is kívánják.

Ime így áll a legkényesebb kérdés dolga. Összegezzük a mondottakat. A nemzeti párt

TÁRCA.

Szerelmes párom...

Szerelmes párom, óh beh féltelek!
Kacér napfény hogy homlokodra száll —
S a kisértő, hízkelő sugár
Forróbban csókol, mint én — tégedet.

Oh reszketek, ha arra gondolok,
Hogy bűvös álom mámort hint reád,
És üdvözítőbb, szebb az éjszakád,
Mint aminővé én teszem — napod.

Kerüld az álmat, óh kerüld a fényt!
Hatalmasabbak ők, mint én vagyok.
Megadják azt, mit én nem adhatok:
A boldogságot, üdvöt és a kéjt.

Csak engem láss: Szeress csak engemet!
Én legyek a nap, én legyek az éj,
Gyönyöröd, álmod legyen az enyém!
Szerelmes párom, óh be féltelek...

Erdős Renée.

Hőfeherke.

(Premiére a Nemzeti Színházban.)

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irta: Ábrányi Emil.

A naiv férfi-erő, a szüzi életöröm ritkaság a mi fáradt, túlművelt, ideges embereink közt. Ugy gondolom, mindnyájunkban ott lappang egy kis perverzitás, egy kis világtájalom, egy kis taedium vitae, akik a társaság fölszínén uszdo-

gálunk. A mohóság és az unalom öl bennünket. Szeretnénk kiélvezni mindent, ami gyönyörűség van ezen a földön és ha élvezünk valamit: fásultan, magunkat gunyolva, analízáló elménk kegyetlen tisztaságával és hidegségével konstatáljuk, hogy nem érte meg a fáradságot.

Szomjuhozunk a halált, abban a tudatban, hogy legkényesebb dolog a megsemmisülés, mert a halottat kötelességek nem nyomják, a halottnak nem fáj semmi abból a tömérdek sértésből, bosszúságból, a mivel az élő embert az élet macerálja; és mégis szeretnénk örökké élni, pusztá gögéből, esztétikai érzékből, kíváncsiságból.

Gögéből, mert sérti az önértetünket, hogy gondolkodó agyvelőnkkel, logikánkkal, kiművelt eszünkkel éppen úgy elmúlunk, mint a legközönségesebb barom. Esztétikai érzékből, mert a halott buta, a rothadás csemány, a halál disztelen. Kíváncsiságból: hogy lássuk, szakadatlanul figyeljük, mi minden történik a világon; hogy borzalmasan érdekes szenzációkat olvassunk a reggeli kávénál; hogy tudjuk, szakadatlanul tudjuk: hány embertársunk bukott hírtelen, váratlanul gyálatba, szegénységbe a gazdagság és diadális magasából; hány lett nyomorultta, akit irigyeltünk; hogy lássuk, szakadatlanul lássuk folyni az élet édes, piszkos, drága és undok folyamát; hogy ott legyünk, mindig ott legyünk a mások temetésén!

Szeretnénk örökké élni, hogy örökké kicsinyelhesük az életet; hogy örökké sajnálkozhassunk világrajóttunkon; hogy örökké azt mondhasunk fáradt szívvel és felsőbb iróniával: voltaképpen az élet nem ér semmit!

Ott ülsem, barátom, a kávéház asztalánál. Már jóformán ki vagy élve, tehát élni akarsz mohón, pipenés nélkül és a nappal megtöltöd az éjszakával. Almos vagy, mindig almos vagy, de nem tudsz aludni és fönnmaradsz reggelig, kábult fővel, zsiabdatan, piros szemhéjjal. Vársz valamit, szegény unott, léha ember. Szeretnéd, ha valaki megváltana. A mocsárból, ahol fetrengsz, tiszta-

ságra vágyol. Hajnal felé a pünes gőzében, az olesó szerelmet kínáló leányok társaságában megjelenik egy szép köd-alak, egy lebegő fehér lilium: az a kedves, ártatlan, tiszta leány, akit szeretni tudnál. Hol él ez a teremtes? Kétségkívül messze, magas hegyek közt, valami eldugott faluban, ahová nem tud beférkőzni a romlottság. Elindulsz. Fölkeresed. Megtalárod. Betolakodol hozzá, az egyszerű, nemes hajadonhoz, aki magához hasonló kedves, jószágos, becsületesebb emberek közt él. Egy pillanat alatt meghódol neked, mert te, modern, világtájalmas, büns, érdekes férfi: tele vagy hódító, bűbajos, diadalmas misztériummal. Nos, itt a megváltó. Öleld magadhoz. Ez az igazi szerelem. Magadhoz is vonod, hiszed is, hogy boldog leszel vele, — de a következő órában már mást szeretsz. Azt a nőt szereted, akinek vörös a haja; akiben tombol az édes, büns, buja szenvedély; aki finomabb, tisztább, csillogóbb kehelyben érdeklő gyönyört kínál. Ugyanazt, amitől a heterák karjai közt megésvő örlöttél, de ami mégis legfontosabb neked a szerelemben. Ez a nő, a bujaságnak ez a friss, tüzös színében égő, kábítóan illatos virága több ingert kínál, mint a gyöngéd, szüzi, fehér lilium. Hozzád lép és elragad a másiktól. Miért? Mert ez a szivedre aspirált, amaz pedig az idegeidre hatott. Hogy is maradhatt volna ná az ahhoz, aki a szivedre akart építeni, amikor nincs is szived? Te csak az idegeiddel tudsz szeretni. És azok is tönkre mentek már!

Ezt a férfit, ezt a típust láttuk a mai bemutatón Bródy Sándor darabjában, a Hőfeherkében. A modern férfi természetrajzát megírni senki sem illetékesebb Bródy Sándornál, aki elsőrangú emberismerő, finom pszichológus, kiváló poéta és tetőtől talpig modern.

Belső szerkezete olyan gazdag és komplikált, hogy magába tekintve már jóformán megismer mindent a rajta kívül eső világból. Ha magára

nem azért szegődött a többséghez, hogy részt kapjon a kormányhatalomból, hanem azért, hogy támogassa a szabadelvű politika új módszerét s a kormányzat új szellemét. Hogy a volt nemzeti párt egyik vagy másik tagja bevonassék az aktív kormányzati működésbe, annak sem a korona, sem a többség bármely árnyalata részéről semmi néven nevezendő elvi akadályát nem ismerjük. A szabadelvűpárt régi tagjai idegenkedés nélkül tekintenek a konzekvenciák e levonása elé, s a miniszterelnökre bízzák annak az eldöntését, hogy mely időpontban és milyen módon fogja a beállandó szükséghez képest az idevágó intézkedéseket megtenni. Az ellenzék nyilván azt hitte, hogy e kérdés fölvetésével bombát dob a többség táborába. Az őszinteség diplomataja bátor kézzel hozzá nyult a golyóbishoz, fel is nyitotta az ország színe előtt s megmutatta, hogy robbantani az a bomba nem tud, mert üres és *papier maché*-ből való.

ORSZÁGGYÜLÉS.

Budapest, január 18.

Barta Ödön most jött fel a meggyéből s odahaza teleszedte tarsolyát egy csomó jó tanácsossal, régiekkel és újakkal. Ma aztán kirakta őket a t. Ház asztalára. Kifelé ezek a jó tanácsok népszerűek lehetnek s minthogy — azt mondják — választások közből vagyunk, az ilyen népszerű témák felhajszolása nem is érthető. De egy füst alatt egy kiesít sok is a jó tanácsból, ha valaki, mint Barta Ödön, csak a következő mozaik-munkát végzi:

1. Új tehermentesítést ajánl, még pedig állami pénzen;
2. a tisztviselők megelégedése szempontjából gyorsabb előléptetést kíván;
3. kívánatosnak mondja, hogy az árvák pénzét vegyék ki a megadóztatás alól;
4. a XX. század szellemében követeli a gyógyszeres árusításának kellő ellenőrzés mellett *szabad iparrá* tételeit;
5. a rendeletek szövevénye ellen is intézkedést vár; és
6. követeli az általános szavazati jogot, mert — *Deák Ferenc is az általános szavazati jog híve volt!*

Ezzel a kissé merész állításával konfliktusba keveredett a miniszterelnökkel, aki egy kurta közbeszólással annyit azonnal megmondott, hogy Barta Ödön nem ismeri, vagy rosszul ismeri a

hallgat, észreveszi, hogy miről van összetéve a század hangulata.

De *Bródy Sándor* nemesek magát figyeli meg, nemcsak az iróasztalánál ül, hanem künn jár a világban. Eless szeméi nyitvák. Nemesek néz, hanem meglát mindent. A legmagasabb körökben éppen úgy megfordul, mint a misera plebs százszázalékos közt és mindenütt az embert obszerválja. Kritikája, ítélete erős, biztos, beható. De ha még jobban akar látni: a szívét hívja segítségül. A hová az analízis ész nem tud behatolni, oda elküldi a részvétét, a gyöngéd szimpátiáját és ezek fölkatnak, kiéreznek mindent, ami az emberi szívnek mélysegeiben lappang. Ez a nagy szimpátiikus ideg, ez a gyöngéd poéta-érzés okozza, hogy mikor az embereket festi, nem állapodik meg a triumfáló gúnnyal, nem szatirizálja őket agyon, hanem mintegy szánakozik rajtuk; mentséget keres a hibáikra, bűneikre; úgy bánik velük, mint a betegekkel. Innen van, hogy senkinek az iróniájában nincs több kellem, senki sem szatirizál több *játszósággal*, mint *Bródy Sándor*. Ilyen szuverén né a hideg, éles ész teszi az író, hanem a szív ereje, az érzések *gráciája*.

Es ennek tulajdoníthatjuk, hogy *Bródy Sándor*, aki idegeivel benne él a modern élet forgatagában, aki halálra fárasztja magát ebben az enerváló légkörben, akit ezer ezimizus környéke minden oldalról s aki éppen úgy hervad Hamlet-szerű töprengések közepette, mint valamennyien: szívvel a nagy, szűzes, primitív érzések felé sováro. Ennek tulajdoníthatjuk, hogy éles, analízis, szatirikus esze mellett a lelke, a fantáziája tele van színgazdag, forró romantikával. Ennek tulajdoníthatjuk, hogy bár a szerelemben minden perverzítást ismer, bár a szűzes érzésekre úgy tekint, mint egy örökre elvesztett paradisosmra: nem a kiábrándulás mellett foglal állást a blazirt és irigy és ódoni dolyfűvel, hanem a tiszta, egészséges, ártatlan szerelmet állítja föl mint

a Deák Ferenc álláspontját. De konfliktusba keveredett Barta Ugron Gáborral is, mikor újsághírek alapján megtámadta gróf Lázár István főispánt, mert állítólag németül beszélt az installációján. Ezt Ugron meglehetősen ingerülten kifogásolta, mire Barta azt jegyezte meg:

— Hát mért nem cáfolta meg a képviselő ur a rendelkezésre álló lapban?

— Mert nem kötelességem a cáfolgatás — szólt haragosan Ugron.

— Hát az kötelessége, hogy engem cáfoljon?

— vágta ki magát az incidensből az ügyes Barta Ödön s ezzel legalább beszédének hatását megmentette a Kossuth-párton. De ezzel még haragosabbá tette Ugron Gábor s talán azért volt, hogy a mindig tulontul temperamentumos rabonban, mikor később felszólt, minden korlátot szétfeszített hevességével. Sok harag gyülemlett fel benne.

Közben a t. Ház egy higgadt, okos és szükséges beszéd élvezetéhez jutott. *Berzeviczy Albert* szólt fel ugyanis s miután előbb az ő meggyőző modorában nyilatkozott a belügyi vita során fölvetett ideákról: hatalmas védőbeszédet mondott a székesfővárosról, mely kivételes bölkezéssel vállalta szükség idején magára még az államra tartozó terheket is, de éppen ezzel a kivételes magatartásával rá is szolgált, hogy amikor nagyrészt önhibáján kívül zavarba jutott, az állam se hagyja magára. *Berzeviczy* a meggyőződés erejével s az igazí szeretet melegségével szólt a főváros igazai mellett s a t. Ház igazán pártkülönség nélkül hagyta magát a kiváló szónok argumentumaitól kapacitáltatni.

S most következett *Ugron Gábor*. Már a harmadik mondatnál a hangján sem tudott uralkodni. Később már a szavain sem. Ami indulat benne az utolsó hónapokban felgyülemlett, ami friss haragot benne a Barta-incidens támasztott s ami elkeseredést a közleg választások előtt érez: az mind hozzájárult ma, hogy kivegye sodrából. S bele is kötött mindenkibe és mindenbe. Még a koronába is. És a képviselőházba is. És a néhai nemzeti pártba is. Hogy azonfelül még a kormányba is, az csak természetes. Elöntötte vad indulatának árfával az egész országot véges-végig.

Mikor a koronáról olyat mondott, mintha nem gyakorolna elég pártatlanságot a választásokkal szemben: ezért rendreutasította az elnök. Mikor azt mondta a képviselőházzal, hogy nem hoz törvényeket, csak regisztrál: ezért a nagy többség haragos tiltakozása zúgott feléje. Mikor azt mondta a nemzeti pártól, hogy tagjai beolvadva is csak minisztránsok lehetnek és sokáig

végeit, mint kikötöt, mint egyetlen, igaz boldogságot.

Ennek tulajdoníthatjuk, hogy *Balassa Imre* a kávéház bekans-nót siratja és visszaképzeli őket abba az időbe, amikor még ártatlanok voltak; hogy a nagystílu éjjeli kávéházból kirohan, vasutra ül és megy, mint a Vénusz-barlangból kiszabadult Tannhäuser, abba az egyszerű erdélyi faluskába, ahol megtalálja Marikát, a szűzes szerelem szimbolusát, a hófehérkét; hogy ebben a kis faluban, az öreg református lelkész lakásán, mesébe illő édes, bájos idillt kapunk a szerzőtől. Ennek tulajdoníthatjuk, hogy *Bródy Sándor* úgy át tudta érezni, úgy le tudta írni a kopott ruhában járó öreg tiszteltesben a puritán egyszerűséget, a tiszta, kötelességtudó lélek nemes rezignációját és a földjéhez ragaszkodó magyarság erős, becsületes, naiv fajszeretét. Ide a megfigyelés nem lehetett elegendő. Ide rokonérés, szívbeli dispozió kellett. Különbben nem lehetett volna benne ennyi igazság, ennyi melegség.

Szebbet, gyöngédebbet és magyarabbat, mint a *Hőfőherke* első felvonása, még nem láttam a nemzeti színpadon.

Éppen a különböző, normális embereknél ellentétes és egymást kizáró sajátságok összo-olvasása teszi érdekessé, eredetivé, lebilincselővé a *Bródy Sándor* írói egyéniségét. Fantáziájában romantikus; szíve mélyen naiv; elméjében boncoló, lelket szétzedő, reális motívumokból kiinduló; világnézetében irónikus; írásában művészi és modern. Mindent szigorú logikával szerkeszt és csak ott rapszodikus, ahol akarja. Látja, hogy a világ tele van szédelgessel és gonoszszággal, de keresi a jót és könnyet ejt, hogy a jónak a sorsa elzúllás, bukás. Néha úgy tetszik, mintha nem hinne az igazságban és játszanék minden igazsággal; de munkájában megállítja a költői igazságszolgáltatást; lelkiismeretet olt az embereibe és

kell vezekelnők, míg a főpapi talárt is felöltetik: ezért maguk a nemzeti pártiak is megmosolyogták. S mikor a kormányt változta, hogy a rendszer megmaradt, nem változott: ezért már meg se mosolyogták. Akkor már rikácsoló volt az Ugron hangja s úgy kiáltotta:

— Szét fogják hordani az alkotmány köveit, s mint a zsidók jeruzsálemi templom maradványaihoz, mi is csak sirni járunk már az alkotmány romjaihoz.

... Az ellenzéknek kedvére volt az indulatos beszéd.

De felszólt most *Szell Kálmán* miniszterelnök. Megszokott nyugalmával első sorban eliminálta a vitából, ami fölötté áll a vitának. A korona minden tényéért a kormány felelős s azért eddig ő, a miniszterelnök, még nem is szólt soha a koronáról. Most is csak annyit mond, hogy mindenért, ami a koronát közelről vagy távolról érinti, vállalja a felelősséget. Ellenben Ugron gondolja meg, használ-e a nemzetnek, ha olyasmivel illeti a koronát, ami annak szívtől és agytól távol áll? Nem használ. És a parlamentnek sem, ha világos törvények ellenére vakmerően ráfogja, hogy csak regisztrál. Hát nincs-e minden képviselőnek joga, hogy javaslatokat nyújtson be? Nem helyes a törvényhozást így támadni.

Aztán a beolvadt nemzeti pártól így szólt:

— A volt nemzeti párt tagjai azért nincsenek a kormányban, mert amikor ez a kormány megalakult, a volt nemzeti párt még kívül volt a szabadelvű-párton. Ez az egyetlen ok. De a két párt egyesülése éppen azt mutatja, hogy az egyesülés nem a hatalomban való osztozkodásért történt.

Másodpercekig eljenzett és tapsolt az egész többség e lapidáris védelemnek, mely még az ellenzéken sem tévesztette el hatását. S nagy lelkesedéssel jutalmazta a miniszterelnököt, aki lojálisan megvédte az indolatos támadás ellen a koronát, a képviselőházat, a volt nemzeti pártot — csak önmagát nem védelmezte. Ót hadd támadják, megvédik a cselekedetei...

A képviselőház ülése január 18-án.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Perczel Dezso.

A kormány részéről jelen vannak: *Szell Kálmán* miniszterelnök, *Cseh Ervin*, *Hegedűs Sándor*.

Elnök bemutatja *Ebergényi Sándor*, Abrudbányán megválasztott képviselő megbízólevelét.

Palk La os, az igazoló állandó bizottság előadója jelentése alapján *Dienes Márton*, *Molnár Józsiás*, *Dégen Gusztáv* és *Schwarz Lajos* képviselőket igazolták.

Hegedűs Sándor kereskedelmi miniszter: Be-

ez ad jutalmat vagy büntetést. Szkeptikus gondolkodó, aki úgy érez, mint egy romantikus; hideg emberismerő, akinek forró ábrándjai vannak; modern ember, aki szomjazza a primitív érzések gyönyörűségét; aki egyik kezével orvosi pontossággal boncol, a másik kezével puha, illatos, aranyvirággal himzett fátolt borít a meztelen valóságára.

Ezek az érdekes, jellemző sajátságok mind megvannak a *Hőfőherkében* és most esodálatos színpompával ömlenek ki a közönségre, mint egy óriás reflektorból. Alakjai a novellában is éltek, de a esöndes, hallgatag könyvben nem voltak úgy exponálva, mint most a színpadon. Azt az általánosn elfogadott és szajkó-módon utalan ismételt szabályt, hogy a regényekből készült drámák rosszak: ez az átdolgozás megeafolja. Vagy itt csak egy szerencsés kivétellel volna dolgunk? Inkább azt hiszem, hogy érdekes drámát csak unalmas leírásokban szétterpedő regényből nem lehet csinálni. A *Kamébas helye*, a *Szegény ifju története*, a *Clemenceau*: drámának is kitünő. Sok évtizedes életkorok, nagy és állandó vonzóerejük bizonyítja ezt. És a *Hőfőherke* is érdekes dráma, bár eredetileg novellának készült. Azért érdekes, mert novellának is az volt. Sőt tovább megyek és azt mondom: *dráma* volt a *Hőfőherke* akkor is, amikor novellának írták. Azzá tette az igaztót, érdekesített cselekvés; azzá tette az élettől, drámai erőttől duzzadó *dialog*.

Ha sorra veszem a szereplő alakokat: nem élnék-e valamennyien?

El *Balassa Imre*, a mi korunk típusa, a rongy-élvezetekbe csömörölt ifju, aki előközölt fiatalága romjaitól menekül, hogy újjaszálhesse lelkét egy szűzes leány eskőjában; de visszaesik az érzékiség mámorába, amikor a vörös haju démon újra megkönyékezi.

El a papleány, a vékony, szűzelelkű *Marika*,

nyújtja az Adria magyar királyi Tengerhajózási Társasággal kötött szerződés becikkelyezéséről szóló törvényjavaslatot.

Következik

a belügytárca

költségvetésének tárgyalása.

Barta Ödön a közigazgatási egyszerűsítésének szükségét hangsúlyozta. A kihágási rendeletek nagy tömege miatt a polgárok sok zaklatásnak vannak kitéve. 1895–99-ig évenként 300.000-re tehető a kihágási feljelentések száma, melyek 70 százalékka elitéléssel végződött. Ezek a kihágások az ország közigazgatásának képét mutatják. Kéri a belügyminisztert, hogy az új intézmény értelmében hány kihágást követett el? A közbiztonsági állapot sem áll oly jó lábon, mint azt a miniszterelnök feltűnteti. Az utóbbi évben a közbiztonság ellen elkövetett vétségek és kihágások száma 30.000-re, a közszemérem ellen elkövetett vétségek száma 40.000-re szaporodott fel. Erről nem lehetett oly nyugalommal beszélni, mint azt a belügyminiszter tette.

Ezután a kivándorlás kérdésével foglalkozik. Folyton nő azok száma, akik a hazát elhagyják. És sajnos, a többség nem azért megy külföldre, hogy tanuljon hanem azért, mert meggyőződött arról, hogy itt megélni nem lehet. A magyar földön 505 millió forint teher van különböző kamatok mellett. Ez jobbra a kisbirtokosok vállait terheli. Egy akcióit kellene megindítani, mely lehetővé tenné, hogy legalább a kamatok óriási terhe kisebbítessék.

A tisztviselők helyzetével foglalkozva. Kéri a belügyminisztert, találjon módot, hogy az előéletési viszonyok rendezessék. Nem fogadják el a miniszterelnök azon kijelentését, hogy a közigazgatást csak a maga egész komplexumában lehet reformálni. Mert a jelen közigazgatásnak sok olyan hibája van, melyet mulhatatlanul meg kell szüntetni. Ilyen az ár-árak pénzének megadóztatása. Jortalan dolog hogy azok pénzéből huz az állam jövedelmet, akiket gyámoltani kellene.

Szél Kálmán miniszterelnök: *Igy volt ez eddig is!*
Barta Ödön: A miniszterelnök nem hivatkozhatik elődjére, mert rendszerváltozást ígért. (Zajos helyeslés a szélső baloldalon.) A függetlenségi párt minden oly intézkedést honorál, amely a közjó érdekében történik, de szavát minden visszaélés ellen fel- emeli. (Helyeslés a szélsőbalon.) A jelen kormány legnagyobb hibája, hogy nem lép fel elég erélyesen a nemzetiség ellen. Így történik az, hogy Brassóban a hivatalos szónok németül üdvözölte a beiktatott főispánt, mire ő németül válaszolt.

Ugron Gábor: *Ez nem igaz!*

Barta Ödön: *Miért nem cöfolta meg azt Ugron képviselő ur?*

Ugron Gábor: Nem feladatomb, hogy a hírlapok hazugságait cáfolgassam. (Nagy zaj a szélső baloldalon.)

Barta Ödön: A képviselő urnak az sem hivatása, hogy engem cáfolgasson! (Helyeslés a szélső baloldalon.)

Ugron Gábor: Csak fölvilágosítottam! Lázár főispán van oly magyar ember mint akármik!

Barta Ödön: Tudomásul veszi Ugron kijelentését mert tudja, hogy amit Ugron mond, az igaz. És ezért felszólalása a brassói főispán ellen tárgyalt. Ha a viszonyok javulni fognak akkor ő is bizalommal lesz a miniszterelnök működése iránt. Addig nem fogadják el a költségvetést. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Elnök az ülést öt percre felfüggeszti.

a főhéherke, akire nem merem azt mondani, hogy az ideális szerelemnek *testet ütött* szimbóluma, olyan kevés, olyan légies az a matéria, ami rajta van. És mégis él; és mégis ilyen a szűzies elzárkózottságban nevelt falusi leány, aki ábrándozik a hegyek közt és tapasztalatlan, úde, naiv szívével rögtön oda dobja magát annak a regés királyfinak, annak a csinos, elegáns, hódító beszédű gavallérnak, akiről ábrándozott, mint Julia Rómeónak, Gretchen Faustnak, Klärchen Egmontnak.

El az öreg tiszteletes, Kalvin hű követője, a tisztes hazafi, az opponáló református, aki Rákóczy Ferencre üríti poharát, gyönyörű felkőszöntőben ünnepli a magyar földet és az ősek hitét, vendég-szerető a maga szegényes házában, erős, rezignált a predesztinációba vetett hitében.

El a kis tiszteletes, a „keszeg fiatal református pap”, aki csupa naivság és ügyetlenség. Szerelmes Marikába és fájdalmas humorral bucsuzik Balassa győzelmes inváziója után. Nem öli meg magát. Megy a szomszéd faluba és elveszi feleségül az özvegy papnét, aki mérges, beteges, öt gyermek anyja, de benn ül az eklézsiában. („Azt vegyék el mellőlem!”)

El az orvos, a falusi doktor, aki Budapesten fényes karrierre készült, de reménységében megbukott. A tudománynak igazi hajótörője. Elkeseredve huzta meg magát egy zug-faluban; zsenialitása, becsavarga belésvanodott; cinikussá vált. Valami parasztasszonyal élt vadházaságban, amit később feleségül vett. Egyetlen öröme, büszkesége a leánya, akit magához hasonlóvá nevel: önzővé, tanulttá, cinikussá, hitetlenké. Valóságos bálvány, mániája ez a leány, aki csupa szépség és egészséges erő. Amikor észreveszi, hogy a leánya örülten szerelmes Balassába és elpusztul, ha nem lehet az övé a beteges papszereplője: elteszi láb alól Marikát. Ezzel a biológiai okoskodással él: Az a szárazság éljen és az én

(Szünet után.)

Berzeviczy Albert: A közigazgatási reformra nézve csak annyit óhajtom megjegyezni, hogy gróf Zichy János talán tündésben van ha azt mondja, hogy „mi a választásokba bele sem mehetünk alkotmányos fellegős szerint, amíg a jelenlegi kormány a közigazgatás rendezésének nagy kérdéséről itt részletesen nem nyilatkozik, már azért sem, mert e kérdés lényege éppen megoldásának mikéntjében fekszik és a magyar nemzet lelkéhez nőtt közigazgatás megváltoztatásáról kell tudni a választó közönségnek.” A fő elvet a létesítendő közigazgatási reformnak ismételteln kormánynyilatkozatokban ki voltak fejezve. Igaza van abban, hogy itt tulajdonképpen az applikáció a főkérdés. Amde azt mondani, hogy választóink közü mekkora jövősita nem vagyunk addig, amíg az applikáció kérdésére nézve a részleteket elő nem adhatjuk, ez csak a régi rendi alkotmány értelmében alkotmányos fellegős mert az választásos visszaállítása volna az utasítási rendszernek.

Ez az országgyűlés, amelynek napjai már ugyis ugyszólván meg vannak számlálva...

Polónyi Géza: Hónapjai, nem napjai! (Halljuk! Halljuk!)

Berzeviczy Albert: ... a közigazgatási reform terén áll jogiaikozhatik egyébbel, mint azokkal a dolgokkal, amelyekkel a miniszterelnök nagyon helyesen mintegy előkészíti a közigazgatás reformját. Ilyen volt a közigazgatási tanfolyamok létesítése, ilyen a közigazgatás egyszerűsítésére vonatkozó intézkedés és ilyen a közigazgatásnak javítása, a létező rendszer keretében, egyrészt a költségvetési dotációk emelésével, amire jelentékeny lépés történt ebben a költségvetésben is.

A kivándorlásnak minden adminisztratív akadályozása ócsalan dolog, tehát le kell számolni a kivándorlás tényével és arra kell igyekoznünk, hogy azok akik a kivándorlásra kénytelenül jövősitva vannak és e szándékukban meg nem ingathatók reánk nézve ott a tengerentúli országokban, legalább teljesen el ne vesszenek.

Az egészségügy terén tett intézkedéseket a belügyminiszter teljes joggal, bizonyos önértellet említhette föl és nem érte őt méltán az a vád, mintha ezen a téren semmi sem történt volna. Sok történt de kétségtelenül sok és nagy még a feladat, amely előttünk áll.

Nagy figyelmet érdemlő és fontos körülményre hívja föl a kormány figyelmét azon memorandumra is, amelyet az orvosi szövetség nyújtott be. Ebben is ki van emelve az a sajátságos körülmény, hogy nálunk a hatóságilag alkalmazott emberorvosok átlagos fizetése még mindig csekélyebb az állatorvosok átlagos fizetésénél. Hogy továbbá az orvosok számának megoszlása rendkívül kedvezőtlen. Általában azt lehet mondani, hogy csekély az orvosok száma, de főképp a megoszlásban van a baj. Azt látjuk t. i. hogy a városokra eső 3977 orvos közül magára csak Budapestre 1218 esik, az ország összes (62) vármegyéjére pedig csak 2759 orvos. Ilat ez kétségtelenül semmi arányban sem áll a lakosság számával és hozzájárul ehhez még az a megdöbbentő körülmény hogy a vármegyék közül 17-ben az utóbbi években az orvosok száma még csökkent, hogy van még igen sok vármegye, amelyek nagy részében körorvos még eddig egyáltalában nem volt alkalmazva, sőt vannak vármegyék, amelyeknek egyetlenegy körorvosi állását sem sikerült még eddig betölteni; és ehhez járul azután még az a további szintén sajnos körülmény, hogy az orvosvendékek száma ugy a hazai egyetemen, mint az osztrák egyetemeken, amelyeket itaink fölkeresni szoktak, évről-

évről csökken. Ezek valóban oly körülmények, melyek tökéletesen indokolták azt, hogy az egészségügyi szolgálat államosításának gondolatával a legkomolyabban és a legrövidebb idő alatt foglalkozni kell.

Ezeknek előrebocsátása után áttér a székesfőváros háztartására.

A székesfőváros 1901. évi költségvetésének megjelenésekor nemcsak jogosult aggodalom, hanem oly tulzolt reméltet és tulzolt híresztelések kaptak lábra, amelyek valószínűleg csak igen kis részben gyökereztek a főváros iránti valódi jóindulatu érdeklődésben s nagyobb részben talán ellenségeink rosszakaratából merítettek táplálékot és amelyek igen alkalmasak volnának a székesfőváros diszkreditálására a legtágabb körökben. Diszkreditálására nemcsak a szó szoros anyagi értelmében, tudniillik a főváros hitelének megrontására, de a főváros erkölcsi tekintélyének és hírnevének aláállítására is. Ezek a híresztelések határozottan tulzoltak voltak, mert a székesfővárosnak utóvégre sem vagyonossági, általános közzgazdasági állapota, sem ez idő szerinti pénzügyi helyzete a desperációra okot nem szolgáltat.

Tudvalevőleg a székesfőváros folyó évi költségvetése, ugy amint eredetileg előterjesztett, 2 millió koronát valamivel meghaladó hiánnyal zárodott és hogy ezt a hiányt eltüntetni csak ugy sikerült, hogy egyrészt olyan reundálást bizonyos kölcsönalapokba, amely abszolte elkerülhetetlen, ideiglenesen elhalasztották, másrészt pedig az előirányzott közmunkáknak legnagyobb részét ez idő szerint törölték; ez utóbbi pedig annál sajnálatosabb, mert talán még soha nem lett volna szükség oly nagyszabású közmunkák megindítására, mint éppen most, amikor a székesfővárosban tudvalevőleg az építőipar pang, a munkálat emerek száma rendkívül nagy és a közzgazdasági viszonyok kedvezőtlenek. A deicit illyképpen ideiglenesen, palhativ eszközökkel eltünt. Az ország sok és nagy áldozatot hozott a székesfőváros érdekében, hogy a centralizációban, amely mindenesetre szintén a főváros anyagi javára is szolgál, igen messze mentünk el. Mindezt az állam nem tette, hogy ugy mondjuk a főváros szép szeméi kedvéért de tette nemzeti és állami szempontból tette azért mert a mi állami egységünk és öndőlőségünk és a mi magyar nemzeti jellegünk kifejezése szempontjából szükség volt arra, hogy legyen egy virágzó, egy fényes, egy nagy hatalmas székesfőváros, amely ezt a mi állami önállóságunkat, magyar nemzetiségünket fényesen kifejezésre juttassa. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Amde, a mikor az állam ezeket az áldozatokat meghozta és itt a fővárosban oly sok intézményt koncentrált, akkor ezáltal egyuttal a fővárosra is igen nagy terhet hárított mert ez az állam intézkedései következtében beállott rendkívül rohamos fejlődés, olyan fejlődés, amiről példát, mintát a kontinens nagy városában alig találunk, magával hozta, maga után vont az igényeknek, a követelményeknek s ezekből folyólag a terheknek is ugyanilyen rohamos vagy talán még rohamosabb fejlődését, mert ezeknek az igényeknek megfelelően a főváros csak ugy volt képes, hogy magától rendkívül mértékben megterelte, ugy, hogy a főváros vagyoni ereje nem volt képes ez idő alatt oly mértékben növekedni, amint az itt kiejelődött igények és azzal egyuttal a főváros terhe növekedtek. Ha meggondoljuk, hogy a főváros 25 év alatt 111 millió koronára menő beruházásokat tett, akkor némi fogalmat nyerhetünk azokról a terhekről, amelyeket a főváros magára vállalni volt kénytelen azért, hogy azoknak a nagy igényeknek, amelyeket egy székes nagy város iránt joggal táplál a kö-

virágos fám pusztuljon el virágjában? Az az árnyék, az akarja elszerezni az én violámnak igaz, jogos, hozzálálló párját? *Az én leányom a termékenység, az egészség, tehát maga az erőkes. Az a béka, az a neddség, vagy ami még rosszabb: beteg gyermekek predesztinált anyja, végteletlen nyomorúságok várható szülője, a fajrontó, az emberi körságok kipusztíthatatlan típusa; tehát maga az erőkes-telenség!* — Mérges ad be főhéherkének. Gyilkol, biológiai alapon és elfajult, beteges, maniakus szeretetből. Az orvos ugy van jellemző, hogy ez a rémes tette érthető. És érthető az is, hogy később, mikor Balassa már feleségül vette Helénát, szinte beletévelyedik a lelkiifurdlásba. Magára vall a bíróság előtt, exhumálhatja főhéherkét és mikor a hivatalos vizsgálat fölmenti, mint esze-lőt, mikor a doktorok maguk sem hiszik el a mérgezést: Balassának vall be mindent. Elméletben gyilkolni könnyű. Amig csak okoskodik az ilyen tett tudományos jogosultságáról, tagadhatja, hogy van lelkiismeret. De a megtörtént gyilkosság furiákat ébreszt még a tudományos gyilkos szívében is. Ezek halála korbácsolják. Az ilyen zaklatott, félőrült ember nem tud hallgatni ott sem, ahol a hallgatás okosság volna. Ezért beszél Balassa előtt. S részéről mesteri igazságszolgáltatásnak tartom, hogy a bűne alapított boldogságot az rombolja szőjél, aki lábbal tipott minden erkölcsi érzést, hogy ezt a boldogságot a leányának megszerezze. Az okosság, a cinizmus a célnál hagyja cserben és a hazug, bűnös alkotás összeomlik. A leány sem érdemel kíméletet, mert erőszakos, brutális önzéssel ragadta magához másnak a véglegjét. A titok föltárása után Balassa illuziójának vége. Amikor a doktor megmérgezi magát és meghal, Balassa nem engedi, hogy a holttestet a lakására vigyék. Heléna hű marad az apjához, aki bünt követett el érte és elmegy a holttestet vivő szolgálkkal. Balassa egy szóval sem tartóztatja. Ez a szerelem végképpen megsemmisült. Főhéherke maradt

győztes, aki mint testetlen árnyék, mint fantom jelent meg Balassa előtt. Most másodszer. Először a pucos gőzében, mint a kívánatos, tiszta szerelem víziója. Másodszer a sötét műhely fekete homályában, mint a fölhalált, de meg nem becsült és talán örökre elvesztett tiszta szerelem jelképe.

El Heléna is, bár szimbólumnak látszik, a Marika ellenképeinek, a materialis, érzéki szerelem szimbólumának. Helénában szat és száz szenvedélyes asszony féktelen természetét olvasztotta össze a szerző. Heve szinte rémes a maga intenzív lobogásában. Eléget maga körül mindent, mint egy morális tűlévész. Paradoxonall élve: nem esodálom, hogy a gyöngébb idegzetűek fáztak ettől a lobogó lángoszlóptól. Helénában egyuttal azt a nőt mutatja be *Bródy Sándor*, akit arra tanítottak, hogy ne higgye az Istent, csak a vegyánt és a biológiát; azt a nőt, akiben nincs meg az asszony legfőbb bája: a szelidség és a lemondás ereje; azt a nőt tehát, akiből hiányzik az asszony. Övakodjunk attól, hogy illyennek neveljük leányainkat az erő és a tudományos igazság nevében.

A doktor felesége szintén élő alak. Egy pár vonással kitűnően van megrajzolva ez a félig parasztasszony, aki durva, fanatikus ösztönből helyesli azt, hogy Marikát eltegyék láb alól, szemben a művelt apával, aki tudományos ürügyet keres a gyilkosság elkövetésére.

Az ilyen nagy komolysággal, merész poézissel írt darabok értéke nem a szenzációs jelenetekben, nem a szinpadí hatásban rejlik, hanem abban a benyomásban, amit a fogékony néző lelkére gyakorol. Nem a szakadatlan taps a mértéke, hanem a szerző ideáiban való elmélyedés; a megdöbbenésnek az a foka, amire a darab tanulságai vezetik a közönséget. Erezzük, hogy nem napi fogyasztásra, közönséges mulattatásra készült darabban van dolgunk. A költőt és erkölcsbíróit érezzük, mint Ibsennél, Hauptmannnál és azoknál a szerzőknél, akik nem paktálnak se

zónság, az ország és a külföld is, csak némileg is megfeleljen. A kormányának és államnak kötelessége tovább is gyámolítani, segíteni a fővárost, hogy nehéz helyzetében felvirulása biztosítva legyen, és hogy azt a sajnálatos fennakadását a fejlődésnek vagy legalább is pangását, amely a közgazdasági viszonyokban az utóbbi időben tagadhatatlanul beállt, mentől előbb új, irris, erőteljes fejlődés és virágzás váltsa fel. Az e célra vezető eszközök között első sorban állanak olyan rendszabályok, amelyek alkalmasak volnának arra, hogy a székes fővárosnak terhei lehetőleg könnyítessenek. Felhangzott gyakran a főváros részéről, de felhangzik vidéki városok részéről is, hogy immár szinte elviselhetetlen az a teher, amelyet a városok és különösen a főváros az állami adminisztráció közvetítése következtében viselni kénytelen.

Régi panasz a fővárosnak, hogy az a kvóta, amelyvel a fővárosi állami rendőrség költségeihez hozzájárulni kénytelen, igen magas. Ez a panasz tökéletesen jogosult. Bármely nagy város viszonyait összehasonlítva e tekintetben Budapesttel, akár csak a legközelebb eső Bécsnek viszonyait, mindentől sokkal csekélyebb a hozzájárulás, amit az illető város az állami rendőrség fenntartásához fizet.

Nemcsak méltányos tehát az, hogy a fővárosnak az állami rendőrség költségeihez való hozzájárulása, kvótája kisebb legyen, de okvetlenül szükséges az is, hogy ez a kvóta legalább is hosszabb időre, mondjuk: tíz évre kontingenciátlanság...

Polónyi Géza: Helyes!

Berzeviczy Albert... hogy ez idő alatt változás alá ne essék.

Hogy mennyire alaptalanok azok a vádak, amelyek egy látszólag feltüntetni a dolgot, mintha a főváros pénzügyi nehézségeit tisztán és kizárólag a könnyelmű, rossz gazdálkodás okozta volna, azt legvilágosabban tanúsítja az, hogy úgy, amint a jelen évi költségvetés tetemes növekedését főképpen a tanügyi kiadásoknak közel fél millió koronával való emelkedése okozza, úgy általában a főváros háztartásában elsőrendű szerepet visznek a tanügyi kiadások. A legújabb költségvetés szerint a főváros rendes és rendkívüli tanügyi kiadásai meghaladják a nyolc millió koronát. Akárhány kisebb állam van, amely nem rendelkezik ily nagy közoktatási költségvetéssel. Természetes, hogy ily nagy terhek mellett a fővárosnak a maga háztartását rendben tartani valóban nehéz. Ez is oly tőre volna, amelyen jóakarattal és némi áldozatkészséggel méltányosan segíthet az állam.

Méltányos volna a székesfőváros által fenntartott és összesen mintegy 339.000 korona költséget okozó két reáliskolának az átvétele.

Polónyi Géza: Ohó! Egy millió korona a költség!

Berzeviczy Albert: A fenntartási költséget értem. A székesfőváros igen tetemes országos betegápolási adót fizet. Ezt a betegápolási adót tulajdonképpen tisztán a vidéki kórházak felállítására és fenntartására fizeti, mert a fővárosban levő betegek ellátásáról a főváros saját kórházai által nagy költséggel gondoskodik. Ez a körülmény eléggé indokolja azt, hogy a kormány fontolóra vegye a fővárosban egy állami kórház létesítését. A Rókus-kórház amúgy is lebontásra kell hogy kerüljön és kétséget nem szenved, hogy a Rókus-kórház helyére új, nagyobb kórház építése igen szükséges volna.

Indokoltnak tartaná azt, hogy ezt a kórházat az állam vállalja magára és hogy ez által a főváros kórházi és betegápolási költségei tovább ne növekedjenek.

Végül nem annyira a terhek könnyítése, mint

magukkal, se a közönség izlésével, hanem a poézis varázstükreben az életet, az emberi természet rut és szép oldalait, a bűnről lecsapó igazságot mutatják. A közönség néha azzal áll bosszút a maguk útján járó szerzőkön, hogy elfordul a tükörtől, vagy pláne összetöri. De hiába török össze a tükör. Az igazságok megmaradnak.

Brády Sándor meg lehet elégedve első darabja sikerével. Fényesebb közönség ritkán gyűlt össze a Nemzeti Színházban, mint a mai premieren. Érdeklődés, izgatott várakozás égett az areokon és a legnagyobb figyelmű kísérte végig a darabot az előjátéktól kezdve az utolsó felvonás záró jelenetéig. Ezt a tartós figyelmet többre becsülöm a sporadikus kitérő tapsviharaknál, noha **Brády**-nak ebben is volt része, kivált az első felvonásban. **Rózsahegy** Kálmán, aki ma lépett föl először, mint a Nemzeti Színház szerződött tagja, és akit megjelenésekor tapsalldozóltak: a kis tiszteletes komikus bucsuetele után zajos tapsok kísérték a színpalack közé. A második tapst nyílt jelenetben **Gabányi** kapta azért a gyönyörű felkötőszöveget, amit a magyar föld dícsőítésére mondott. Ennél szebb és melegebb szavakat kevés magyar író gondolt ki a népről és a hazáról. S a predikátor száján valóságos hangzott, mint egy nemzeti imádság.

Az első felvonás hatása volt a legerősebb, legáltalánosabb. A szereplők is ebben játszottak a darab hangjához legméltóbban: színességgel és a dekoráció, a rendezés is ebben volt a legtalálóbb. A szerző ez után a felvonás után tízszer jelent meg a lámpák előtt.

Márkus Emilia itt remekül exponálta Helén veszedelmét, ragadozó jellemét és **Török Irma** alakja, beszéde megadta hófehérkének a gyermektel, naiv, törékeny báját. **Rózsahegy** a kis tiszteletesen csodálatosan magyaros levegőt hozott a színpadra. A régi ensemble-ban ez a zamatos

a bevételek szaporítása által segíthetne az állam a fővárosban, ha a bor- vagy a huslogyászati adót, vagy mind a kettőt a főváros rendelkezésére bocsátaná.

Madarász József: El kell törölni egészen!

Berzeviczy Albert: Fájdalommal látjuk, hogy a fővárosban az ipar és kereskedelem olyan mérvű pangásban van, amely majdnem hanyatlásnak nevezhető, hogy az üres bolt-, üzlet- és raktárhelyiségek száma olyan magasra emelkedett, amilyen még soha sem volt, hogy a munkanélküliek számát körülbelül ötezerre becsüljük a fővárosban s hogy a közgyűjtemények általánosan igen rossz lábon áll. Mindezeket segíteni és így indirekte a főváros pénzügyeit is alaposan rendbe hozni csak egy nagyszabású, messzeemenő, erőteljes közgazdasági politikával lehetséges. Első sorban közművek építése, a sokszor kilitásba helyezett kereskedelmi kitérő létesítése s általában a székesfővárosi ipar- és kereskedelem iránt barátságos, jóindulatú, erővel és áldozatkészséggel kereskedelmi politika van itt helyén. (Élénk helyeslés és éljenzés jobbfelől.)

Ugron Gábor: Jellemző, hogy a parlamenti reform kérdése a belügyi tárca költségvetésénél lesz megvitatva. Az összes közállapotok romlottsága, a közélet zsidbadsága, a társadalmi erők szétzülése mutatják azt, hogy hova juthat egy nemzet, amely megengedi, hogy a végrehajtó hatalom és a törvényhozási hatalom összefüggése jusson egymással.

Egy leplezett önkényuralom tombol ez országban s az alkotmány csak leplezett dolog. A baj akkor kezdődött, midőn 67-ben visszavontuk az alkotmányt, de a régi alkotmány az új viszonyoknak nem felelt meg. Azelőtt a tekintetes karok és rendek küzdelmet vívtak a királyi hatalom és ennek hivatalnokaiával. De a vármegyék most nem elég erősek, hogy a központi kormányok jurlangjai ellen védekezzenek. Magyarországot szervezni kellett, úgy, hogy a nemzet jogainak birtokában látszassék, de azzal élni ne tudjon. A végrehajtó hatalom oly jogokat kapott a kezébe a hivatalnokai kar szervezése által, hogy a független közvélemény jogai visszaszorítottak. A nemzeti akarat lenyűgözöttet. A szabadság türelmi béréát kapott.

A helyett, hogy közgazgatásunk az alkotmány fejlesztésére, a közélet megújítására szorított volna a központi végrehajtó-hatalom segítségével, a hazugságok tömegével az egyének jogait elkobozta. (Zajos helyeslés a szélsőbalon.)

A kandidálási jog nem egyéb, mint a tisztviselők kinevezetésének alattomos módon való praktikalása. A vármegye azt hiszi, hogy választ, pedig csak a főispán kívánatait szankcionálja. Sőt a bizottsági tagok is mind a főispánok kreatúrái. A főispánok nem a vármegyék érdekeit szolgálják, hanem csak arra törekednek, hogy a kellő számú kormánypárti képviselőt a kellő időben beszállthassák.

A magyar törvényhozás a végrehajtó hatalom kegyéből jön össze az által tartatik s használatik fel saját céljára. Tagjai nem lehetnek függetlenek. Kevés kivétellel nem saját érdemeik folytán, hanem a párt-pénztár és a közgazgatási segítségével választottak meg. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Fest Lajos: Ez nem ál!

Ugron Gábor: A nemzet nem tudja megvédeni magát a hatalom ellen, mely ily jogtalan eszközökkel küzd. Nem zundit fel akkor, a midőn az alkotmányos élet megakadt. Jött e vihar akkor, amidőn a Tisza-lexet a Ház asztalára letették? Meggyalázták a nemzetet s ha egy pár ember a parlamentben nem küzd a végsőökig, a magyar alkotmányon rést ütnek.

beszéd úgy hangzott a fülünkbe, mint egy új, üde akkord. **Császár** lérfias, szép megjelenésében is gyönyörködtünk. Itt még nem tűnt föl, hogy Balassa sovargásához nincs elég melegsége és hogy rezervált-sága a későbbi szenvedélyesebb jelenetekben ártani fog a darab saját szerzői hangulatának. **Ujházi** a szenális elzúllottat, a cinikus doktort szintén érdekes színekkel festette az első felvonásban.

A második és harmadik felvonás a szereplők művészetében nem hozta meg a kellő emelkedést. Eredetinek, újnak kellett volna lenniök a szerző stíljéhez és szelleméhez képest. Többet, sokkal többet kellett volna adniök a megszokott formáknál. A második felvonásban legközelebb járt a szerző intencióhoz **Rákosi Szidi**, amikor doktor-férjében megérlette a gyilkosság gondolatát.

A harmadik felvonásban, ahol hófehérke mint fantom jelen meg, a rendezésben sem volt elég hangulatkelő fantázia. Majdnem groteszk hatást tett, hogy a gyöngéd szellemek egy idomtalan, óriás kázan mögül lépett elő. Minden perspektiva, minden titokszerűség hiányzott. Az ibolyaszínű világítás magában véve nem elég. Heléna is úgy ment el, oldalt, a közönségtől néhány lépésnyire, hogy a hatás egészen elveszett. Heléna lassan távozik hátrafelé, vörös hajára izzó fény hull s egy pillanatra úgy áll ott, mint a bűn tüzes démona, csábító, fenyegető kézmozdulattal. Ezt írta elő a darab. És ebből a rendezés semmit sem csinált meg. Csak **Márkus Emilia** végső kitörése volt hatalmas, rémesen nagyszerű. A misen-scéne kopárságára ez az egyetlen fény vetődött. De a közönségnek a szcenikai szépségek elmara-dásáért ez a ragyogás sem adhatott teljes kárpótlást.

Az előjátékban **Maróthy Margit** tűnt ki élénk, csábos játékkal egy kávéházi hetéra szerepében.

Hogy történik az, hogy mikor a szuverén nemzet így elgyöngül, így elhanyaglik, maga a végrehajtó hatalomnak tulajdonosa nem kérdi meg az ő végrehajtó hatalmának kezelőit: hát mi az oka annak, hogy ti Magyarországon ilyen választásokat rendeztek.

Hisz a végrehajtó hatalom tulajdonosa az országgyűlésben benyújtott felirati javaslatokból értesült és értesülhetett, hogy itt Magyarországon mi történik. A végrehajtó hatalom tulajdonosa kellett, hogy tudja azt, hogy az utóbbi választásoknál nem akkora mértékben kellett, hanem többszörözött mértékben kellett, hogy a szuronyokat is rendelkezésére bocsássa a maga végrehajtó hatalma kezelőinek. En itt az alkotmányunk egy nagy veszedelmét látom. Mert, dacára annak, hogy e nemzetnek az a szerencsés helyzete, hogy itt egyik vagy másik kormányának bukása nem hozza magával a dinasztia érdekeinek érintését, itt mégis egy rendszer alkotott meg, egy rendszer tartatik fenn, amelynek fenntartásával vagy bukásával a *dinasztia maga is egyetért*, vele együtt dolgozik és a *korona tulajdonosa sem gyakorolja azt a pártatlanságot, amelyet a politikai választásoknál gyakorolni kell.* (Zajos helyeslés a szélsőbaloldalon. Nagy mozgás a jobboldalon.)

Elnök (esenget): Figyelmeztetem a képviselő urat, hogy a magyar képviselőházban ilyent állítani nem lehet és nem szabad. (Élénk helyeslés. Nagy zaj a szélső baloldalon.)

Ugron Gábor: A harmadik hatalomnak, a bírói hatalomnak kellene előtérbe lépnie. Szerencsére ez még megtartotta függetlenségét. Ez legyen bíró a polgárok és a közigazgatás között. (Zajos helyeslés a szélső baloldalon.)

Micsoda uton vagyunk? Azon az uton, hogy bárki azt vitheti keresztül a törvényesség látszatával, amit akar. Csak új választást kell kiírnia. A magyar alkotmányosságunk nem szabad másnak lenni, mint amelyet *felülről parancsolnak.* (Zajos helyeslés a szélsőbalon és a néppárton.)

Széll Kálmán miniszterelnök: *Hát ez nem így van!*

Ugron Gábor: A képviselőház nem hoz törvényeket, csak regisztrál. A korona tanácsosa felhatalmazást kér a koronától a törvényjavaslat beterjesztésére s megszavaztatja a saját pártja által. Méltán lehetne e pártot királyi, sokszor cs. és kir. pártunk elnevezni. (Éljenzés és tetszés a szélső balon.)

A parlamenti reformnak olyannak kell lenni, hogy a nemzet szabadon nyilatkozhasse. A kezdeményezés jogát a nemzetnek vissza kell adni. Azon erkölcsök, melyek megengedik, hogy a választók saját honfitársaik által megvétnek oda vezethetnek, hogy pénzrel idegenek alkotmányunkat meggingassák.

A volt nemzeti párt tagjai beolvadtak a kormánypártba. S most az egész országnak látniuk kell büntetésüket, mert a királyi pártvezéreknek annak idején nem engedelmkedtek. Hosszu ideig kell vezekelnök, míg a főpárti talárt magukra öthetik. (Zajos éljenzés és taps a szélső baloldalon.) Sokáig kell szolgálniök a pártot, amely az előbbiök csak abban különbözök, hogy fejét levágva, ujat tett testének törzsökére.

A parlamenti reformnak őszintének kell lenni. Nem szabad a régi rendszert felhigítani s azt orvosságképpen oda tartani a közönségnek. Új feljogást kell érvényesíteni. A magyar politikát új alapra kell fektetni.

Sőtétbe ugrrás az, ha a kormány a saját népet fogadja el bíráló? (Zajos helyeslés.) Ki az a bűnös, aki népe lelkiismeretének tekintetét nem bírja el? Ha négy millió polgár fog szavazni, akkor a közigazgatási tisztviselő nem érvényesítheti befolyását. S kényserítve lesznek a nép érdekeit szolgálói.

Tikos és közszégi választást követel. Tiszába kell jönni a nemzetségekkel is. Sem a románok, sem a szászok kedvéért nem akar szögbe lenni. A magyar nemzet századokéban keresztül megvédte jogait nagyobb ellenségek ellen, mint nemzetségeink. Az általános választás mellett megszűnik a nemzetségek torzalkodása is, mely a szerint nyert tápot, ahogy a közigazgatás jó volt-e, vagy rossz.

A népek története azt mutatja, hogy ott, ahol az általános választási rendszert behozták, azt meg nem változtatták. Hét azok nem ugrottak a sőtétbe?

Ha a nemzet ki nem szabadítja magát a végrehajtó hatalom alól, akkor a nemzet még a saját uralkodójával szemben sem lesz soha szabad. Azok, akik 15 éven keresztül a nagy bűnököt elkövették, éppen úgy kintetésben részesültek, mint azok, akik a hazát híven szolgálták.

Első vihar, amely megtámadja a nemzetet, el is süpri azt. Mert gyenge az s kicsinyek az egyesek jogai. A magyar alkotmány köveiből idegen hajlékot fognak emelni. Olyan lesz az, mint Jeruzsálem romjai, melyek egy nemzet dícsőségét, fájdalmaid tanúsították. Ezt is lerombolták a rómaiak, mert még et-től is lélték. S csak később engedték meg a zsidóságnak, hogy oda zarándokohasson.

Nem fogadja el a költségvetést. (Zajos helyeslés a szélsőbalon.)

Széll Kálmán miniszterelnök: T. Ház! Valóban igen nagy kísértésnek vagyok kitéve, hogy megkérjem a t. Házat arra, ajándékozzon meg engem (Halljuk! Halljuk! a jobb- és baloldalon.) a tanácskozási időn túl bizonyos idővel, azon célból, hogy erre a beszédre egy magam kedve szerint azonnal felelhessek. (Halljuk! Halljuk! a jobb- és baloldalon.) De nem teszem, mert nem akarok visszaelni szives türelmükkel (Halljuk! Halljuk! a jobb- és baloldalon.) és nem akarok családi viszályt behozni a Ház t. tagjainál, hogy mindennap három óra felé kerüljenek baha. (Derültség és tetszés a jobb- és baloldalon.) De két megjegyzést még ma akarok megtenni. (Halljuk! Halljuk!)

Mielőtt e két megjegyzést tenném, előzőleg egy kijelentést teszek arra, amit Ugron Gábor t. képviselő ur mondott beszédének egy részében. Ugron Gábor t. képviselő ur beszéde elején és most a vége felől

egy passzusban a koronáról beszélve, ezt mondja: maga a korona tulajdonosa sem gyakorolja azt a pártatlanságot, melyet a politikai választásoknál gyakorolnia kell. Később megint azt mondja, hogy a korona közvetve és közvetlenül a rendelkezésre álló eszközökkel befolyást gyakorol a választásokra.

Azt hiszem, először is, hogy a koronának *bevétele* a világra az egész civilizált világon, az összes alkotmányos országoknál felőlése, (Zaj a szélsőbaloldalon.) gyakorlati. törvényes szabályai és illése szerint nem szokás és nem helyes. (Élénk helyeslés jobbfelől. Zaj a szélsőbaloldalon.) A koronának minden tényért felel az a miniszter, aki nemcsak a korona tanácsosa, hanem ennek a Háznak tagja és a többségnek vezetője. (Igaz! Ugy van! jobbfelől.) A korona nem intézkedik, a korona nem kormányoz, a korona nem igazgat, a korona be nem avatkozik, a miniszter cselekszik s a miniszter felel; és ami a közügyeket illeti, én teljes mértékben teieket mindentem. Amikor az országban történik. (Zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) Aki nem akar meghaladni nem kénytelen itt maradni; hanem mikor köteles nyilatkozatokat tesz valaki, talán megkérdezzük, hogy azt a pár perccel kivárjuk. (Helyeslés jobbfelől.) Azt mondom és azt jelentem ki, hogy én, aki a koronáról sohasem beszéltem két év óta. (Igaz! Ugy van! jobbfelől.) (Élénk helyeslés balfelől.) Válla-kozom arra, hogy mindent fedezek, ami távoiról vagy közleiről közügyekben történik bármely irányban.

Arra kérem tehát visszám a t. képviselő urakat is, hogy ők se tegyék; mert ez nemcsak elvileg nem helyes, de nem is hasznos az országra, nem használ azon nagy oknál, melynek minden magyar embert el kell tölteni, hogy itt egy percnire sem, még a szóközi felhevülésben sem szabad az egyetértést a korona és a nemzet közt megzavarni. (Élénk helyeslés jobbfelől.) És gondolja meg Ugron t. képviselő ur, hogy helyes-e, jó-e, okadatul-e, így beszélni a koronának ez idő szerinti viselőjéről, aki szigorú alkotmányos fellegásának és minden irányban való rigorozitásának és lelkiismeretességének annyi jelét adta. (Élénk helyeslés jobbfelől.) Nem történik itt semmi, ami az ő jogait túllépi, ami a koronához kötött alkotmányos jogok gyakorlatán tulmenne. Nem történt és nem fog történni semmi. Maga az ő magasztos és helyes fellegása, az ő gondolatmenete, az ő agyának és szívének működése tartja vissza őt ettől. (Élénk helyeslés jobbfelől.)

Azokról a kérdésekről, amiket a képviselő ur felhozott, talán lesz még alkalommal szólni; ma d' talán még ráterek különösen arra a témára, amely nagyon érdekes, amely engem egyenesen invitál, s amelyből a t. képviselő ur kiindul.

Polányi Géza: Előterjesztették a számadásokat? Száll Kálmán miniszterelnök: Tetszik valami? (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Semmi!) Hát akkor ne tessék közbeszólni. A parlamenti vita nem konverzáció. Ha közbeszól, én örömmel válaszolok rá, de mikor az ember siet és nem akarja az urakat türelmenségükben visszatartani, akkor konverzációkkal ne töltjük az időt. (Helyeslés.)

Már most, habár csábitanak azok a temperamentumos hangok, azok a lendületes szép szóközi formák, melyekkel a t. képviselő ur ezután is él, nem mehetek most bele, de két dologba bele megyek, mert személyes érintésről van szó és oly dolgokról, miket holnapra nem hagyhatok. (Halljuk!)

A t. képviselő ur, mikor kifejti nagy théziséit és megkonstruálja a maga következtését, hogy tudniillik itt az országgyűlés és a Házon kívül álló hatalom intézkedik. — ma d' erről beszélünk máskor — s a midőn többek közt azt mondja, hogy ez a törvényhozás tulajdonképpen nem törvényhozás, mi nem vagyunk törvényhozók, csak regisztrátorok vagyunk, mert minden törvény előbb ő felségének jelentetik be, azután jön ide, és ezzel a thézissel szemben először is azt vagyok bátor hangsúlyozni, hogy én úgy kezelem azt a hatalmat amely ez idő szerint az én kezemben van, hogy nem ismertem soha, nemcsak azóta, amióta itt ülök ezen a helyen, akkor sem, mikor ott ültem a képviselői padosorokban s akkor sem, mikor valaha itt ültem mint pénzügyminiszter, nem ismertem soha más hatalmat, tényezőfaktort, mint Magyarország törvényhozásának összeségét, mindegyiket a maga kompetenciájában; (Élénk helyeslés a jobboldalon) a koronát a maga kompetenciájában, a képviselőházat, az országgyűlést, a nemzeti képviseletet a maga kompetenciájában. Aki ezt a két dolgot konfundálja, vagy a tömegek elé úgy állítja, mintha ez a két hatáskör egymással meg nem térne, vagy aki azt a két faktort egymással szembe akarja állítani, az nem jól cselekszik — engedelmet kérek — és nem is cselekszik helyesen. Hogy nem jól, az érzés fellegása d'olga. En vallom; mindenki fogja vallani. Tekintsen a maga belsejébe Ugron Gábor s azt fogja mondani: igazam van. Most megmótiválom, miért nem helyesen. A t. képviselő ur azt mondja, hogy mi törvény-regisztrátorok vagyunk, mert a törvények előbb bejelentettek; hiszen eleinte történt, de régóta nem történik, most hoznak ide a képviselők az iniciatíva jogánál fogva semmit, minden a kormánytól jön. Alkotmányos és parlamentáris országban, mely egyuttal monarchikus, — mert olyan is van, amelyik nem az — a d'olog természetét szerint és nálunk az 1791: XI. törvény-cikk rendelkezése szerint potestas legem terendi, tollendi et abrogandi a koronától és a nemzet minden törvény a korona és a nemzet együttes akaratnyilvánításának eredménye. (Helyeslés a jobboldalon.) Már most parlamentáris országokban az észszerűség, s az alkotmányos elvnek szubsztanciája és átérzése, de a d'olog természete is azt hozza magával, hogy miután törvény nem keletkezhetik sankciónélkül, tehát az a kormány, amelyik felelős a koronának is — parlamenti értelemben — és lelelős a nemzetnek is, előre megvédőzök arról, hogy nem fognak-e ba'ok előállni és konfliktusok a szentesítés utólagos megtagadásából. A d'olog természete, a gyakorlatiasság szempontja,

a d'olog vitelének mekanikája, az egyszerűség biztosítása szempontjából helyes is természetes is, így is kell lenni, hogy minden törvényjavaslata néve kérdés intézetik a koronához. De hát mi baj van ezzel? Jobb lenne talán, ha utólag állanak elő konfliktusok? Vagy a kormány nem egyuttal a koronának megbízásából is foglalja el ezt a helyet? Éppen a hatásköröknek együttartása, a disszonanciák elkerülése, az együttműködés biztosítása, a nemzet és korona közti egyetértés biztosítása kívánja ezt meg. A t. képviselő urnak ebben nincs igaza. (Élénk helyeslés jobbfelől.)

Már most, a mi az applikációt illeti, erre néve egyenesen protestálok. Ez nem azt jelenti, amit a képviselő ur réam fogni méltóztatott, hogy engem egy kicsit lekisebbiten. Azt monda: hiszen tegnap a miniszterelnök állást sem akart foglalni a parlamentáris reform kérdésében, mert az jö'ülről jűgg stb. Dajkamese! Először is állást foglaltam és pedig egkészen határozottan, praecise, világosan, úgy, mint állást ebben a képviselőházban, kivéve azokat, akik mint ellenzékiek in petitorio vannak, még senki sem foglalt. Ezt nem lehet elvitatni. Mi az az állásfoglalás, elmondtam tegnap világosan, szabatosan: a reform szükségességének elvben a jogteljesítés alapján való elismerése annak kijelentésével, hogy igen nagy és igen emines érdekek szempontjából a kérdés ma nem hozható ide. Ez pedig állásfoglalás. Tehát a tény sem igaz, mert állást foglaltam. (Ugy van! jobbfelől.)

Ami pedig azt a d'ologt illeti, hogy ha nem foglaltam volna állást, azért nem foglaltam, mert itt a miniszterelnök mukkanni sem mer, mielőtt felülről utatitást nem kap, hát ez az igazi dajkamese. A magyar miniszterelnököknek nem ilyen a hivatása nem ilyen a működési köre és nem ilyen a missziója; az nem egzisztál. A magyar miniszterelnök igenis az országot illet minden ügyben, mert monarchiában élünk, mert a korona alkotmányunknak integrans része, a koronát nem akarja kihagyni. Egyetértésben, együttértésben kell, hogy találja vele magát és igenis azok az önk részérel sokszor igen nagy mértékben kontrovertál és lapjaikban kigunyott érintkezések és tanácskozások a koronával éppen azért szükségesek, hogy ez a folytonosság, ez a kontinuitás meglegyen. (Helyeslés jobbfelől.) De ez nem azt jelenti, hogy a miniszterelnök országos kérdésben, elvi kérdésben, bármelyikben, amelyet önk felvetnek, nem nyilatkozhatik, mert nem kapott utatitást. Nyilatkoztam nem egy kérdésben, nyilatkoztam és nyilatkozom százban is, ha tetszik, és bebizonyítottam mindig, hogy ez így van.

A t. képviselő urak azt mondják, hogy eleinte hoztak ide törvényjavaslato, most nem hoznak. Hát hozzanak; miért nem hoznak? (Tetszés jobbfelől.) Élénk felkiáltások a szélsőbaloldalon: *Mert lezavazták!* Nem azért fogom én esetleg elenezni, ha ellenzem, mert önk hozták, (Nagy zaj a szélsőbaloldalon!) hanem esetleg, mert nem egyezik az én nézeteimmel. Már most engedelmet kérek, a mi 30 esztendő parlamentünknek története mit bizonyít? Azt, hogy maga az ellenzék — és helyesen, mert ez a parlamenti működésnek a menete — azt mondja a kormánynak, hozza ide ezt, csinálja meg amaz, terjesztszen be javaslatot ez iránt, terjesztszen javaslatot az iránt. Mit jelent ez? Azt jelenti, hogy egy ilyen dikcióban, mert szóközilik igen szépen ki lehet használni, felállítja ezt a thézist Ugron Gábor képviselő ur; de gyakorlatilag senki, sem ellenzék, sem nem ellenzék nem mondhat egyebet, mint ahogy az egész világon van, hogy a parlament munkájának hivatott vezetője a kormány, a képviselőház, a törvényhozás kooperációja elleni jogainak teljes gyakorlása mellett; de a d'olog egyszerűsítése, a d'olog kezelése magával hozza, hogy a kormány lévén abban a helyzetben, hogy minden kérdésben rendelkezésre áll mindaz, ami szükséges: a munkae'rb stb — a kormány hozza ide a javaslatokat. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Hát így áll az a kérdés. Ha többet akarnék róla mondani, többet is mondhatnék, de sietek beiejzni felszólalásomat.

Egy másik megjegyzésem a következő: A képviselő ur természete, szokása, kedvtelése szerint kihagyva a kérdéseket, most is kikap egy ily kérdést, hogy azt kihagyva közénk dobjá ekül. Ez taktikának ügyes, de nem tartom sem helyesnek, sem igazságosnak, sem pedig megmótiválnak s azért felelek rá nyomban. Azt mondja ugyanis a képviselő ur, ime itt a 67-iki alapon álló másik régi párt, a volt nemzeti párt tagjai beieptek a szabadelvű pártba, de mert a 67-iki kieg. ezies ellen annak idejében ha nem is foglaltam állást, itt-ott voltak bizonyos esetekben eltérő nézetek a többséget képező párttól, most nem léphetnek be a kormányba, mert meg kell bűnhődniök. (Mozgás.)

Bocsánatot kérek teljes csalódásban méltóztatni lenni. A volt nemzeti pártnak tagjai azért nem tagjai ennek a kormánynak ez idő szerint, mert amikor ez a kormány minden tagjában megalakult és minden táraja be van töltve, a nemzeti párt csak aztán lépett be ide, a szabadelvű pártba. És hogy a volt nemzeti párt tagjai közül itt nem ül senki. (Ellemondások a szélsőbaloldalon) — ez nem azt bizonyítja, hogy Ugron Gábor t. képviselő ur mond — hanem majd mindjárt megmondom, hogy mit bizonyít. Nem egyszer volt ennek az országnak olyan kabinetje, sőt olyan kabinetnöke, aki nem mindig állt a hatvanhetes kiegyezés alapján. És amikor az a kabinetnök tiz hónappal azután, amidőn még előbbi helyén nagy támadásokat intézett a hatvanhetes alap ellen: az ország súlyos helyzetét látva, e helyzetben segítőnd, arra az államférfiúi és hazafiai meggyőződésre jutott, hogy neki igenis parancsolja az ország érdeke hogy a hatvanhetes alapot elfogadjá és arra ráleljen, akkor, engedelmet kérek, ez nem gátolja semmiben sem őt

— és több példa van még utána — hogy itt helyet foglaljon. Ha tehát az emlékező tehetség ebben a tárgyban Ugron Gábor képviselő urat véletlenül el nem hagyja, akkor ezt az okot nem hozta volna föl.

Most megmondom, mit bizonyít ez, hogy nem tilnek itt. Nem azt, mint hogyha nem volna közöttük nem egy, aki ezekre a székre érdemes, vagy mintha bármely más akadály volna, hanem, amit mondtam, történik ez azon körülmény folytán, hogy már meg volt alakítva a kabinet, mikor ők ide bejöttek (Zaj a szélsőbaloldalon.) és bizonyítja azt, hogy ez az egyesülés nem volt a hatalomban minden erővel való osztozkodás vágyából támadt egyesülés, hanem hogy ez az őznetlen együttérés és együttműködés, a közös célokban és elvekben való egyesülés motívumából fakadt. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Ezt bizonyítja és semmi egyebet. És bármikép ürüljenek az urak, bármiként akarjanak ebből az okból köztünk disszonanciát csinálni, ez nem fog önöknek sikerülni, mert sem azoknak, akik itt ülnek, politikai és magán gondolkodását és jellemét, sem az itt velük együttülő felfogását ez tangáni nem fogja.

Ha önöknek ez a kis játék még tovább tetszik, ám játszzák tovább, de bocsánatot kérek, most már a közönség is kezdi ezt unni, (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) ez a közönséget már nem mulattatja. (Derűtség jobbfelől.) Ha önököt mulattatja, tessék vele tovább mulatni, de higgyék meg hogy a közönség már unalmasnak tartja ezt. (Tetszés és derűtség a jobboldalon. Ellemondás a szélsőbaloldalon.)

Es most még csak egyet. (Halljuk! Halljuk!) Ugron Gábor t. képviselő ur beszédjének még igen sok tétele van, melyekre talán még vissza fogok térni és amelyekre már most szeretnék nyilatkozni, de nem teszem az idő rövidségénél fogva. Csak azt az egy megjegyzést legyen szabad még megtennem, hogy azok a nagy témák, azok az erős és kifejezésteljes fejtegetések, azok a képletek és azok a bizonyos thézisek, amelyekből kiindulva ő rájön ezekre a nagy hangzású konkluziókra, réam azt a benyomást teszik, hogy a t. képviselő ur, mikor egy-egy ilyen témát felvet, piramisokkal dobálódzik, mint egy titán, de — bocsánatot kérek — amint már egyszer bebizonyítottam és talán ma is volt és még lesz alkalmam máskor is ezt bebizonyítani, mindezen thézisek, hogy itt oly országgyűlés van, amely fölött más hatalom intézkedik, hogy ez szolgálhat, hogy ez csak regisztrál és semmi egyebet nem tesz, hogy az alkotmány papíron van, hogy Magyarország nem bír sem önállósággal, sem függetlenséggel stb., mindezek a thézisek, ismétlem, csak piramisval való dobálódzások, csakhogy a képviselő ur e piramist a maga fejtegetéseivel a feje tetejére állítja és így az eldől önmagától, mert rosszul van elhelyezve. Ezeket akartam elmondani. (Hosszantartó élénk helyeslés, éljenzés és taps a jobboldalon és a közepén.)

Élnök az ülést délután negyed három órákor bezárja.

BELFÖLD.

Katonai értekezletek. A bécsi félhivatalos *Abendpost* jelenti hogy ő felsége elnökelete alatt e hó 13-án és 15-én katonai értekezletek voltak, amelyekben *Ferenc Ferdinánd* főherceg, a legelőbb hadur rendelkezésre álló lovassági tábornok, *Krieghammer* közös hadügyminiszter, báró *Beck* tábornagy, a vezérkar főnöke, továbbá *Windischgratz* Lajos herceg, báró *Waldstätten* és báró *Reinländer* csapat-őfelségűlők vettek részt. Ezeket az értekezleteket *Ferenc Ferdinánd* főherceg visszaérkezése után, holnap folytatni fogják.

Összeférhetetlenségi ügyek. A képviselőház összeférhetlenségi bizottsága *Apáthy* Péter elnökével ma ülést tartott a még fűgőben lévő összeférhetlenségi bejelentések tárgyalási időpontjának a kitűzés tárgyában. Ez idő szerint összesen tíz összeférhetlenségi bejelentés van fűgőben és pedig *Szál* Kálmánra, mint képviselőre, gróf *Andrássy* Tivadornak, *Miklós* Ödönre, gróf *Tisza* Istvánra, gróf *Berchtold* Arthurra, *Ferlicskó* Kálmánra, gróf *Károlyi* Istvánra, *Bekics* Gusztávra és *Bartia* Miklósrá vonatkozó összeférhetlenségi bejelentések (a tizedik *Percezel* Béni elhunytával tárgyalandó vált). A bizottság elhatározta, hogy mindezeket a bejelentéseket 23-ikán, szerdán, délelőtt fél 12 órákor tartandó ülésében veszi tárgyalás alá, amely ülésben való személyes megjelensre a bejelentések által érdekelt képviselőket meg fogják hívni.

As orvosi szigorlati rend. *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter az orvosi szigorlati rend módosítására vonatkozólag előterjesztést tett ő felségénél. Előterjesztését ő felsége jóváhagyta, minek folytán az új szigorlati rend legközelebb közzé fog tétetni.

A zárószámadások. A képviselőház zárószámadási bizottsága *Fest* Lajos elnökével ma ülést tartott, melyen az állami számvéviszések részéről *Rakovszky* István elnök és *Darday* Sándor aelnök a kereskedelmi minisztérium részéről Nagy *Ferenc* államtitkár volt jelen. A bizottság tárgyalás alá vette a kereskedelmi tárcza 1899. évi zárószámadásait, amelyekkel *Ráth* Péter előadó ismertetett. Beható tanácskozás után a bizottság a felmentés megadásának javaslatát hozását határozta el. A jövő héttől a pénzügyi tárcza zárószámadásait fogja tárgyalni a bizottság.

A háromszéki átirat. Nyírárói táviratozók nekünk, hogy a vármegye törvényhatósági bizottsága

ma egyhangulag elhatározta, hogy csatlakozik *Háromszék*: vármegyének ismert akciójához és maga is felír az országgyűléshez a nemzetiségi törvény módosítása végett.

KÜLFÖLD.

A délafrikai szabadságharc.

London, január 18.

A *Reuter-ügynökség* jelenti Fokvárosból 17-iki kelettel: A Fokföld nyugati részébe betört boerok nem jutnak előbbre. A szétszórt csapatok visszavonulnak és a calviniai főkommandóhoz csatlakoznak. Nagy tevékenységet fejtenek ki a boerok Midlandban, ahol Villommore felé nyomulnak előre. Murraysburgnál 11-én *heves ütközet* volt, amelyben az angolok 20 embert veszítettek. Mintegy 100 hollandus csatlakozott a betört boerokhoz.

Ugyanennek az ügynökségnek jelentik Standertonból 16-iki kelettel: Colville hadoszlopát mintegy 1000 boer megtámadta. Az angol lovas-ság utóvédje rávetette magát 800 boerra és visszavonulásra kényszerítette őket. A többi boer azután kemény támadást intézett a train ellen, de súlyos veszteséggel visszaverették. Az angoloknak egy halottjuk és 13 sebesültjük volt.

London, január 18.

A *Central News* azt jelenti, hogy hat boer csapat *Botha* Lajos vezérése alatt *Natalba* akar betörni. Ez a hadtest 8000 emberből áll.

London, január 18.

Fokvárosból jelentik e hó 14-éről: Murraysburg mellett, közel Graafrinet-hez, *kemény ütközet* volt. Az angolokat visszaverték. Az angolok közül 2 tiszt és 10 ember meghalt, 216 megsebesült, 214 fogságba jutott. Fraserburg mellett is *ütközet* van. 600 boer délnyugatra Matjerfonteintől Touwsoiverstacion felé nyomult, *szétrombolta a vasutat és a vízművet.*

London, január 18.

Methuen csapata elhagyta Vryburgot s délnyugati Transvaalban megkezdte hadműveletét. A boerok három napig megszállva tartották Sutherlandot, de az angolok közeledésére kiürítették ezt a várost. Hat boer kommandó az ermkői kerületbe érkezett s innen *Natalba* készül betörni.

London, január 18.

A *Daily Mail*-nek jelentik Fokvárosból tegnapi kelettel, hogy a boerok kétszer is megkísérelték *Barkley-East* bevételét, de az angolok visszaverték őket. Néhány boert leterítették a várost védelmező önkéntesek lövései.

Fokváros, január 18.

Fokföld valamennyi kerületében, a fokvárosi, simonstowni, vynburgi, port-elisabethi, east-londoni, transsei, tembuföldi és kelet-grikvaföldi kerületeket kivéve, *kihirdették a háborús állapotot.* A hirdetés értelmében a lakosságnak, a hivatalnokok és katonák kivételével, tilos fegyvert és lövészerkeket tartania. Minden fegyvert és lövészerkezt február elsejéig be kell szolgáltatni a hatóságoknak.

London, január 18.

Lord *Kitchener* jelenti Pretóriából mai kelettel: Uj-zélandi és ausztráliai csapatok Ventersburgtól nyugatra nyolc mérföldnyire megtámadták 800 boert és megszalasztották őket. A boerok öt halottat és két sebesültet hagytak a csataterén. Az angolok, akik közül csak egy ember sebesült meg, sok gazdátlan lovat, nyeret és más tárgyakat ejtek zsákmánnyul.

Hága, január 18.

Az utóbbi hónapokban meglepően javult a boer csapatokban a fegyelem. Az egyes vezérek saját belátásuk szerint katonailag szervezték csapataikat, amennyiben a bőven zsákmányul jutott angol hadi egyenruhába bújították őket és a ruhára fölvarratták a különböző katonai rangok jelzését. Most már a boeroknak is van az altisztól kezdve a parancsnokig mindenféle rang. A boerokat rászoktatták arra, hogy följobbaljárnak katonásan köszönjenek és kemény, katonás magaviselettel tartásuk fenn a szükséges fegyelmet. Ezek aprókékos dolgok ugyan, de máris meglátásuk a hatásuk és nem kis részük van abban, hogy a boerok legutóbb olyan meglepő energiával és sikerrel támadták meg az angolokat. Ha a boerok egészen hozzá szoknak a fegyelemhez, akkor, ha lehet, még nagyobb veszedelmére lesznek az angoloknak és nem egy meglepő sikerük lesz.

Lisszabon, január 18.

Hír szerint, mintegy 900 boert, akik *Lourenço-Marqueze* vándoroltak ki, egy portugál csapat szállító hajón Lisszabonba visznek.

London, január 18.

Az *Evening Standard* jelentése szerint híre jár, hogy sok boer fogoly megszökött *Ceylonból.*

Brüsszel, január 18.

Lloff, Krüger unokája ideérkezett és a *Petit Bleu* egyik munkatársa előtt megcáfolta azt a híresztelést, hogy *Krüger* most az északamerikai Egyesült-Államokba akar utazni. Előfok erős meggyőződése, hogy a választott bírósági intervencióknak be kell következnie s hogy *De Wett* nem vétett a hadijog szabályai és szokásai ellen.

Páris, január 18.

A *Matin* londoni tudósítója az angol kabinet egyik tagjától arról értesült, hogy az angol kormány ma épp oly kevésbé hajlandó bármely részről jövő közvetítő javaslatot elfogadni, mint ezelőtt. A választott bíróság legbuzgóbb hívei éppen azok a népek, amelyek a háború kezdete óta a legellenesébb indulattal viseltettek Anglia iránt. Közvetítő javaslatnak az elfogadása Angliára nézve meg nem érdemel megalázást volna. Angliának nagyon mélyen kellene sülyednie, ha abban a nagy pörben, amelyet egy évszázad óta folytat, olyan bírákra bízna az ítéletet, akik csak gyűlölni tudják az angol nemzetet.

London, január 18.

Colville tábornokot, aki nemrég a sajtó útján tiltakozott a gibraltári szorosból való visszahívása ellen, most *felmentették állásától.*

A porosz királyság jubileuma.

Berlin, január 18.

Berlin a királyság jubileumához ünnepi díszet öltött; a főutcák föl vannak lobogóva, a kirakatokat a Hohenzollernek képei és szobrai díszítik. A lakosság erősen készül az esteli kivilágításra. Az után ünnepi érmeket, jubileumi levelezőlapokat árulnak. A tömeg kíváncsian nézi a díszfogatokat, amelyek a királyi kastélyból jönnek vagy oda mennek, de az érdeklődés csak *Ferenc Ferdinánd* főhercegre, *Vladimir* nagyhercegre és a *connaughti hercegre* szorítkozik.

Berlin, január 18.

A császár reggel háromnegyed kilenc órakor a Siegesalleebe ment s megkoszorúta I. Frigyes király szobrát. Onnan a császár a charlottenburgi mauzóleumba ment, ahol I. Vilmos császár koporsóját koszorúta meg. A királyi kastélyba visszatérve a nagyköveteket, a követségeket és az idegen fejedelmek küldötteit fogadta a császár. Délután 11 órakor a német fejedelmek képviselőiben megjelent hercegeket fogadta, azután következett a koronázási és a rend-ünnep a kastély kápolnájában tartott istentisztelettel. Ezt lakoma és a kelet-porosz küldöttségek fogadása követte a fehérteremben.

Berlin, január 18.

Az est beálltával megkezdődött a kivilágítás. Az összes középületek, a magánházak legnagyobb része és a nagy áruházak, amelynek kirakatai a császári pár és a régi porosz királyok mellszobraival vannak díszítve, pazar fényben usznak. A városbába tornya és a muzeumok bengáli fényvel vannak kivilágítva. I. Vilmos császár szobrára a kastélyból villamos reflektorok szórják fényüket. Az utcákon roppant néptömeg hullámszik. Az idő szép.

Berlin, január 18.

Este a fényesen kivilágított és pazaron díszített operaházban díszelőadás volt. A császárné *Ferenc Ferdinánd főherceg* karján jelent meg. Az előadás *Lauf Adlherceg* című darabjával kezdődött, kis szünet után *Putzitznak A nagy választófejedelem végrendelete* című darabja került színre.

Berlin, január 18.

A mai nap sem hozta meg az amnesztiát s ez a lakosság körében az ünnepi hangulatot rontotta. A sajtó kivétel nélkül konstatálja ezt a körülményt.

A kivilágítás ragyogó volt, noha egész városrészek — különösen a szegények lakta kerületek — sötétek maradtak; de annál imponansabban hatott a középületek illuminálása.

Berlin, január 18.

A hivatalos lap közlése a porosz királyság jubileuma alkalmából alapított *porosz korona érdemrend* nevű rendjel alapításáról szóló oklevelet. Az új rend egy osztályú és rangban a vörös-sas-rend nagykeresztje és a fekete-sas-rend között foglal helyet.

Berlin, január 18.

Ferenc Ferdinánd főherceg tegnap a fekete-sas-rend káptalani gyűlése után résztvett a császári család reggelijében, azután pedig polgári ruhában *Szűgyén-Mariich* László nagykövet társaságában sétált tett a városban és bevásárlásokat végzett. A diszebed után *Vilmos* császár az idegen fejedelmi személyeket dohányszó- és sűrűz-estéőre hívta meg, amelyen jelen volt *Ferenc Ferdinánd* főherceg, *Szűgyén-Mariich* osztrák-magyar, gróf *Osten-Sacken* orosz és gróf *Lanza* olasz nagykövet.

Berlin, január 18.

Ferenc Ferdinánd főherceg ma este 11 óra 10 perckor elutazott. A főherceget *Frigyes Vilmos* trónörökös kísérte ki a pályaudvarra.

Berlin, január 18.

Eulenburg herceg nagykövet a vörös-sas-rend első osztályát a cserialombbal, *Russl* berlini román főkonzul pedig a vörös-sas-rend második osztályát kapta.

Berlin, január 18.

A hadsereghez intézett császári kézirat ezt mondja:

Király és hadsereg Poroszországban elválhatatlanul összetartoznak. Az összes királyok által ápoltt szellem teszi a hadsereget azá, aminek lennie kell és a mi, tudniillik erős, megbízható fegyverrel a királyok kezében a haza nagyságának oltalmára és áldására. A hadsereg élén szolgálni a hazát, ez az én akaratom és ez volt legfőbb kívánsága valamennyi elődömmnek. A hadsereg két évszázadon át megvalósította a nagy király mondását: „A világ nem nyugszik biztosabban Atlas vállain, mint Poroszország a hadsereg vállain.” A király iránt való szeretetet és hálát vérevel pecsételte meg. Ezért megindult szívvel mondom köszönetet a hadseregnek. Köszönöm azt az odaadást, amelyet irántam és házam iránt a haza szolgálatában évről-évre szünet nélkül önzetlenül tanúsított. Amíg ez a szellem köti össze a hadsereget a királlyal, nem kell félnünk a viharoktól; a porosz sas büszkén fogja folytatni magas röptét Poroszország és Németország javára.

Berlin, január 18.

A hivatalos lap kabinetrendeletet közöl, amelyet a császár a birodalmi haditengerészeti hivatalhoz intézett. A rendeletben a császár megemlékezik a hajórajnak a nagy választófejedelem által való megalapításáról és a porosz királyok uralkodása alatt való megújodásáról és az új német birodalomban való élet-erős kifejlődéséről, majd kiemeli, hogy a hajórajnak céltudatos munkára van szüksége, hogy olyan hatalmas eszköze legyen a német birodalomnak, amelyen a hadsereg a porosz királyok kezében volt. A főfeltelege ennek megvan. A hajórajban a nagy választófejedelem szelleme él. Hogy a mai emléknapon rendkívüli kitüntetésben legyen része a hajórajnak, elrendeli a császár, hogy a haditengerészeti a kardkötő és a vállöv csatáján a császár monogramját viselje. Azonkívül a haditengerészetnek ajánlkozza a császár a nagy választófejedelemnek Kielben fölláttató bronz-szobrát.

Hága, január 18.

Vilmos császár utasította *Pourtales* német követet, hogy holnap Delftben koszorúzza meg *Frigyes Henrik* orániai herceg sírját. A koszorú porosz nemzeti színű szalag van, rajta ez a két betű: W. R. és ez a föllirat: „Az első porosz király nagyatyja emlékének 1701—1901.”

Berlin, január 18.

A porosz királyság jubileuma alkalmából a német császár és a németalföldi királynő között táviratváltás folyt. *Vilmos* császár ezt táviratozta:

Az az ünnep, amelyet isten kegyelme háznaknak és nekem megünnepelnünk adott, a teremő után Németalföld felé irányítja tekintetemet. A nagy orániai nemzetségnek köszönhetjük azokat az erőnyeket, amelyek a nagy választófejedelemtől ékesítették, neki köszönhetjük azt a felséges fejedelemsországot, aki Poroszországnak az első királyt adta. Ennek az emlékére és annak az emlékére, hogy németalföldiek voltak első matrózaink és németalföldi ember volt első tengernagyunk, haditengerészetemnek tisztelő-indulól a németalföldi hajóraj régi „Eerenmarsch“-ját adományoztam. Legyen Isten mindig kegyelmes mindkettőnk háza iránt, mint hajdanta jó és rossz napokban elődeink iránt. Haditengerészetem azonban magáéva fogja tenni Ruyter tengernagy mondását: „Jobb szeretem, hogy senki sem dicsér, hogy lelkiismeretem szerint szabadon osekedhetem és parancsaimat úgy hajthatom végre, amint akarom.”

Vilma királynő távirata így szól:

Teljes szívemből köszönöm táviratodat, amely

engem nagyon boldoggá tett, és azokat az érzelmeket, amelyek arra indítanak, hogy a holnapi emlékezetes napon az én országomról, az én elődeimről és a mi Ruyterünkről megemlékezzél. A rég elhunytak iránt való nagyrabecsülésed és elismerésed mélyen meghat. Nagyon örülök annak, hogy a mi régi „Eerenmarsch“-unkat haditengerészetednek tisztelgő indulóul adományoztad. Tudod, mily bensőséggel veszek részt a mai nagyjelentőségű ünnepben. Ismétlem legszívesebben, legbarátságosabban szeretném kívánataimat. *Vitma.*

Koerber programja. Az osztrák választásoknak körülbelül vége van és Koerber miniszterelnök most már tisztázza képet alkothat magának arról, hogy mit várhat az új Háztól. Nehogy optikai csalódásba essék, sorra értekezett a különböző pártok vezető embereivel s az e konferenciákon szerzett tapasztalatai szerint állapítja meg most további kormányzati programját. Ezt a programot eddig csak hiányosan ösmérjük, annyit azonban már tudunk, hogy a *kormány nem fogja többé a birodalmi tanács elé terjeszteni a nyelvtörvényjavaslatokat* s azt sem fogja megkísérteni, hogy a németeket a csehekkel kibékítse. A csehországi haladóipárti német képviselőknek nincs többé mandátumuk a tárgyalásra, mert a csehországi német kerületek legtöbbségben a németek győztek.

A német pártok vezetői jövő héten Bécsben tanácskoznak a pártok új szervezetéről. Azt hiszik, hogy a német pártok, a keresztény-szocialista pártot is beleértve, végrehajtó-bizottságot fognak kinevezni s a radikálisokkal a német néppárt utján fognak érintkezni.

Bécs, január 18.

Koerber miniszterelnök ma fogadta Javorszkit, gróf Stürgkhöt, Chiarit és Schustersitz képviselőket. A *Grazer Tagblatt* szerint Wolf is meg volt hívva, de nem jelent meg.

Prága, január 18.

Az ifjúség-klub végrehajtó-bizottsága tegnap este három óra hosszáig tartó ülést tartott. Mint a *Narodni Listy* jelenti, elhatározták, hogy a cseh bizalmi férfiaknak december 16-iki ülésén kijelentett megállapodása szerint a képviselők politikai magatartását saját belátásukra bízzák, azzal az egyetlen utasítással, hogy maguktartását a viszonyoknak megfelelően rendezzék be.

A román miniszterelnök nyilatkozata. Kalandos híreket kürtölte világá az utóbbi időben állítólagos balkán államszövetségekről, amelyek közt a legfontosabb Románia és Törökország szövetsége lett volna. Akik ily híresztelésekben kedvüket lelik, nem lesznek halásak. Carp román miniszterelnöknek, aki tegnap erre a kérdésre nézve sok érdekes dolgot mondott egy hírlapírónak. Az újságtudósító azt kérdezte első sorban a miniszterelnöktől, vajjon Romániában tüntetés készül-e a kormány tervezett adóreformjai ellen. Carp kijelentette, hogy ha a kamara az 6 adójavaslatát visszautasítja, akkor nem a kamarát oszlatja föl, hanem ő megy. De azt hiszi, hogy számíthat javaslatának elfogadására. Nem igaz, hogy a korona elleni 6 javaslatokat, de az valószínű, hogy tüntetni fognak ellene.

Ennél érdekesebbek voltak azok a nyilatkozatok, melyeket Carp Románia külpolitikájára s a zsidókra vonatkozólag adott. Nem tartja szükségesnek bővebben megfoglalni az állítást, hogy Románia szövetséget akar kötni Törökországgal s nem tartja szükségesnek fejtegetni azt, hogy Románia közeledik-e a hármas-szövetséghez.

— A Balkán még mindig veszélyes talaj — mondta a miniszterelnök — s ott nincs kizárva az európai komplikációk lehetősége. *Lehet-e azt képezni, hogy Románia szövetséget köthet Törökországgal a nélkül, hogy ez közelről ne érintené az európai hatalmakat?* Azt meg az egész világ tudja, hogy mennyire hajlik Románia politikája a hármas-szövetség felé. Bulgáriával nem lesz háborúsága Romániának. Ha Bulgária nem állítja törvényeszké elé a macedón-liga kompromittált tagjait, akkor Románia visszahívja szófai diplomáciai ügynökeit.

A mi pedig a zsidó-kérdést illeti, ez szöbe fog ugyan kerülni a román kamarában, de nem mint zsidó-kérdés, hanem mint kultuskérdés, a többi nem-ortodoxoknak, a katolikusoknak és protestánsoknak kérdésével együtt.

— BUDAPESTI NAPLÓ. Január 15-én
tj előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

HIREK.

A tőkehal.

Páris, január 15.

Nem lehetetlen, hogy ha lesz háború Franciaország és Anglia közt, hát a tőkehal miatt lesz. A tőkehal már szerepelt a parlamentben, a tőkehal előbb-utóbb nemzeti hal lesz, s annak a tábornoknak, aki a talán kitörő háborúban talán megveri az angolokat, talán egy tőkehalat tesznek szép domborműben a szobra talapzatára.

A lapok és az élelapok bántatlanul és a közönség osztatlan tetszésének közepette a legvéresebb gorombaságokat írják és rajzolják az angol királynőről. A háború ügyében a legutolsó francia is szívból a boerok részére áll. A legnagyobb francia és angol lapokban komoly katonai cikkek jelennek meg arról a témáról, hogy miképpen köthetne ki a francia hadsereg az angol partokon. A *Matin* egy hatalmas cikkben már előre megírta, hogy hogyan verik meg a franciák sorra Bullert, Robertset, Kitcheneret és a többi délafrikai oroszliant. És ami kis politikáról itt beszélnek, az e körül a kérdés körül forog. Ez a legkedvesebb téma, ez látszik legszebb feladatnak a modern franciák előtt, akik a forradalom tanítványai, s akik büszkén vallják, hogy ők adták a legszebb ideákat az emberiségnek. Tetszik megbosszulni a boerokat, tetszik megbosszulni Fashodát, tetszik bántani az angol-szász fajtát; ezekkel itt mindig baj volt, 1870–71-ben pláne nagy baj és egyáltalában az érzés dolga, hogy a latin-fajtának ez a legszebb ága nem szereti az angolt és a németet s inkább a nagy szláv tengerrel kacérkodik, ha arról van szó, hogy legyen valaki, aki segítse.

A tőkehal.

A dolog ugyanis úgy áll, hogy Uj-Fundland szigetén az angolok beleszóltak a franciák halászati jogába. Ezen a szigeten főleg két öbölben van igen nagy halászat. Az egyik öbölben régi szerződés értelmében a franciáké a halászati jog, a másikkban mindenkié. Ez a jog évente ötven millió frankot jövedelmez Franciaországnak. A tőkehalkereskedés gyönyörű üzlet, sok száz-ezer ember él belőle, s így ez a távoli jog igen fontos erre az országra nézve. Igen ám, de a tőkehal nem ismeri nagyon a jogot. A tőkehal odamegy enni, ahol enni talál, s különösen egy apró halfajtára vadászik, — mert ő is vadászik, a hamis — egy apró halfajtára, amely eddig mind a két öbölben lakott. Egy időben azonban valami bolond ideája támadt ennek az apró halnak s kapta magát, elvont a közös öbölből s a francia halászok nagy örmére végleg megtelepedett a francia öbölben. A tőkehal egyszerűen utána ment, mivel a tőkehal se külön, mint az ember, és ha a halásznak szabad ott halászni, ahol tőkehal van, miért ne volna szabad a tőkehalnak viszont ott vadászni, ahol az 6 áldozatai laknak?

Igy hát most együtt voltak a tőkehalak, a kis halak és a francia halászok. De most jöttek az angolok; s ők is ott akartak halászni, ahol a tőkehal van. Mert viszont ha a tőkehalnak szabad az eledele után menni, ugye szabad az angolnak is?

Nem.

Ezt Delcassé mondta, nem én. A parlament tapsolt és a lapok is megírták, hogy Franciaország nem engedhet a jogából, az angolok menjenek máshová, vagy várják meg, amíg a tőkehal visszamegy. Az angolok se hagyták magukat s most már hetek óta folyik a legélesebb ekkézés, már hadihajókról beszélnek, felemlegetik Egyiptomot, népszerűvé vált Fashoda s biztos, hogy a jövő heti élelapokban megint látni lehet majd Viktória királynőt ingben, ami még nem volna nagyon borzasztó, de mellette lesz Chamberlain frakkban, amí nagyon borzasztó.

Igy áll most az ügy. A tőkehal e közben nyugodtan él és nem tudja, hogy mi történik

miatta. A tőkehalat egyébként meg sem kérdézik, hogy mi a véleménye a dologról. De nem lehet tudni, hogy ez a rég sejtett (tudja isten mennyire komolyan sejtett) háború nem éppen a tőkehal miatt lesz-e meg. És ha nem lesz meg, a tőkehal akkor bevonul Fashoda mellé a nemzeti sérelmek csarnokába.

Mindenesetre azonban felülről nagyon szomorú látvány lehet, hogy az emberiség annyi tizezer év óta nem változott, s hogy hiába van vasut, teleszkop, művészet és irodalom, telefon és drótnélküli táviró, az ember még meg is a fölött vesznek össze, hogy melyik egye meg a halat.

M. F.

Budapest, január 18.

— Személyi hír. Kállay Béni közös pénzügyminiszter ma este Bécsből Budapestre érkezett.

— A honvédelmi miniszter betegsége. Aggodalommal és reménykedve nézünk a holnap délelőtt elé mi valamennyien, akiknek rokonszenves báró Fejérváry Gézának, a kemény öreg katonának a személye. Operációról van szó, s erre a szóra végigborzong az ember. A doktorok kése féltetes, még akkor is az, ha fölépülés következik a nagy munka után. Szell Kálmán miniszterelnök a képviselőház mai ülése után a honvédelmi minisztériumba ment a honvédelmi miniszter látogatására, aki legjobban reményekkel néz a megejtendő múltét elé. A miniszterelnök a betegszobában találkozott Sonnenberg berlini tanárral. A miniszterelnök hosszabban beszélgetett a tanárral és a beszélgetés tartalmáról beható sürgönyben értesítette ő felsége kabinetirodáját. A berlini professzor, ma reggel érkezett Budapestre. A vasutól azonnal Fejérváry lakására hajtattott s ott találkozott dr. Kunze Erik ezredorvossal, a miniszter házi orvosával. Elhatározták, hogy délben tizenkét órakor vizsgálják meg alaposan a beteg állapotát s a konziliumba meghívták dr. Müller Kálmán professzort, a Rókus igazgatóját, dr. Herzelt Manó és dr. Portik Ottó tanárokat. Délben összejöttek a beteg ágya mellett, s miután alaposan megvizsgálták a bajt, hosszas tanácskozás után elhatározták, hogy holnap délelőtt megoperálják a minisztert. Már ma délután át is szállították a mentők gummikerekű batárján dr. Kondes Aladár, a mentőegyesület főorvosának felügyelete mellett a városligeti fasorban levő Hercezel-féle szanatóriumba. Ott történik meg az operáció, s a beteg azután is a szanatóriumban marad, míg csak teljesen föl nem épül. Az operációt dr. Hercezel Manó végzi Sonnenberg tanárral együtt.

— Rothschild keleti utazása. Báró Rothschild Nánán keleti utazásában, mint Londonból táviratozták, Kairóba érkezett. A khedive meghívta Rothschildot, hogy nála szálljon meg, de a báró nem fogadta el a meghívást azért, mert sietve tovább utazik.

— Kincstári szemüveg. Az uniformishoz ezután eráris szemüveget is ad a hadügyminiszter az olyan katonának, aki rá van szorulva. Elrendelte tudniillik a minisztérium, hogy a rövidlátó, vagy messzelátó katonák a katonarörsök bizonyítványára az állam költségére kapjanak szemüveget. Amit addig viseltek, azt eltehetik arra az időre, amikor újra civilek lesznek. Mert a katonáktól nemcsak a puskát, bakancsot, hanem a szemüveget is be fogják kérni. S ha a katonasorban eltörök az embernek a szemüvege, nemcsak hogy legőlják a lénungból az árát, hanem még hat órai kurtavas is kidukál a gondatlanságért.

— Hegedűs Sándor a foglalkozásnélküliek műhelyében. Hegedűs Sándor foglalkozásnélküliek miniszter ma este meglátogatta a foglalkozásnélküliek jözevárosi műhelyét.

A minisztert dr. Havass Rezső, a Józsefvárosi Jótékonyági Egyesület elnöke, Hanvai Sándor kerületi előjáró és Glück Frigyes fogadták és kalauzolták a műhelyben. A műhelyben a mai napon 80 munkanélküli munkás talált foglalkozást, részben faiparral, részben ruhakészítéssel, részben tollszállással. A miniszter érdeklődéssel szemlélte meg e műhely különböző berendezéseit és megígérte, hogy azt a társadalmi mozgalmat, mely hasonló műhelyek felállítását célozza a Józsefvárosi kerületében is, a maga részéről melegen fogja támogatni. A foglalkoztató műhelyből a Józsefvárosi Munkásokhoz ment a miniszter, hol körülbelül 120 munkás volt együtt, kik hírlap és könyvválással és szórakoztató játékkal töltik az időt. Távozásakor a miniszter az egyesület vezetőinek elismerését és köszönetét fejezte ki.

— Walsin-Esterházy. A francia államtanács, mint egy párisi táviratunk jelenti, elvetette Walsin-Esterháznak a hadseregéből való elbocsátása ellen beadott felelőbészését.

— Az egyetemi beírások. A budapesti tudományegyetemen holnap, szombaton, tejeződnék be a második félévre szóló rendes beírások. Rektori, illetőleg miniszteri engedéllyel e hó végéig lehet beírkozni. Január 20-25-ike közt a tanárok aláírják a lelekkönyveket és január 24-én mind a négy fakultáson megkezdődnek a rendes előadások.

— **Draga királyné.** A szerb királyné lassan-lassan gyözedelmeskedni kezd a felett az ellenszenv felett, amely férjhezmenetelt fogadtat. Ugy látszik, hogy tudatában van annak a sok és nagy kötelességnek, amelyek a méltósággal együtt járnak s nemesak ismeri a feladatát, hanem igazán szívvel-lellekkel odaszenteli magát a közfőzőnek. Védnöke már is egész csomó szegényháznak, menedékháznak s valóságos diatiba hozta a jótékonyagot. A görög karácsonyünnep előtt például gyermekestély volt a királyi palotában. Hivatalos volt vagy kétszáz gyerek. Mindnyája a hozzátartozóival jött s szép ajándékokat kaptak s még egy-egy csókot is a királynétől. Sándor király azalatt a nagyobb gyerekekkel foglalkozott. Megkérdezgette tőlük, hogy tudnak, ki a tanítójuk, jó ember-e, szóval: eldísáurált velük úgy, ahogy ez már szokás. Draga királynének az érdeme az is, hogy a zenei élet ma elevenebb Belgrádban, mint amilyen eddig volt. Hangversenyeket rendeznek a palotában s ezekre hivatalos Belgrád egész előkelősége. Szívesen hallgatnak muzsikát, ha van — ezt bizonyították be a koncertek.

— **Az országos lelencház.** Amikor a főváros közgyűlése a Zuglóban ingyen telket ajánlott föl az országos lelencház céljaira. Áldozatkész határozatát egy épp oly humánus, mint gyöngéd feltételhez kötötte, ahhoz t. i. hogy a lelencház minden gyermeket vegyenek föl név- és származás igazolása nélkül is hogy a szerencsétlen any minden zaklatástól megkímélve adhassa át gyermekét a lelencháznak. Igaz elismeréssel honoráltuk már akkor a kivánságnak e szép és nemes határozatát, mert csakis a kívánt kikötés biztosíthatja a lelencház intézmény nagy előjait. Az inkvizitórius eljárással a szegény anya újabb szegényeszló alá állítatik és ő is, hogy ily esetben még mindig nagyon sokan lesznek a szerencsétlenek, akik gyermekeik elpusztításával rejtik el szegényüket a világ elől. A belügyminiszter ma leiratban értesítette a fővárost, hogy a lelencházba nem lehet fölvenni olyan gyermeket akinek család állapotát meg nem állapítják, mivel sok baj származhatnék belőle illetőségi ügyekben. Ezért kéri a fővárost, hogy a kikötött feltételt álljon el s akkor azonnal megkezdji a lelencház építését. Bármanynire helyeseljük is hogy a belügyi kormány már intézkedett, hogy az országos lelencház építése azonnal megkezdődne, mégis fájdalommal érint bennünket, hogy a gyermekek felvételére nézve bürokratikus formákhoz ragaszkodik. A lelencház feladataival szemben elenyészően kicsiny kérdés vajon kell-e ismerni az oda felvett gyermek illetőségét; egyébként a gyermeknek sem lehet soha vágya ismerni azt az anyát, aki csak kényszerítő hatás alatt vallotta magának. Igenis, módot kell nyújtani minden anyának, hogy gyermekét bármikor megtalálhassa s kivánságára a származás igazolása följegyzendő, de előfordulhatnak bizonyos esetek, amikor az anya a kényszer-igazólástól visszarettentve, szegényét inkább bizná a Duna hullámaira, mint a lelencház gondjaira; ezért jóformán el se tudjuk képzelni a lelencház a felvételnek azzal a megszorított intézkedéssel, amelyet a belügyminiszteri leirat kíván. Teljesen értjük és méltányoljuk tehát a pénzügyi bizottság mai határozatát, amely ragaszkodott a főváros régebbi kikötéséhez és azt javasolja a közgyűlésnek, hogy a miniszteri leiratban hangoztatott feltételek mellett a főváros semmit se adjon a lelencház céljaira. De a felszólalók ugyanakkor mind kiemelték, hogy a felmerült differenciák könnyen kiegyenlíthetők és azért újabb feliratban kéri meg előbb a minisztert, hogy járuljon hozzá a főváros kikötéséhez. A mi nézetünk és óhajításunk az is, hogy az ellentétet el fogjunk simítani és meg fogjuk találni a módját, hogy a lelencház intézmény igazán megfeleljen feladatának.

— **A renkfűre di kisbíró — menyecské.** A kisbíróság nemesak méltóság, hanem hivatal is. O az, aki végigjárva a falut, minden éjszakára kijelöli a strázákat. O hordja szét a hivatalos írásokat, némely helyen ő a falu dobosa is. Azonkívül hivatalbeli ember lévén, tekintély is. Hosszú bittal jár, komoly, hivatalos az ábrázata s jogi kérdésekben is ő szolgálja ki a falut. Amint látni méltóztatik, ennek az állásnak a betöltéséhez egész ember kell s Renkfűrepedig egy egész asszonyt választottak be a kisbíró hivatalába — a legutóbbi tisztújításban. Nehogy azonban túlságos lázba essenek a nőemancipáció hívei, elmondjuk azt is, hogy miért. Mert a faluból annyit férfi vándorolt már ki Amerikába, hogy a kisbírószágra már nem jutott ember belőlük.

— **Gyilkosság vagy rablógyilkosság?** Nagyváradról táviratozzák: Pestere község határában ma reggel agyonlőve találták Toja Péter dúsgazdag pesterei gazdát, aki a teketetői vásárról jött. Lehet, hogy Toja rablógyilkosságának esett áldozatul, de az is lehet, hogy a gyilkosság bosszu műve, mert usoráskodása miatt sok ellensége volt Tojának.

— **Hazaság.** Kunffy Lajos, az ismert festőművész, eljegyezte Tiller Ella kisasszonyt, Tiller Samu san-marínói főkonzul és fővárosi nagykereskedő leányát.

Szekely Mihály, a Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság cégvezetője, eljegyezte Oesterreicher Magda kisasszonyt.

Wister Ernő, a Vígsház gazdasági főnöke, eljegyezte Kohn Irén kisasszonyt, Kohn Arnold ur, az Első Leánykiképzési Egylet vezérigazgatójának bájós leányát.

— **Gyilkos fanatizmus.** Indiában, a fanatikus hinduknak van egy fogadalmuk, amit a maguk nyelvén *mot ranatenak* neveznek. Abból áll, hogy az első keresztényent akivel találkozik, le kell ölnie az olyan hindunak, aki igazi vallásos ember. Az idegen ellensége az ő vallásának, tehát meg kell halnia. Ezzel a gyors halállal halt meg nembérgiben Johnston Dudley Coter kapitány, akit pedig — mint orvost — embermentésre vezényeltek át Indiába. Egy üzletből jött ki, amikor a gyilkos Allah kiáltással rárohant és egyetlen szurással megölte. A közelben angol tisztek sétáltak, de már nem segíthettek a bajtársukon. A hindu minden ellenállás nélkül tűrte, hogy megkötözzék. Ez délfél történt. délután törvényt ültek fölötte s estére már föl is akasztották. Ez a büntetése már évek óta a gyilkos fanatikusoknak s azért még se fogja a számuk.

— **Elvált asszonyok klubja.** Ne tessék nagyon komolyan venni a dolgot. Először is azért, mert a história Bécsben játszik. Bécsben ugyanis tegnap klubot alakított naggyűlésre sereglettek össze — az elvált asszonyok. Azt a jelzőt írják zászlajukra, hogy jogvédelmet és erkölcsi meg anyagi támogatást kell szerezni és biztosítani az ő kasztyuk számára. Az elvált asszonyok klubja alapszabályokkal ellátott szövetkezet gyanánt akar megalkulni és így első sorban olyan rátermett fiatalemberre van szüksége, aki titkári minőségben az alapszabálytervezetet kidolgozza. A klubalapítók nagy többsége barna fiatalembert akar szerződtetni a titkári állásra, míg az elenyésző kisebbség székét. Leszavaztatás után a kisebbség kijelentette, hogy a különvéleményezés jogával élni kíván és memorandumot fog fölterjeszteni az osztrák belügyminiszterhez állapontjának megvédése céljából. Mialatt a belügyminiszter e fölött az elvi állapont fölött dönt, az alatt a további tanácskozásokat feljegyzik, hogy azsur maradjassanak a kornak, nevezetesen — a farsangnak lényegesebb mozzanataival. Valószínű, hogy a farsang eseményei az elvált asszonyok egy részét hozzá is fogják juttatni a legbiztosabb jogvédelemhez, nemkülönben az erkölcsi és anyagi támogatáshoz. E hármas célt ugyanis teljesen magába foglalja egy: a férjhezmenet. Akik pedig megmaradnak a klub idejára mellett, azokra nézve a klubélet élénk változatossága fogja idővel megbizonyítani, hogy ő is rátermette-e a hejehujára éppen egy, mint a Gőndör Sándorék Finum Rózsija, vagy csupán a balsors üldözöte-e ki őket a nő hivatásának ideális magasságából, a családayai misszióból.

— **Segítség a szegényeknek.** A Podmaniczky-utcai kenyérszót boltban a kenyérszótás tegnap érte el az eddigi maximumát. Kiosztottak összesen 13.000 adag kenyeret. Ugy látszik, amily mértékben száll alá a hőmérő, oly mértékben emelkedik ebben a boltban a forgalom. Adományokat küldtek ma az ingyenkenyérre: Gavegy báró Lipthay Bélának 100 K., dr. Hajós 10 K., Moca-kávéház Asztaltársaság 30 K. 80 f., K. I. pékmeister 50 kenyér, Gondozó Magyar Asztaltársaság 100 vacsorajegy.

— **A szegedi államfogház üres.** A fogházakra, börtönökre fehér lobogót tűznek ki olyan napon, amelyen egy bűnös sines elszállásolva bennük. A fehér lobogó azt jelenti, hogy arra a napra olyan becsületes lett a világ, hogy senki se szolgálja rá a büntetésre. Bizony, ilyen fehérlobogós nap igen ritkán fordul elő. Evekkel ezelőtt olvastunk egyről, ami — ha ugyan jól emlékezünk — Kolozsváron telt le. De csak huszonegy óráig volt a komor házon kitűzve a fehér zászló. Másnap beszállította a maga portékáját a zsendár. A fehér lobogó dívatja az államfogházig nem jutott el. Itt nem igazi bűnösök laknak, hanem urak. Ha egy-két napra nem akad közülük egy se, annak nem kell olyan nagyon örülni. Majd jönnek... Ez a helyzet most a szegedi államfogházban is. Uresék a cellák, de nem sokára, már holnaputánra új urak érkeznek. Csupa párbájozó és megint megnépesedik a kis egyemeletes ház. Addig is kipihenik magukat kissé a porkalóba. Az urak sok dolgot adnak. Sörét, borét kell szaladgálni egész nap.

— **Farkasok az utcán.** Módosról írják: A nagy hideg annyira vakmerővé teszi a farkasokat, hogy éjelenként az utcákon esatangoznak és a házból éjjel kilépni valóságos veszélyel jár. A közeli Kanak községben tegnap egy 14 éves leányt, aki a tanyáról a községbe igyekezett, fényes nappal támadták meg a farkasok és feltálik. Arra menő emberek találtak meg ruhája foszlányait.

— **Péterfillek.** Rómából táviratozzák, hogy a pápa a jubileumi évben a világ minden részéből összesen 1.600.000 líra péterfillel kapott. Ennek az összegnek egy részéből XIII. Leo pápa kórházat fog építtetni a zarándokok számára.

— **Boerok és angolok.** A bécsi katonai kaszinóban, Trimmel Róbert vezérkari százados, aki hivatalos képviselője volt a délafrikai háborúban az osztrák és magyar közös hadseregeknek az angol főhadiszálláson, ma este érdekes felolvasást tartott a két hadviselő félről. Trimmel százados 1899 november elejétől, 1900 július végéig tartózkodott a haretéren, tehát lord Roberts megérkezésétől fogva Pretoria bevételéig. A felolvasáson megjelentek Rainer és Lipót Szalvátor főhercegek s az egész tábornoki kar. Trimmel százados azt tapasztalta a haretéren, hogy az angol hadsereg nem rosszabb, mint más zsoldos katonaság. A legénység zokon követi a tiszteket, kötelességét pontosan, de minden ambíció nélkül teljesíti. Higgadt, nyugodt, de nem tud lelkesedni, golyózáporban is megáll, ami azonban az intelligenciát illeti, ebben a tekintetben nem is hasonlítható a boer katonához. Sokkal kevésbé képzett és megbízható a gyermati angol sereg. Az angol tisztkar férfias, bátor és kitartó, találékony és praktikus, különösen a voresegek napjaiban viselkedett az angol tisztkar bámúlásra méltóan. Érdekes, hogy a boerok mindig széles, kiterjedt, kitűnően fedett hadállásban vonulnak fel a döntő ütközetre s mindig olyan vidéken veszik fel a harcot, ahol a támadó félnek nagy térségen szabadon kell mutatkoznia. Az angolok majdnem mindig elaltáltak voltak a fedett helyen álló boer sereg számára. Az angolok rajvonalában egy-egy ember közt 3—4 lépés a távoltság és a tartalékcsoportok is tágas formációkat vesznek fel. Az angol tüzércsapatok halálmevetéssel ment előre mindig, de kevés sikerrel, mert a boerok olyan jó állásokon helyezték el ágyúikat, hogy az angolok észre sem vették őket. Akárhányszor megtörtént, hogy egész angol útegek nem bírtak elémítani egy-néhány boer ágyút s mire beállították a helyes céiba, már a boerok messzebbre vitték ágyúikat. A leghatásosabbak voltak az angolok részéről a Shrapnel-lövegek, ellenben a tábori ágyúk gránátai soha sem tettek kárt a boerokban, még ha felrobbantak is, ami nem volt gyakori eset. Szintígy a haubicek és a tengeri hadihajó-ágyúk lydit-lövegei is csak ritkán robbantak fel.

Trimmel százados nagy elismeréssel szölet az angol műszaki csapatok képességéről és az egészségügyi intézményekről, de a sátor-felzárkésítók olyan hiányos az angoloknak, hogy még a főhadiszálláson is legnagyobb részük szabad éj alatt töltötte az éjszakát.

— **Sam Lewis.** Londonban tegnapelőtt nagy pompával temették el az egyesült királyságok leg-hírhedtebb uszorását: Sam Lewis urat. Nyolc telvér fekete lova vitte a temetőbe, ahol gyönyörű márványkriptába tették, a felesége mellé. Maradt utána vagy tíz millió font sterling, azaz százhusz millió forint vagyon és két gyönyörű palota, egy Londonban, egy a tengerparton. Az angol lapok hasábszám közölnek apróságokat Sam Lewis életéből; egyik-másik egész tanulmányt közöl róla, akár Shakespeare Shylockjáról.

Sam Lewis ur ugyanis egész világéletében gyűlölte az ugynevezett szolid üzleteket. Soha, még ha biztos nyereség csábitotta is, törvényesen megengedett tranzakciókba nem bocsátkozott. Csak kiskorú fiatal lordoknak nyitotta meg készségesen a kasszáit, hanem azokkal aztán ötszáz fontért kétszáz ezer lontra állított ki váltót. Lord Nevill fiának egy esztendő leforgása alatt, a váltók szerint kilenecven ezer font sterlinget, azaz egymillió és egyszáz ezer forintot hitellezett. Valóságos veszedelme volt az előkelő családoknak, amelyek közül többet a koldusbotra juttatott. Kiváló elméletetel esalta lépre a szereplő személyiségek mulatni vágyó eseméteit, mert tudta, hogy ahol tartanak a botránytól, ott biztos a fizetség. Ha egy-egy főri fiatalember Londonba érkezett, Sam Lewis azonnal kivetette reá a hálóját és nem volt nyugta mindaddig, amíg a fiatalember bele nem szeretett egy szép fiatal lányba, akit ő küldött a nyakára és aki aztán csakhamar bekalauzolta a bankba. Vagy kilenecven állott törvényt, a nélkül hogy csak egyszer sikerült volna a bíróságnak reábizonyítani piszkos üzletét. Így halt meg, pazar jólében, százhusz milliót hagyva hátra és nagyon sok gyászoló családát. A legérdekesebb az, hogy testamentumot nem írt és törvényes örökösét nincsen. Még halalos ágán sem tudta elszánni magát, hogy valakire ráhagyja a vagyonát. Mikor orvosai faggatták, csak annyit válaszolt:

— Vesszen össze rajta a világ, én nem adom senkinek.

De még három nappal a halála előtt végrehajtatta egy adását.

— **Felrobbant kalapgyár.** Manchesterből táviratozzák, hogy egy odaváló kalapgyár műhelye ismeretlen okból felrobbant. A robbanás ereje oly nagy volt, hogy tízenegy ember azonnal meghalt. Kilenc munkás súlyosan megsebesült s ezek közül több a halállal vívdók. A robbanás úszereombolta az egész gyárat s a romok között megcsontított embertesteket láthatni. Asszonyok és gyermekek sírva keresik övéiket.

Tűz kontra tudomány. A tudomány rajbai fölszabadultak. A tűz fölszabadította azt, amit az emberi önkény a mulandóság kamarájától, a föld gyomrától elvont és visszatartott és amit az enyészetnek rendes procedurájából kiközösített. Köpelt nélkül szólva: Virchownak koponyagyűjtésménye Berlinben elégett. — Lehet, hogy ezzel nem is vesztett semmit a tudomány. Hiszen Virchow lerakta egy hosszú életnek állandó munkálkodása közben tudásának minden parányát és szemesjét könyvekbe följegyzett és emlékezetbe vésett szavakba. Amit pedig ő, a mester nem tudott kiszípolozni azokból a csontokból, melyek valamikor megannyi emberi lélek hüvelyét szolgálták, azt aligha szedegeti ki onnan a tanítványok nagy serege. Csak a fantasztikus gondolkodás szempontjából mutatkozik érdekesnek az a tény, hogy tegnapról mára mindaz, amit az embertan nagy apostola a természet csefeforgalmából kizárt, mindaz amit a nagy tudós megpreparált egyenesen azért, hogy a porladásnak törvényét a meddig csak lehet kijátszsa és megbénítsa, mindazt immár kiszabadította megrögzített állapotából a tűz, az enyészetnek ez a szangvinikus szolgálója, aki percek alatt végezi el azt, amihez a földnek, e lomha óriásnak, lassan őrök malmában évtizedek szükségességek. A tűz hatalma kiszabadította megrögzített helyzetükből a tudományak rajbait és visszaadta a mulandóságnak az ő természetes jogát, amikor porrá lett és hamuvá égett Virchow koponyagyűjtésménye. Elégtek a régen és újabban elhalt lélek csontmedencéi, elégtek a lélektartók, az agyvelőirtványok, a gondolatreflektorok, az eszmevetítők: a koponyák!

Vajjon hányzsinű volt a láng? ...

A konitzi gyilkosság. Az egy évvel ezelőtt elkövelett konitzi rejtelmek gyilkosságának, melynek áldozata egy Winter nevű gimnazista fiú volt, még most sincs kiderítve a titka. Rejtelmek módon találnak most hol itt, hol ott egyes ruhadarabokat, amelyek állítólag a meggyilkolt övéi voltak. A titokzatoságot növeli az is, hogy e ruhadarabok egy része nem is volt a Winteré. Valakinek vagy valakiknek tehát érdekében van, hogy a vizsgálatot szándékosan félrevezesse. Így ma is Konitzból sietve táviratozták meg mindentel, hogy a régi zsidó temetőben a felügyelő megtalálta Winter alsónadrágját és harisnyáját. Egy későbbi távirat szerint azonban gondos vizsgálat kiderítette, hogy a talált alsóruha nem volt a Winteré. A talált ruhadarabokat tehát szándékosan csempészte valaki a zsidó temetőbe.

A népszámlálás. A népszámlálás nagy munkája még mindig tart a fővárosban. A 769 kerületre osztott terület részéről a népszámláló biztosok eddig 607 kerületből szolgáltatották be az adatokat. A kerületi biztosok, akik elvégzették feladatukat, most jelentkeznek sorra a statisztikai hivatal igazgatójánál, Kőrösi Józsefnél, hogy napidíjukat felvegyék. A népszámláláshoz 800 biztos, 100 revizor, s mintegy 96 egyéb alkalmazott működött közre, s ezek most mind ott ostromolják a statisztikai hivatalt, hogy honoráriumukat megkapják. A hivatal két nap alatt mintegy 600 biztot elégitett ki az őket megillető csekkel, amelyet a kereskedelmi bank fizetett ki készpénzzel. Az V-ik kerületből az anyagot e hónap 16-án szállították be a központi statisztikai hivatalba. Eredménye azonban most még nem mutatható ki, mert a IV-ik körzet biztosra megbetegedett és így itt ebben az alkerületben a népszámlálás munkája csak egy-két nap múlva fejeződik be teljesen. A népszámlálás munkájának immár áldozata is van. A X-ik külterület kerület egyik biztosa, Nagy János, tüdővészbe esett. Ma Halmos János polgármester személyesen intézkedett, hogy a beteg biztos kellő segítségben részesüljön. Megbetegedett különben az V-ik kerületi népszámlálási vezető, Thierry Adolf is; állapota azonban nem veszedelmes.

A pestis. Konstantinápolyból jelentik, hogy az ott előfordult egyetlen pestis-eset bakteriologiai megvizsgálása kiderítette, hogy a betegség csakugyan pestis. Újabb megbetegedés azóta nem fordult elő. Kairóból jelentik, hogy jó forrásból eredő hírek szerint majdnem egész Kis-Ázsiában pusztít a pestis.

A tél. Az állandó hideg következtében a jégviszonyok a földművelési minisztériumhoz érkezett jelentések szerint tegnap óta változótlannak. A Duna vizén némi áradás mutatkozik ugyan, de ez a jégtörésszok következtése. A fővárosnál tegnap óta tíz centiméterrel emelkedett a víz s mai magassága 110 centiméter. A mellékfolyókón szintén erősen tartja magát a jég s némely helyen eddig alig tapasztalt vastagságot ért el. Budapesten a jég 18 centiméternyi. A Tisza 24, a Vágón 27, a három Körösön 24—29 centiméternyi a jég. A legjobban belteremt folyó a Bodrog, amelynek színe 83 centiméternyi jéggel van borítva. A kisebb folyócskák vize fenéig belagolyott.

Gázmergezés. Két család forgott veszedelmében az éjszaka Ó-Budán, a Bécsi-ut 71. számú házában. Két lakás van a kis házában, egyikben a tulajdonos, Harrer József lakik a feleségével és három gyermekével, a másikban pedig Zsolnay József szőlőművelő, akinek szintén felesége és három gyermeke van. Zsolnay valamikor jómódu szőlőbirtokos volt, de utóbb elvesztette vagyonát s most mint szőlőmunkás keresi kenyerét. A két család tagjai rendszeresen nagyon korán szoktak elmenni hazulról s azért a szomsz-

doknak föltűnt, hogy tegnap reggel még tíz óra felé sem láttak senkit a házbelieliek közül. Bementek tehát a háza s először Harrer lakásába nyitottak be. Harrer, feleségét és gyermekeit eszméletlen állapotban találták az ágyakon, a szobában pedig intenzív gázszag volt érezhető. Zsolnay lakásában hasonlóképpen eszméletlenül feküdt az egész család. A szomszédok gyorsan orvosot és rendőrökért szaladtak. Az orvosoknak sikerült nagynehezen életre kelteni a betegeket, akik most már túl vannak minden veszedelmén. Mindjárt valószínűnek látszott, hogy a két család gázmergezés áldozata, de sehogyan sem tudták megmagyarázni a dolgot, hogy miként került a gáz a házába, ahol nincs gázvezeték. Végre megállapították, hogy a Bécsi-ut hosszában lefektetett gázcső megrepedt s a földön át szivárgott be a gáz a lakásokba. A rossz csövet azonnal kicserélték.

Üdvarias farkasok. Cserei Mihály uram, aki nagy honfőhánattal jegyzé fel ama csodákat, melyek égi jelekben és földi tünevényekben előre jelzik szegény Erdélyország gyászos jövőjét, egy helyen a farkasok fölszaporodásából is szomorú jövőt jósol. Akkor hát a farkas még egyenlő erejű volt a vért izzadó füvel és az üstökös-csillag megjelenésével. Ez a farkas-kultúra első foka, mikor a szánkón hazatérő utasok torkán szorul a lélekzet a szörnyű ijedségtől. Ma már megszűnt a félelem is, a jövődömlőnődrá váló alkalmasság is, mert a farkas-nép civilizált, udvarias és jó nevelésű. A kolozsvári Rákóczy-ut Knauer-villája környékén jelentek meg a farkasok a napokban. Illendően körülkötötték a villát, átkeltek a sétatéri hidon s azután a sétatérre kerültek, hol nagyon nyugodtan sétáltak, társalogtak és senkit sem bántottak. Ezek után biztosra vehető, hogy legközelebb a főváros utcaiban fogunk találkozni egynemű farkas-társasággal, sőt maholnap vidám kávéházi társaságok verődnek majd össze csupa farkas urból és farkas kisasszonyból.

Öngyilkos magánzónó. Löwenbein Dávid kereskedő felesége, szül. Herzl Fanny ma délelőtt az Andrássy-ut 96. szám alatt lévő lakásának a konyhájából a világot udvarra vetette magát és olyan súlyos sérüléseket szenvedett, hogy rövidesen meghalt. Holttestét a boncoló-intézetbe vitték. Tettének oka ismeretlen.

Rendőri hírek. Hummer Róza cselédeány tegnap a Nagy-Mező-utca 7-ik szám alatt lévő szolgáti helyen hirtelen rosszul lett, összeesett és meghalt. Holttestét felboncolják. — Heiter Róza sárosdi születésű 16 éves cseléd tegnap a Szondi-utca 96. szám alatt lévő szolgáti helyen lefejték. Amint elaludt, az égő takaréktűzhelyből egy szikra pattant az ágyába s a szerencsétlen leány úgy összeégett, hogy hadokolva vitték a Rákus-kórházba.

(x) A Zoltán-féle csukamáj-olaj teljesen szag- és íz nélküli és tápereje nagy. Újveje 2 korona. Zoltán B. gyógyszerárban, Sétány-utca és Szabadság-tér sarkán.

(x) Kérjünk mindenütt Emke-gyűjtőt!

FŐVÁROS.

Lakások az iskolában.

Budapest, január 18.

A főváros tanácsának VII. ügyosztálya hosszú előterjesztést intézett a tanáchoz a községi iskoláépületekben levő igazgatói lakásoknak tantermekké való átalakítása ügyében. Az ügyet Polónyi Géza egy indítvány hozta felszínre, amely szerint az iskolahányt legjobban a lakások átalakításával lehetne megoldani. A terv nem új, már többször fölvetették s mindannyiszor le kellett venni a napirendről. Most pedig a VII. ügyosztály részletes számítások után pártoló előterjesztésében a tervet s kéri a tanácsnak, valamint a közgyűlésnek hozzájárulását. Az ügynek ebben a stádiumában már méltani kell értéket az indítványt és az előterjesztést. Igazságtalan s méltányosság nélkül való a terv, amely az igazgatói lakásokat be akarja szüntetni az iskolákban; ezenkívül egy csomó igen fontos érv szól még ellene. Oktatásügyi, egészségügyi, erkölcsi és adminisztrációs szempontok egyenesen kizárják, hogy a tanács s a közgyűlés hozzájáruljon az ügyosztály előterjesztéséhez. Annál érthetőbb az a kiméletlenség, amelyről tanügyi körökben érhető fölhaborodással beszélnek. A főváros minden illetékes határozat nélkül fölmondott már tíz vagy tizenkét igazgatónak azzal az okadatulással, hogy a lakásra szükség van. Az ilyen bánásmódra bizony nem szolgáltak rá a főváros iskoláinak fáradhatatlan buzgókkal működő igazgatói és vezető tanítói, jogos tehát a várakozás, hogy ezek a fölmondások még idejekorán visszavonhatók.

Az igazgatói lakások átalakítását pártoló ügyosztályi jelentés egyébként igen furcsa pártolás. Az

indítványt mintha maga az ügyosztály sem helyeseinél, hiszen számtalan okot hoz föl ellene. Elvárható, hogy a tanács az ügyet alaposabb megfontolás tárgyává teszi, annál is inkább, mert alkalma lesz a fővárosi iskolák igazgatóinak és vezető tanítóinak az érvelését meghallgatni. Az igazgatók és vezető tanítók egy memorandumban állnak a maguk eléggé nem méltányolható álláspontjuk védelmére. Trajter Károly írta alá a testület kérelmét, amelyből megtudjuk, hogy a lakások átalakítása korántsem jelent valami óriási pluszt a büdzsében. Az igazgató pedig — olvassuk a memorandumban — nem azért lakik szívesebben az iskolában, mert ezzel valami keveset takarít, hanem azért, mert súlyos erkölcsi és anyagi felelősséggel járó tennéi közepette nem veszt oly sok időt, mintha kint laknék. Az iskolai rend és tisztelet, a gyermekek testi és morális java, nemkülönben a szülők, tehát a nagyközönség, érdeke is azt követelik, hogy az iskola igazgatója az iskolában lakjék. A reggeli, déli és ebéd utáni felügyelet, különösen ha a tervezett hajnali iskolanyitást, Glüök Frigyes terve, megvalósul és a szegény gyermekek már a kora reggeli órákban is eljuthetnek melegedni az iskolába; a most szokásos tejszennak, ingyen ebédek a szolgák felügyeletére egyedül nem bízhatók. Továbbá a szülők elfoglaltságuk miatt a hivatalos órákat csak igen ritka esetben tarthatják be, jönnek, amikor ráérnek. Vagy megsérül valamelyik gyermek, rosszul lesz, ami 600—1000, vagy ennél is több gyermeknél mindennap előfordul: az első segélyben hol részesüljön? Vajjon helyettesíthető-e ily esetben a szolga családja az igazgató családját? A magyar állam minden rendű és rangú iskolájában, új épületben vagy bérházban egyaránt és rendszerint az igazgató-tanító részére tisztességes lakást is biztosít. Nemcsak az állam, de az 1868. évi XXXVIII. t.-c. rendelkezése értelmében egyéb fenntartó hatóság a fizetésen felül még tisztességes lakást is biztosít tanítói számára. Nincs az a falusi iskola hazánkban, ahol a tanító ne az iskola-épületben magában kapna természetbeni lakást. Hogy e tekintetben a székesfőváros nagyleltői hatósága saját tanítóinak kivételt akarna tenni, alig tételezhető föl. Nem teheti ezt a székesfőváros törvényhatósága már csak azért sem, mert hiszen egyik újabb iskolai intézményénél, az óvodánál, a vezető részére nemcsak tisztességes lakást juttatott, de ingyen adja a tüzelőt, ingyen adja a világítást is. Az elemi iskolák vezetői, akik eddig legalább természetbeni lakás élvezetében maradtak, a tüzelő anyagot aránytalanul nagy átalányösszeg mellett használhatják, bár ennek ingyen élvezetéről nagy és felelősségteljes munkájukkal legalább is úgy részlegesen, mint az óvodák vezetői. Fizetőik kell továbbá a légszűrő használatáért is, még pedig nem is városi kedvezményes árakat. A székesfőváros egyéb intézményeiben az illető vezető vagy gondnok éppen a közügy érdekében lakik magában az épületben; s a művelt nyugaton, talán Angliát kivéve, mindenütt benn lakik az épületben az iskola vezetője. — Ezek az igazgatók főbb érvei, valamennyien olyanok, hogy meg kell előtük hajolni a tanácsnak és közgyűlésnek. A főváros intézkedésének mindenki elismerésével adózék, de nem csak elvetni az ügyosztály indítványát, de tovább menne és a közközlésű minél több érdekes munkájának könnyítene a megvalósítását.

(*) Az új artzi fűrdő. A pénzügyi bizottságban ma Fenyvessy Adolf egy régebbi határozatra hivatkozva fölkerde az előzőt, vigye a tanács elé az artzi fűrdő építésének az ügyét. Ennek a fölépítésére, ugymond, most annál is inkább nagy szükség van mert az általános ipari pangás idején épp a szakt munkások keresetéről kell gondoskodni. Igaz, hogy a pénzügyi bizottság jóformán visszavonta az idevonatkozó határozatát, de az inséges időkben kétszeresen szükséges ennek a nagy munkálatnak a megkezdése. Az előzők megígérték, hogy az ügyet a tanács elé fogja vinni.

SZÍNHÁZ, ZENE.

** Hírek a m. kir. Operából. A m. kir. Operában holnap, szombaton F. Konczek Viktória asszony vendégfelléptével Lohengrin kerül előadásra a vendégművésznővel Ortrud szerepében. Elzát Vasquez M. I., a cimszerepet Broulik, Henriket Ney D., Telramundot Beck, a király hirdetőjét Mihályi, a négy lovagot Dalnoki, Ney B., Kiss B. és Kornai éneklék. Az előadást bérletfolyamban tartják meg. — Gróf Zichy Géza személyes vezénylet mellett tartják meg holnap, szombaton az Operaházban Roland mester főpróbáját. A dalmé e hónap 20-án, vasárnap kerül színpadra a m. kir. Opera és a Nemzeti Színház nyugdíjintézete javára, rendkívüli bérletszűnetben.

Böllönyi intendáns és a debreceni színház.

Böllönyi József, a kolozsvári Nemzeti Színház intendánsa, aki a tavasszon tudvalevőleg elhagyja ezt az állását, nem lép ki az aktív színházi emberek sorából. Megbízható forrásból arról értesülünk, hogy befejezett ténynek tekinthető, hogy a debreceni színházat a volt kolozsvári intendánsnak adják át. Debrecen városa intendánsi állást szervez és Böllönyi József ebben a minőségben fogja kormányozni a debreceni színházat. A színház művészeti igazgatója, dr. Janovics Jenő, az ismert jeles fiatal művész lesz, aki a kolozsvári Nemzeti Színháznál is ezt az állást töltötte be.

A M. Kir. Opera újonsága. A M. Kir. Opera legközelebbi újonságából, Erkel Ferencnek Sarolta című 3 felvonásos vig dalművéből már egy hét óta erősen folynak a színpadi próbák. A szereposztás a következő:

Sarolta — P. Bianchi Bianca, Géza — Broulik, Gyula — Takács, Belus — Várady S., Főpap — Szendrői, fordító — Hegedűs, egy követ — Mihályi, Uros — Kornai, első, második és harmadik paraszt — Gábor, Strósz és Ney B. A dalműben előforduló táncokat Schwick G. és Carbone táncolják.

A dalmű bemutatója e hónap 24-ikén lesz.

Pálmay Ilka az Otthonban. Az Otthon írók és hírlapírók köre vasárnap, e hó 20-án tartja az idén második nagyszabású házi estjét, amelynek művészeti része jóval fölülmúlja az eddigi hangversenyek műsorát. Az est fénypontja természetesen a színpadoktól bucsuzó Kinsky gróné, Pálmay Ilka fellépése lesz. Kiváló közreműködnek: Várady Margit operatőresz, Major J. Gyula és Aggházy Károly zongora művészek. Színe kerül új szereposztással Makai Emil Bölcső című paródiája, amelyben a Nemzeti Színház három kiváló művésze vesz részt. A hangverseny pontban 9 órakor kezdődik. Tekintettel a már eddig is szokadlanul nagy számban jelentkező közönségre, a rendező-bizottság holnap, szombat délután három órakor beszűnteti a jegyek kiadását.

A Vígsház premijé. A Vígsházban Antony Marsnak A titkos rendőr című, holnap, szombaton bemutatásra kerülő bohózatából ma tartották meg a jelmez és díszítés előpróbát. A darabhoz teljesen új díszletek, butorok és jelmezek készültek. A titkos rendőr után Herczeg Ferenc Ocskay brigádosa lesz a Vígsház legközelebbi újonsága.

Színíróvendékek visszája. Horváth Zoltán szími iskolájának növendékei ma este tartották az évben első nyilvános előadásukat a lövöldei díszteremben. Az első három számot karének és együttes töltötte be. Sok szép leányt látnunk együtt a kis színpadon és meglepő volt a kar precíz enke; érdemes dolog, hogy az iskola vezetője a karéneknek is helyt adott az előadás műsorában. Rip-ből egy együttes énekeltek, amelyben Kornai Margit kitűnő énekeskölője, az érzelmei kifejezésére alkalmas hangjai és Lenkei Szerén kedves előadása érdemel dicsőretet. Kornai Margit még egy keringőt és egy kuplét énekelt a közönség szűnni nem akaró tapsai között. Stuart Mária kert jelenetében Czeglédi Róza impozáns megjelenésével és szép plasztikájával hatott; Vécsei Ilona csengő orgánájával és tisztá, értelemes beszédével keltett figyelmet; Desző József a Zsarnok bukása című kis vígjátékában Balogh Erzsébet meglepő komikummal játszta az anyós szerepét; Veres Judit kedves vígjátéki színésznőnek ígérkezik. Énekeltek még: Szilasi Etel szép reményekre jogosító hanggal egy keringőt, Veres Judit és Tapolczai Antal egy kettőt. Mindannyian fényesen igazolták a jó véleményt, mely ez iskola ének-mesternőjét, H. Vukovich Aranka aszszonyt az első tanerők közé sorozza. A növendékek haladása kitűnő módszerrel és a művészi interpretációban való kiválóságát egyaránt bizonyította. A férfi növendékek másodrendű szerepeket jutottak, de ugy beszédben, mint jellemzetes mozgásban derekasan megállták a helyüket. Szendrői, Szőregy, Tarján, Zilahy, Somló, Tapolczai mind számba vehető tehetségek és nem csupán a számot fogják szaporítani a magyar színészetben, de oly kitűnő színész-paedagógus vezetése alatt, mint Horváth Zoltán, alaposan képzett színészek is lesznek. A vizsgelőadás közönsége az elismerés tömörkedésével jelölte el az iskola tanárait. A zenekíséretet Dienes Oszkár, a kitűnő hangverseny-kísérő, az iskola korrepetitora látta el.

Sorma asszony Berlinben. Sorma asszony, az az utóbbi időkben sokszor emlegetett német drámai művésznő, ugyilátszik, hamarabb meggyógyult, mint a hogy — számítottá és már február első napjaiban felép a berlini Lessing-Theaterben. A művésznő Södermann-nak Johannseuer című drámájában lép fel először e után Fulda Lajos új verses darabjának, Az ikernővénél főszerepét fogja kreálni.

Magyar művésznő sikere Berlinben. A berlini Beethoven-teremben tegnap este Freund Etelka, a kiváló tehetségű budapesti művésznő, zongorahangversenyt adott a filharmonikus zenekar közreműködésével. A filharmonikus zenekart Busoni mester dirigálta, akinek egyik legszenialisabb tanítványa Freund Etelka. A fiatal magyar művésznő Beethoven, Brahms és Liszt-Busoni műveinek előadásával fényes sikert aratott. A közönség zajos tetszésnyilvánításával halálta meg a művésznő játékbeli biztonságát, nagy finomságát és ragyogó technikáját.

Sain-Saens új operája. Saint-Saëns, a hírnéves francia zeneszerző, most A barbárok cím alatt új dalművet ír, amelynek szövegkönyvét tudvalevőleg

Sardou és Chensy írták. A dalmű cselekménye magában az orangei színházban történik, ahol először is fog színe kerülni s a díszletek, ami nem érdektelen, az orangei antik színházat és a város egy terét fogják ábrázolni, aminő volt. midőn a középkori barbárok kivonultak onnét. Saint-Saëns a szövegkönyvvel Algir egyik legszebb helyére vonult, ahol az idei tél során megírja dalművét.

Pálmay vendégjátékainak meghosszabbítása.

Pálmay Ilka népszínházi bucsuzkodása nem megy olyan rövidesen, mint ahogy a diva azt tán maga is gondolta. Eddig hat Pálmay-estje volt a Népszínháznak s egyre csak növekszik azoknak a száma, akik Pálmay-t még egyszer látni akarják. A színház igazgatója felkérte a divát, hogy hosszabbítsa meg bucsufellépését s a diva ennek következtében a jövő héten még háromszor fog játszani és pedig hétfőn és csütörtökön a Nebántsvirág-ban, szerdán a Szép Helénd-ban. Ezzel a diva végleges színpadi bucsuja befejeződik — egyelőre.

Elhalasztott kamarahangverseny. A Grünfeld-Bürger vonóségyes társulat a következő sorok közlésére kér bennünket:

Tekintettel arra, mivel Kubelik Ján azon magas kitüntetésben részesült, hogy a folyó hó 20-án ő fensége Mária Jozefa főhercegnőnél tartandó udvari hangversenyre, amelyen valószínűleg ő felsége a király is jelen lesz, — meghívást kapott; emélfogva a holnapra hirdetett VII. kamarahangverseny holnapután hétfőn, 21-én este 7^{1/2} órakor a Vigadóban lesz megtartva.

Mind szép és helyes, csak hogy a hangversenyt, szerény nézetünk szerint, el lehetett volna halasztani valamivel — jobb magyarsággal is. A hangversenyen egyébiránt Kubeliken kívül Eibenschütz Ilona ismert jeles zongoraművésznő is közreműködik. A jegyek az érdekes művészestére nagyon kapósak és Rózsavölgyi és társa zeneműkereskedésében kaphatók.

Magyar Színház. A Magyar Színházban ma este vendéggel adták A gésákat. Mimoza szerepét Kaposi Józsa énekelte, aki már huzamosabb idő óta ismertebb énekesnője a vidéki színpadoknak. A vendéget, aki szépen énekel és rutinnal játszik, a közönség melegen fogadta. Sok tapsot és virágot is kapott.

1848. Az Uránia-színház új darabját. Hentaller Laos országos képviselő 1848-át eddig folyton telt ház előtt adták. A rendkívüli lelkesedéssel megírt magyar szabadságharc történetét nem kevesebb lelkesedéssel hallgatja és látja a nagyszámu közönség. A darabba szőt gyönyörű dalokat a zenekar nem győzi elégszer megismételni. A tegnapi előadást végig nézte egy párisi ur ember, aki szomszédjának, kinél valószínűleg vendégeként időzik, a legnagyobb elragadtatással nyilatkozott a darabról.

Budai zeneakadémia hangversenye. A budai zeneakadémia ez idei II. házi hangversenyt e hónap 20-án, vasárnap délelőtt 11 órakor tartja meg a székesúvárosi (budai) vigadó nagytermében.

Vidéki színházak. A miskolci társulat mint nekünk írják, most a New-York szépe című angol operettre készül. A közönség két legnagyobb kedveltje, Ledofsky Mariska és Csongory Mariska fogja az operet két fő női szerepét játszani. Jövő héten lesz Ledofsky Mariska jutalomjátéka a Hoffmann meséi hármas női szerepében s ebből az ötletből nagyobb ünneplésben fogják részesíteni tisztelői a jeles énekesnőt.

Operaelőadás a Telefon Hírműködésben. Ma, szombaton este előfizetőink szórakoztatására a Telefon Hírműködés magyar királyi Operaház előadását fogja közvetíteni. Előadásra kerül a Lohengrin, Wagner Richard regényes operája, melyben ezuttal Gertrud szerepét F. Konecskó Viktória asszony énekel. Az Operaház előadása után érdekes híreket olvastat fel a szerkesztőség, azután pedig még 11 óráig Zöldy Manci bandájának a muzsikája lesz hallható a kagylókön keresztül.

MŰVESZET.

□ **Ismertetterjesítő előadás.** Alexander Bernát ma tartotta utolsó előadását az esztetikai érzelmek lélektanáról. Ma az értelem működését képező esztetikai érzelmekről szökött. Előbb röviden kifejtette, mi jellemzi az értelem működését s három mozzanatot különböztetett meg, magának az értelmi funkcióknak lefojásait, eredetét és célját. Céja az értelem működésénél az igazság megismerése, az elmének az a sajátossága, hogy egységbe akar kapcsolni mindent. E szerint azután osztályozta a megfelelő esztetikai érzelmeket. Az értelmi működés lefojásait három esztetikai értelem kíséri, melyeket az érdekesség, az újság és a változatoság érzelmeinek nevezett. Mindenekről példák mutatta ki, mily jelentősége van esztetikai ítéletünkben. Az előadást nagy és díszes közönség figyelemmel hallgatta s tetszéssel fogadta.

□ **A képzőművészeti társulat sorsolása.** A képzőművészeti társulat koronás sorsjegyeinek húzását tegnap ejtették meg a Mücsarnokban. Az eredmény a következő: Az első nyereményt: Szilágyi Lajos „Förészlet” című képét a 276 számú sorsjegy nyerte meg. A második nyereményt: Gergely Imre Virágos rúd című festményét a 364 számú sorsjegy és végül a harmadik nyereményt: Machik Ilona Csendélet című festményét a 22. számú sorsjegy nyerte meg.

László Fülöp nyilatkozata.

— A Nemzeti Szalón vádsága. —

Budapest, január 18.

A Nemzeti Szalón válságról hírt adtak akkor, amidőn László Fülöp festőművész lekötözt a Szalón alelnöki állásáról. Erre a Szalón részéről kijelentették, hogy tervelt nemzetközi tárlatát, amelyet László sérelmesnek tartott a magyar művészetre nézve, a Szalón László Fülöp beleegyezésével haldoztta el.

Ma ugyancsak László Fülöp nyilatkozatot tesz közzé a Magyar Nemzetben, amelyben élesen megkritizálja a Szalón sáfárkodását és kijelenti, hogy annak éppen az ellenkezője igaz, amit a Szalón az ő visszalépéséről mond.

A nyilatkozat így szól:

A Szalón alelnöki tisztiségéről történt lemondásomnak aktáját teljesen lezártam azzal a levéllel, amelyben visszavonulomásom bejelentettem. Semmiféle személyeskedő dologhoz nem szökök. Személyeskedjek az, akinek erre talán szüksége van. Én munkálkodom s nap-nap után annyira el vagyok foglalva, hogy rá sem érek most már a Szalonnál szellőztetett némely ügyeket figyelemmel kísérni. S ezekhez nincs is szavam.

Az ellen azonban igen is van szavam, hogy a külföld nagy művészeivel a Nemzeti Szalónban rendeznek kiállítását.

Ez bün a magyar művészet ellen és szegényit hoz a magyar képzőművészetre.

Hogyan, hát a magyar képzőművészetet a Nemzeti Szalón reprezentálja, nem a kormány és az ország költségén teremtett Mücsarnok?

A magyar képzőművészet számottevő alakjai a Nemzeti Szalónban vannak, nem a képzőművészet társaságában, nem a Mücsarnokban?

Az a környezet, amelybe a külföld számos kiváló művészt a Szalónban összevabuálták, az a legesufosabb szegénységi bizonyítvány a mi képzőművészeti állapotainkról, a mi képzőművészetünk színvonaláról.

Arról is beszélnek, hogy a Szalón majd külföldön is rendez kiállítását és pedig magyar művekből. Eppen ez hiányzik! Hogy azaz a sok, művészi munkának a legjobb akarat mellett sem mondható mácolással reprezentálják a magyar festőművészetet! Ezt megengedni nem szabad sem a Szalónnak, sem esetleg a Szalónhoz hasonló más ilyenféle egyesületnek. Vagy akad a magyar festőművészet komolyan számottevő alakjai között valaki, aki ebben talán a Szalonnal tart?

Még egy megjegyzésem volna, amit szó nélkül nem hagyhatok. A Szalón vagy a Szalón elnöke megnyerte Mourray Gusztávét, a legnevezebb francia kritikusát arra, hogy a Szalónban rendezendő internacionális kiállítás alkalmával felolvasást tartson.

Mourray volt az, ki a francia sajtóban a magyar festőművészetnek a legtisztelretméltóbb alakjait sorra lekritizálta, azért, mert nem tartanak a Szalonnal.

Téves információkat adtak az író tolla alá s pellengérré akarták állítani a magyar képzőművészetet.

Vajjon ez a magyar képzőművészet regenerátorának a feladata?

És mindenekelőtt hazafiság ez? Erre feljelen az, aki Mourraynak az információkat adta!

TUDOMÁNY, IRODALOM.

□ **Vörösmarty emlékkönyve.** A Vörösmarty-kultusz legbuzgóbb apostolai, a székesfejérvári Vörösmarty-Kör érdemes tagjai, dicséretes dolgot műveltek, amikor elhatározták Vörösmarty emlékkönyvének kiadását. Az emlékkönyv megjelent, hatalmas kötet, körülbelül négyszáz nagy formátumu oldal beszél Vörösmartyról. Dr. Csapáry László, a kör derek titkára, szerkesztette körültekintő gondossággal az emlékkönyvet, az elismerés és a dicséret javarésze a nagy fáradsággal járó munkáért őt illeti. Könnyen áttekinthető az érdekes kötet, amelyben megtaláljuk a Vörösmartyról szóló emlékbeszédek mellett a halálakor megjelent nekrológok nagy részét, a költő önéletrajzát, levelezését, a reá vonatkozó emléktárgyak illusztrációit, szóval minden értékes és érdekes dolgot, amely a költő élete történetéhez tapad. Az emlékkönyvnek szép hely jut a magyar irodalmi monográfiák között.

□ **Új tudományos egyesület.** A fővárosban új tudományos egyesület van alakulóban, mely főleg a társadalom-tudományok művelését tűzi ki céljául. A mozgalom élén Pulszky Ágost országgyűlési képviselő

áll; ezenfelül részt vesz az új társulat megalakításában dr. Páker Gyula egyetemi tanár s az öregebb és fiatalabb fudós generáció számos tagja. Az új egyet a közgazdasági társaság és a jogászegylet mintájára tudományos felolvasásokat s vitákat fog rendezni s egyesíteni kívánja mindazokat, kik a társadalomtudományok iránt, — kivált a szociológia és szociálpolitika iránt — érdeklődnek s vele tudományosan foglalkoznak. Az előkészítő értekezlet e tárgyban a jövő hét valamelyik napján lesz.

Ö A Természettudományi Társulat évi közgyűlését 1901. január 23-án, szerdán délután 5 órakor az Akadémia első emeleti kis termében tartja. **A közgyűlés tárgyai:** Elnöki megnyitó Wartha Vincétől. Előnökök és választmányi tagok választása. Titkári jelentés *Paszlavszky* Józseftől. Pénztárnoki jelentés *Lenyegyel* Istvántól. Könyvtárnoki jelentés *Ráth* Arnoldtól. A választmány előterjesztései. Pályakérdések. Netán teendő indítványok.

Ö Szabásati tankönyv. A háziasszony sok hasznát veheti K—né *Margitay* Maris szabásati tankönyvének, amelynek immár a negyedik kiadása jelent meg. A világos és mindenre kiterjedő elméleti oktatást becses mintarajzok magyarázzák meg ebben a könyvben. A kitűnő könyv ára négy korona.

FARSANG.

Ö A jurista-bál lesz az idei farsangnak legfényesebb elmulatása. A rendező-bizottság gróf Száry Pál elnökelete alatt a következőleg alakult meg: Elnökök: gróf Apponyi Albert, Bezzerédi Viktor, Bochner Károly, Brückler Mihály, Csarada János, Csávossy Béla, Dalmady Győző, Darányi Gyula, Eötvös Károly, Fenyvesy Ferenc, Förster Ottó, Géguss Gusztáv, Gerenday György, Győry Elek, Halmos János, Hammersberg Jenő, Hamvay Sándor, Hazay István, Hertelendy Ferenc, Hódossy Imre, Horánszky Nándor, Horváth Ferenc, Jekeliussy Zoltán, Kafka László, gróf Karácsonyi Jenő, gróf Károlyi Mihály, Komjáthy Béla, Kovács Gyula, Krasznay Ferenc, Lehoczky Antal, Márkus József, gróf Nádasdy Tamás, Münnich Aurél, Nagy Dezső, Nyeiczeky Antal, Osztrouczky Miklós, Papp Géza, Payer Imre, Pesti Ferenc, Pekár Imre, Püzel István, Püspöky Emil, Rakovszky István, Rákosi Jenő, báró Révay Gyula, Rónay Kamil, Radocza János, Sacellary Mihály, Sárossi-Kapeller Ferenc, Seyfried József, Spicz László, Spett Vince, Szabady József, Székely Ferenc, Vadnay Andor, Vavrick Béla, Wagner Géza, Wenzel Gusztáv, Unger Alajos. Alelnökök: Adolff Sebestyén, Babes Titus, Balázs Béla, Bárczy István, Beju Agost, Burján Béla, Csekonics Gyula és Iván grófok. Csukássy Jenő, Degré Andor, Dohay István, Dömötör László, Enessey Pál, Erdélyi Sándor, Falussy Árpád, Fittler Dezső, Gyarmathy Viktor, Győry István, Hammersberg Miklós, Hódy Lajos, Jánossy Béla, Kerestessy József, Kern Aurél, Keserő Lajos, Kovács Ernő, Kóbler Ferenc, Markhot Aladár, Marton Ödön, Nánay Károly, Natter Vilmos, Lovrich István, Nessi Pál, br. Nyáry László, Róth Ferenc, Rohrer Géza, Rose Henrik, Siklóssy József, Spett Ferenc, Szabó József, Serly Sándor, Szélényi Aladár, Szentgyörgyi Imre, Székely György, Szelényi Valér, Tempie Rezső, Toldy Géza, Tóth Jenő, Végh Mihály, Vértessy Ferenc, gr. Wenckheim József, Vass Lajos, Wenzel Árpád, Vidovits Ferenc, Zelenka Lajos. Titkárok: Meker István, Csudny Andor, Pétery Ferenc, Rhorer Viktor, Brückler Arthur, Perczel György, Szumák Rezső, Mártonffy Marcel, Polónyi Dezső. Jegyzők: Heinrich Antal, Dumsa Valér, Imling Alfonz, Katona Lajos, Martinovich József, Neppel Gyula. Pénztárosok: Eeséry László, Novák Elemér, Székely Antal. Ellenőrök: Bognár Máttyás, Brückler Elemér. Háznagy: Latinovits Ernő.

Ö A protestáns-bál. A tóvárosi Vigadó összes termében e hó 19-én megtartandó protestáns bál iránt rendkívül érdeklődés mutatkozik. A bálanyák és gróf Zay Miklós országgyűlési képviselő, bálelnök vezetése alatt dr. Balassa István, gróf Khuen-Hédervary Sándor, báró Nyáry László, báró Radovszky Albert, báró Solymossy Ödön, Szabó Nándor, gróf Tisza Lajos alelnökök fíradhatatlan buzgóssággal fejtenek ki a farsang legelőkelőbb és legfényesebb báljainak sikere érdekében. Belépő jegyek e hó 18-án és 19-én a Nemzeti szállodában (Váci-utca), a bizottság irodájában és a bál estjén a pénztárnál kaphatók.

Ö A cseh nemzeti Sokol tornaegylet az idén is megtartja e hó 19-én a terevárosi kaszinóban a Jellasi cseh ezred teljes zenekarának közreműködése mellett népszerű *Sikrinka* álarocsbáltját. A mulatságon egy hnmoros éjjeli jelenet lesz: *Leánykérés a faluban.*

Nyilttér.

Cognac
CZUBA-DUROZIER & Cie.
FRANZIA COGNACVÁR, PROMONTOR.
Mindenütt kapható.

Veztőirodánk: RUDA ÉS BLOCHMANN, Budapest—Bécs.

(Az e rovat alatt közöltettek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÖRVÉNYSZÉK.

A brazagjai herceg váltója.

Budapest, január 18.

Lefkovic Lukács Máttyás pénzügynök immár nem szokatlan módját választotta a váltóhamisításnak, mikor az ugynevezett nulla-rendszert vette alkalmazásba s *Ferenc József* brazagjai herceg négyezer koronás váltóját négyezer koronásra ideomította át a megfelelő számú nulla alkalmazásával. *Lefkovic Lukács* Máttyást műveletében az a fölfogás is támogatta, hogy a herceg, akit rokoni kötelek fűz a királyi családhoz, nem fogja magát kompromittálni egy kriminális pörrel s szó nélkül ki fogja fizetni a kikorrigált váltót. A herceg azonban szakított az ősi álszemérmeskedéssel s *Lefkovic* ügynök, valamint *Vargha* Antal budapesti uzsorás ellen megtette a följelentést uzsora és magánokirat-hamisítás miatt.

A följelentés folytán az uzsorást és ügynököt letartóztatták. A vizsgálat során aztán nagyon érdekes dolgok süttek ki *Lefkovic* ék viselt dolgairol, melyekről a herceg a következőképpen nyújtott felvilágosítást:

— A tavasz elején egy napon beállított hozzám *Lefkovic* Máttyás s üzenetet hozott *Taxis Viktor* herceg sógoromtól. Beszéd közben rátért a löverseny-vesztéseimre s fölajánlotta, hogy szerez nekem pénzt, amennyi tetszik. Én nekem csak ötezer forintra volt szükségem s *Lefkovic* készséggel megígérte, hogy a pénzt megszerzi. Pár nap múlva aztán *Vargha* Antal társaságában keresett föl, aki négyezer forintot számolt ki, de tízezer koronás váltót kért. Megadtam neki s *Lefkovic* proviziójára és utiköltségre is 1500 forintot fizettem, ugy hogy nekem mindössze 2500 forintom maradt. Egy nyilatkozatot is kellett aláírnom, melyben becsületszavamra fogadtam meg, hogy a váltót pontosan ki fogom fizetni és hogy kölesönt mástól, mint tőlük, nem fogok fölvenni. A váltót szeptember hó 30-iki lejáratall állították ki, mert akkor járt le a kiskorúságom. Két héttel később táviratoztam *Lefkovicsnak*, hogy hozzon még kétezer forintot. A táviratot B. jegy alatt küldtem neki, viszont ő csak L. betűt irt a távirat alá. *Lefkovic* eljött Debrecenbe, de pénzt nem hozott. Azt mondta, hogy nem tudott birtelen szerezni. Pár héttel később Kolozsvárot voltam egy eljegyzésen s akkor jelentették nekem, hogy *Lefkovic* megérkezett s pénzt hozott. A *New-York*-szállóban találkoztam vele. Átadott kétezer forintot, de ebből ezret neki kellett adnom provizió fejében. *Lefkovic* egy négyezer koronás váltót irtatott velem alá s azzal eltávozott. Szeptember 30-án Bécsből táviratoztam neki, hogy keressen föl minél előbb s hozza magával a két váltót, mert fizetni akarok. Helyette a jogtanácsosa jelentkezett nálam a *Bristol*-fogadóban, de az csak az egyik, a tízezer koronás váltót hozta el, melyet ki is fizettem. Arra a kérdésre, hol a másik váltó, azt felelte, hogy ő arról nem tud semmit. Október 25-én Budapestre utaztam s ott tudtam meg *Vargha* ügyvédjétől, hogy a másik váltó nem négyezer, hanem négyezer koronáról szól. Rögtön üzentem *Vargháért* és *Lefkovic* ért, de csak az előbbi jött el, akinek azt mondtam, hogy gaszág, ami itt történt s hogy az ügyet átadtam dr. *Stiller* ügyvédnek. Arra a kérdésre, hogy *Lefkovic* miért nem jött el, azt felelte *Vargha*:

— Azért, mert fél, hogy jenséged lelévi.

A herceg vallomása alapján a törvényszék magánokirathamisításért vád alá helyezte *Lefkovicsot* és *Varghát* s a főtárgyalást ma tartotta meg.

Az ítélőtánságban *Bakonyi* bíró elnökölt. A vádatárgyalást dr. *Magyar* Gyula királyi ügyész képviselte, mint védő dr. *Visontai* Soma és dr. *Vaisz* Sándor szerepelt. Amaz *Vargha* Antalt, ez *Lefkovic* öcsét védte.

A tárgyaláson nem jelent meg a panaszos herceg, mert Debrecenből időközben Bécsbe költözött. Az elnök azonban jelentette, hogy a törvényszék intézkedése folytán a panaszost a bécsi országos törvényszék útján kihallgatják s vallomására meghitteltetik. Dr. *Visontai* védőnek erre a jelentésre az a megjegyzése van, hogy tudomásul veszi ugyan a herceg megidézését, de az ellen, hogy őt, mint bécsi lakost, bécsi törvényszék útján akarják kihallgatni, semmisségi panaszt jelent be. Mert ha bécsi lakos is a királyi herceg, a tárgyalásra megidézhető és kihallgatható.

Dr. *Magyar* szerint, miután a herceg nem tagja az uralkodó háznak s aktív katonatiszt Magyarországon, az ezredparanassnokság útján megidézhető. Ennélfogva azt kéri, hogy a tárgyalást halasztás el s az új főtárgyalásra időzzék meg a herceget és komornyikját. Dr. *Vaisz* is az elhalasztás mellett van, de fölfeleltül tűzi, hogy addig védenék bocsássák szabadon.

A törvényszék rövid tanácskozás után elrendelte a főtárgyalás megkezdését s azonnal hozzáfogott *Lukács* Máttyás kihallgatásához.

— Mondja el, hogy került ön *Ferenc József* herceghez?

Lukács hőbeszédűséggel mondta el a herceggel való megismerkedését és artatlanságát hangoztatta. Nem hamisította a váltót s megfoghatatlan előtte, hogy

miért nem ismeri el a herceg a váltóban kitüntetett négyezer koronás fölvetelét. Hasonlóképpen szabadkozik *Vargha* Antal is. Ő volt a pénzügy. Az ő pénzét vette föl a herceg kölcsönképpen. Váltig erőlteti, hogy egy krajcárral sem adott ő kevesebbet, mint a váltón kiirt négyezer koronát.

A törvényszék a vádlottak kihallgatása után *Heljai* Nándor és *Steuer* Sándor tanukat hallgatta meg, akik azonban nagyon keveset lendítettek a vádlottak során. Az ügyész indítványára a törvényszék a tárgyalást január huszonnyolcadikára halasztotta el, mikorra a herceget is megidézte s addig a vádlottakat fogva tartja.

TÁVIRATOK.

A kínai bonyodalom.

London, január 18.

A *Morning-Post*nak jelentik Pekingből 16-iki kelettel, hogy a békétárgyalási jegyzőkönyvet és a hozzá tartozó császári rendeletet szabályszerűen aláírva és megpeselelte ma délután áadták át a kínai meghatalmazottak a követeknek. Ezzel egyidejűleg áadták a császárnak egy táviratot, amelyben azt kívánja, hogy a takui erődök ne rombolják le, hanem inkább idegen csapatokkal szállják meg, a fegyverbehozatali tilalomra bizonyos érvényességi határidőt állapítsanak meg és a fenyeit expedíciókat szüntessék meg. A császár azonban utasította meghatalmazottait, hogy a következő kérdéseket intézzék a követekhez: Mekkora terület szükséges a követéségek számára? Mekkora védőőrség maradjon Pekingben a követéségek védelmére a csapatok eltávolítása után? Körülbelül mennyi lesz a hadműveletek költsége és végül mikor szándékoznak az idegenek a pekingi közhivatalokat átadni a kínaiaknak? A császár egy szóval sem nyilatkozik a boxer-mozgalomban részvett közhivatalnokok megbüntetéséről, amint hogy valószínű is, hogy *Jü-szienen* kívül senkit sem ér büntetés.

Páris, január 18.

A minisztertanács mai ülésén *Delcassé* külügyminiszter bejelentette, hogy a kínai meghatalmazottak tegnap áadták a hatalmak képviselőinek a császári pecséttel ellátott császári rendeletet, amelyben a közös jegyzetekben foglalt feltételek elfogadottnak. Azonkívül a kínai meghatalmazottak aláírásukkal visszaküldték az egyes követek erre vonatkozó külön jegyzékeit. Lauesen tengerészeti miniszter bejelentette, hogy Frey tábornokkal folytatott tanácskozása értelmében mindazok a kérdések, amelyek a *Khindban* levett tárgyak Franciaországba szállítására vonatkoznak, a kormány instrukciói alapján fognak rendeztetni.

Pétóvár, január 18.

A *Ruszkij Invalid* írja: A hadügyminiszter a 13. vadászrezdnek *Khinából* visszaérkezett csapatai fölött tartott szemle alkalmával megparancsolta, hogy a katonák *Khinából* hozott holmiját vizsgálják meg. Azonnal megmozdítottak 102 katona-borjút, amelyek közül tizenegyen négy kínai játékszer, öt kínai lakkdobozt, két kínai kést, egy legyezőt és két vég selymet találtak. Ez az eredmény eléggé bizonyítja, milyen helytelenek a külföldi lapoknak az orosz katonák fosztogatásairól közölt híresztelése.

Ausztriai választások.

Bécs, január 18. Az alsó-ausztriai nagybirtokosság ma választotta képviselőit. Megválasztották; báró Doblhoff, báró Ehrenfels, Eitz Alfréd, báró Kiemansperg báró Freudenthal, báró Skrbensky (alkotmányhü), báró Ludwigstorff (középpárt) és Dungal prelátus. (konzervatív.)

Bécs, január 18. Az ötödik kuria és Bécsváros városi kerületeinek választásainál *Kétszáz* szavazatot meghamisítottak. Ezeket az eseteket az országos törvényszék fogja elbírálni.

Viktória királynő állapota.

London, január 18. A *Reuter*-ügynökség jelenti: Ma itt a királynő állapotáról különféle kedvezőtlen hírek keltek szármára. A hírek szerint a királynő tegnap rosszul volt és állapota állítólag ma sem javult, úgy hogy ma két orvost rendeltek hozzá. Eddigelő Osborne-ból nem lehetett hivatalos tudósítást kapni.

London, január 18. Viktória királynő állapotáról a következő hivatalos kommunikét áadták ki:

Az utolsó évbéli nagy megerőltetések kissé megátáradták a királynő idegrendszerét. Az orvosok tehát azt ajánlották neki, hogy lakosztályában teljes nyugalomban maradjon és tartózkodjék egyelőre az uralkodói teendőktől.

Krúger.

Hága, január 18. *Schnek* tanár kedden vagy szerdán fogja *Krúgert* operálni. A műtét után az elnök három hétig elcsőtített szobában marad s így nem fog megjelenhetni *Vilma* királynő esküvőjén. Az elnök pompás nászajándékot fog küldeni a királynőnek.

Az új metropolita.

Lemberg, január 18. Az új görög katolikus metropolitának, gróf Szeptyckinek beiktatása alkalmából ma itt díszlakoma volt. Gróf Szeptycki rutén, lengyel és német nyelven pohárköszöntőt mondott a felségére. Gróf Puzinski helytartó a metropolitát köszöntötte fel, mire a metropolita a helytartót, a tartományi marsallt és német nyelven a hadsereget köszöntötte fel. Fiedler hadtestparancsnok válaszában a hadsereg és a papság sok közös óhajára utalt.

A bolgár kormányválság.

Szófia, január 18. A kabinetválság most már Toncev külügyminiszter lemondása kivételével megszüntnek tekinthető. A külügyi tárca betöltésére nézve még nem döntött a fejedelem, ugyancsak Ivanov miniszterelnöknek arról az ajánlatáról sem, hogy ideiglenesen ő vezeti majd a külügyminisztériumot.

A francia képviselőházból.

Páris, január 18. A képviselőház mai ülésén Departe képviselő azt indítványozta, hogy a parlamentti ülésszak megnyitásokor szokásos istentiszteleteket tiltásuk el és indítványának sürgős tárgyalását kérték. Monis igazságügyminiszter azt válaszolta, hogy ezekről a nyilvános istentiszteletekről a konkordátum rendelkezik. A párisi érsek által vasárnapra hirdetett mise éppenséggel nem törvénytelen.

A Ház 317 szavazattal 161 ellenében elvetette a sürgősséget.

Moré meginterpellálja a kormányt a selyemszövet válsága dolgában. A válságos helyzetet a mostani vámrendszernek tulajdonítja és azt mondja, hogy ha újra behozzák erre a cikkre a vámot, az a Svájc-al való jó viszonyoknak nem fog ártani.

Dubief ellenzi a vám visszaállítását. Nem igaz, hogy a francia piacon a külföldi szövetek urakodnak. Gazdasági rendszerünknek — ugymond — az volt a következménye, hogy a világpiacon Párisból Londonba tevődött át.

Müllerand kereskedelmi miniszter azt mondja, hogy a válság nem orvosolható a vámrendszer megváltoztatásával. A Franciaország és Svájc között fennálló egyezményt nem szabad megtagadni és nem szabad feledni azt sem, hogy Németország és Svájc között 1902-ben lejár a kereskedelmi szerződés. (Helyeslés.)

A vita folytatását péntekre halasztották.

Gyanús hajó.

Hamburg, január 18. A Pergamon-gőzösön, amely 15-én érkezett ide Szmirnából, az áruakomány között sok döglött patkányt találtak. A patkányokat bakteriológiai vizsgálat alá veszik. Az áruk kirakását félbehagyták, a hajót vesztgázr alá helyezték és rendőrséget küldtek a hajóra. A hajóval érintkezésben volt személyek címét feljegyezték. A bakteriológiai vizsgálat eredménye csak néhány nap múlva várható.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, január 18. (A Budapesti Napló telefonjelentése.) A külföldi piacokról lanya jelentések érkeztek, az itteni tőzsdén szilárd volt a hangulat, épp úgy, mint a budapesti tőzsdén is. Buza tavaszra 7.85—7.96—7.85, rozs tavaszra 7.82—7.81, zab tavaszra 6.80—6.84, tengeri május—júniusra 5.82—5.81 korona. A készárú piacán a forgalom jelentéktelen volt, buza ára nem változott, ellenben rozs, zab és tengeri szilárdak voltak és szükség esetén 5 fillérral drágábban keltek volna.

Bécs, január 18. A bank- és bizományi cégek szövetkezetet létesítettek.

Bécs, január 18. A Skoda-művek mai első közgyűlése 15 koronában, vagyis 6%-ban állapította meg az osztalékot. A tizenöt hónapra terjedő első üzleti periódus 2.160.000 korona tiszta nyereséget hozott.

London, január 18. (Gabonapiac.) Az irányzat általában nyugodt és állandó. Buza és tengeri 3 p-vel olcsóbb, liszt 3 p-vel drágább. Városi liszt 21 sh. 6 p. — 26 sh. Repceolaj 29 sh. 6 p. Tengeri 22 sh. 3 p. Behozatal: buza 20.000 árpa 18.000, zab 60.000 qu. Az idő nedves.

Liverpool, január 18. (Gabonapiac.) Amerikai buza 1/2—1 p-vel, kaliforniai 1/2 p-vel, orosz 1/2 p-vel olcsóbb. Amerikai tengeri 1/2—1/2 p-vel olcsóbb. Az idő nedves.

New York, január 18. (Terménytőzsde.) (Zárulat.) Gyapot: New Yorkban helyben 9 1/2 (9 1/2). Január 2.40 (9.88). Áprilisra 9.28 (9.86). New-Orleansban helyben 9 1/2 (9 1/2). — **Petroleum:** Stand white New Yorkban 7.45 (7.45). Stand white Philadelphian 7.40 (7.40). Refined in Cases 8.50 (8.50). Credit Balances at Oil City 1.27 (1.27). — **Zsír:** Western steam 7.80 (7.75). Rohe és Brothers 7.95 (7.90). — **Tengeri irányzata állandó.** — Január 46 1/2 (47.—). Márciusra 45 1/2 (45.—). Májusra 44 1/2 (44.—). — **Buza** irányzata gyenge. Piros ősi helyben 79.— (79.1/4). Január 78 1/2 (77.1/4). Márciusra 79.—

(79.1/2). Májusra 79 1/4 (79.1/4). Juliusra 78 1/4 (79.1/2). Gabona szállítási díja Liverpoolba 2 1/4 (2 1/4). — **Kávész:** fair Rio 7. sz. 7 1/4 (7 1/4). Jan.-ra 5.55 (5.65). Márciusra 5.75 (5.80). — **Liszt:** Spring Wheat clears 2.65 (2.65). — **Wolbr:** 3 1/2 (3 1/2). — **On:** 26.15 (26.37). — **Réz:** 16 1/2 (16 1/2). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, január 18. (Terménytőzsde.) (Zárulat.) Buza irányzata gyenge. Jan.-ra 72 1/2 (72 1/4). Márciusra 74 1/2 (75.—). Tengeri irányzata tartott — Január 86 1/2 (86 1/2). — **Zsír:** Január 7.40 (7.37). Májusra 7.47 (7.50). — **Szalmabúza** short clear 7.35 (7.35). — **Sertészsír:** Január 14.05 (13.95). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratokat nem adunk vissza. —

F. H. Pécs. Abban a törvényjavaslatban, mely a magántisztviselők jogi helyzetének szabályozására vonatkozik, nincsen gondoskodás a fegyvergyakorlat idejéről. Az ön indítványa, hogy az alkalmazottak a fegyvergyakorlat idejére teljes fizetést kapjanak, hogy szolgálati viszonyukban a fegyvergyakorlat változást ne okozzon, sőt, hogy ezt a fegyvergyakorlatot a pihenő időbe bele ne számítsák, komoly figyelmet érdemel és amennyire mi tudjuk, a Magántisztviselők Országos Szövetsége szakvéleményében erre a kérdésre ki fog terjeszkedni. — A törvényjavaslat 16. §-a azt mondja, hogy tizennégy napi felmondás csak a szolgálat első három hónapjában érvényes. Ez méltányos rendelkezés, mert az első három hónap ugyszólván csak próbaidőt jelent. Azontúl 2400 korona fizetésen innen 6 heti, 2400 korona fizetésen túl 3 havi a felmondási idő. A törvényjavaslatnak éppen az az üdvös ujtása, hogy a felmondási időt a szolgálat tartalmától és a fizetés nagyságától teszi függővé. Hogy a javaslatnak ön és önnel együtt sok más alkalmazott is örül, elhiszszük, mert ez a javaslat, ha törvénynyé válik, megváltás lesz a magántisztviselők osztályának.

Stúdium. 1. Hét osztálynak veszik a miniszteri engedéllyel a középiskolák nyolcadik osztályába léphet át, ha a tanítóképzőben nem hallgatót s az illető középiskolában előírt tantárgyakból írvételi vizsgát tesz. 2. Budapesti illetőségűek, akik szegénységi és jó erkölcsi bizonyítványokkal támogathatják kérésüket. 3. Olyan egyesület nincs az országban, de hasonló célú alakok vannak egy a belügyminisztérium, mint a főváros kezelésében.

B. dr. Talantemus ember írása, ezt a tizedik sor olvasása után látjuk. A novellájában a legnagyobb érték az elbeszélés egyszerűsége s a világos konstrukció. A hibák nem nagyok; itt-ott közbelhelyekre téved s valami végeztet ildőzi, hogy a színmonis szavak közül éppen azt választja, amelyik műnuszában a legtávolabb van az igaztól. A próbálkozása különben biztató, a tehetsége ki fogja formálni képességét az írásra.

Katona. 1. Akkor bizony behivatják három évi tényleges szolgálatra. 2. Igen, kihelyezhetik a póttartalékból, sőt bizonyosan ki is helyezik, ha a lét-számban hiány áll be, amelyet a póttartalékból pótolni kell. Ha önkéntes jogát az első korosztályban nem érvényesíti, többé sohasem kérheti. 4. Nem kívánhatja sem költségeinek megtérítését nem igényelheti.

S. A. Kecskemét. Tévédni méltóztatik, ez az eset nagyon gyakran előfordul s az a megoldása; mint-hogy tévéds a bemonás, nem számít renoncnak s ugy veszik, mintha be nem mondták volna s kijátsz-szák a pártit egyszerűen, kontra nélkül.

13. szám. O felseje a királyi kabinetirodájának, Budapest, L. Vár. Belliz az a megszólítás: Felségs Császár és Apostoli Király! Legkegyelmesebb Uram! Bélyeg nem kell a kérvényre. Valamely elvesztett állás visszaszerzése miatt nem bocsátják a király elé. Ez hivatali előjárás és esetleg a szakminiszter elé tartozik.

K. E. Szeged. 1. Patrolat. VIII. Rök Szilárd-utca 4. — Dívat-Szalov. V. Gizella-tér (Haus-palota). — Magyar Bazár. VII. Kerepesi-ut 54. — 2. Magyar Sportuság. VII. Erzsébet-körút 12. — Sportélet. VII. Kerepesi-ut 76.

F. Irja meg, hogy mely pályázatról van szó. **F. V.** Levélben szivesen ad fölvilágosítást a részletekről a pálya igazgatósága.

K. A. Nagy-Kikinda. Már úz nap óta folynak a vizsgálatok.

L. L. Bezdán. Az Ország Tükre cím alatt egy szélhámos vállalat rejtőzködik. Önéhez hasonló panasz-t már átértünk a Hirlapkiadó Országos Szövetségéhez.

M. H. Az Akadémia titkári hivatala megküldi. **B. Gy.** Az illető társaság milyen kasztból való? Valóban érthetően a kérdés. Magyarzza meg s mi szivesen fölvilágosítjuk.

K. J. Berényi. A szövetkezet felszámolt, az ön kötelezettsége tehát megszűnt.

K. Gy. Selyp. A ház orvi ebben a dologban íslétlen megbízható tanácsot adhat.

G. E. Hosszu-Hetény. A Budapesti Napló január 15-iki számának nyilletterében meg volt az egész pályázat.

L. B. Rózsavölgyi és Társa (Kristóf-tér) és Méry Béla (Dorothy-utca).

F. J. Kolyosvári. Ha egyszerre tíz levelet rendel, a kiadóhivatal megküldi levelenkint 20 fillérért.

T. G. Szombathely. Az igazgatóság a tárgyalás befejezéséig nem ad értesítést az ügyről.

N. M. L. F. L. lakása: Damjanich-utca 28-b.

B. J. Majdán. Cz. L. lakása: Só-utca 8.

Sorsjegyekről.

N. J. Bezdán. Az Osztrák vöröskereszt sorsjegyét 28 koronával kihúzták. A többi nem nyert.

K. Gy. Szentgál. A kérdézt török sorsjegyek értéke 80—90 korona. A lejárt szivevények nem válthatók be. A kérdézt törzsrészevénynek minos árfo-lyama. Sorsjegyei nem nyertek.

D. S. Ó-Kanizsa. Az illető papírok nem értéke-síthetők. Sorsjegyei közül egyet sem húztak ki.

S. M. Tapolca. Az államsorsjegyét 1899. április 1-én 200 korona nyereménnyel kisorsolták. A többi nem nyert.

S. J. Budapest, S. A. Budapest, Cs. V. Győr, P. S. Mohács, E. H. Szeged, E. M. Buziás, Dr. Soh. Buziás, S. J. Kecskemét, V. B. Budapest, Sz. J. Futradam, F. M. Deveszer, Dr. J. Nagy-Becskerek, S. L. Tuzs-Tarján, M. E. Szerencs, F. L. Peremarton, L. J. Tiszolc, M. Gy. Kézdi-Vásárhely, P. S. S.-A.-Ujhely, Pepita, F. B. Gólyaszállás, Idéatis és realis, G. J. Csenger; Dr. M. Selmeczbánya. — kérdézt sorsjegyeikből eddig egyet sem húztak ki.

Napirend.

Napló. Szombat, január 19. — Római kath.: Kanut kir. — Protestáns: Bablász. — Görög-orosz: (január 6.) Epiphonia. — Zsidó: Betheth 28. Sabbath, Waera. — Nap kél 7 óra 26 percek. — Nyugszik 4 óra 24 percek. — A hold kél délélőtt 6 óra 15 percek. — Nyugszik délután 3 óra 29 percek.

A miniszterek nem fogadnak. **Nemzeti Múzeum.** Képlára, nyitva délélőtt 9 óráttól délután 1 óráig. Többi tárai 1 korona belépőj mellett tekinthetők meg.

Iparművészeti társulat karácsonyi kiállítása délélőtt 9 óráttól 1-ig és este 5—8-ig.

Országos képlár az Akadémiában zárva.

Országos magyar iparművészeti múzeum zárva.

Technológiai iparmúzeum zárva.

Mezőgazdasági Múzeum (Kerepesi-ut 72.) nyitva délélőtt 9—1 óráig.

Földtani múzeum a Stefánia uton, nyitva délélőtt 10 óráttól 1 óráig. Belépőj 1 korona.

Közlekedési Múzeum zárva.

Magyar kereskedelmi múzeum az iparcsarnokban d. e. 9-10 2 óráig.

Szabadalmi levéltár (Erzsébet-körút 19.) nyitva délélőtt 9—1 óráig.

Múzeumi könyvtár nyitva d. e. 9—1-ig.

Akadémiái könyvtár nyitva délután 3—7-ig.

Egyetemi könyvtár nyitva délélőtt 9—12-ig és délután 3—8-ig.

Iparművészeti múzeum könyvtára nyitva délélőtt 10 óráttól 12 óráig és este fél 7-től fél 9-ig.

Magy. kir. statisztikai hivatal nyilvános könyvtára és ártérképgyűjteménye nyitva délélőtt 10 óráttól 1-ig.

Magyar kereskedelmi múzeum könyvtára és tudakozó osztálya délélőtt 9 óráttól 12-ig és délután 3—8-ig.

Az új országos ház tulajdonosok és lépészháza délélőtt 10 óráttól 1-ig 40 fillér, azont el 6 óráig 1 korona.

Mentőegyesület helyiségei reggel 8 óráttól este 6-ig.

Allatheti a Városházában nyitva egész nap. Belépőj 60 fillér.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság: VII. kerület Kerepesi-ut 20. szám alatt. Hivatalos órák: délélőtt 9-10 óráttól 2 óráig. Tudakozó osztály és kereskedelmi szaknyelvtár VII. Kerepesi-ut 22. sz. Hivatalos órák: délélőtt 9—12 óráig és délután 3—6 óráig. A hazai termékek állandó kiállítása, (a Keleti mintatár és kereskedelem-történelmi gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás, melyben az üzletvezetésű árusításokat is eszközöl) a városipari iparcsarnokban nyitva: délélőtt 9 óráttól 12 óráig és délután 2 óráttól 4 óráig. A külföldi piarendelések központi üzletvezetősége (Magyar kereskedelmi részvénytársaság) V. Váci-körút 32. szám alatt.

Kivonat a hivatalos lapból.

— Január 18. —

Kinevezés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter az éneknek, mint középiskolai rendkívüli tantárgynak képeztésére rendelt budapesti bizottság elnökévé, Mihályos Ódon orsz. zeneakadémiai igazgatót, tagjává pedig Herzfeld Viktor, Moravcsik Géza, ill. Szauner Zsigmond és Thoman István zeneakadémiai tanárokat, továbbá dr. Irsei Arthur egyetemi nyilv. rendkívüli tanárt, az 1900—1901. évekre terjedő hatálylyal: a pénzügyminiszter az ipolyásági pénzügyigazgatósághoz dr. Nicora László budapesti lakost pénzügyi fogalmazó-gyakornokká ideiglenes minőségben, a pozsegi kir. pénzügyigazgató-széghez Kollár Ferenc zrágrbi pénzügyi számgyakornokot pénzügyi fogalmazó-gyakornokká ideiglenes minőségben; a nyitrai pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvévezőhöz Szita László deési pénzügyi számgyakornokot pénzügyi számtisztte ideiglenes minőségben, Rainisz Lajos kolozsvári lakost ill. min. dítalan pénzügyi számgyakornokká a kolozsvári kir. pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvévezőhöz; a képviselőház elnöke Kürthy Emili hirlapírórt a képviselőházhöz naplószer-kesztő-segédgő a XI-ik fizetési osztályba ideiglenes minőségben; a zalaegerszegi pénzügyigazgatóság Mauthner Ódon felső kereskedelmi iskolát végzett tanult, zalaegerszegi lakost díj-talan gyakornokká nevezte ki a zalaegerszegi kir. adóhivatalhoz; a vallás- és közoktatásügyi miniszter Török Tibay Eszter kis-solymosi állami elemi iskolai tanítónő; a kispesti állami elemi iskolához, jelen minőségben, Leviczky Miklós és Leviczky Kemény Vilma bereg-szt.-miklósi állami elemi iskolai tanítónő, illetve tanítónő; a kis-kun-doroszmai állami elemi iskolához, jelen minőségben, áthelyezte.

Pályázatok. Postamesteri állásra Mehárdán, jan. 31-ig.

— Adótitkari állomásra a felső-vissói adóhivatalnál 2 hét alatt.

— Teleknyvi átalakító díjnoki állásra a pécsai kir. járás-bírósnál, 2 hét alatt. — Teleknyvi átalakító díjnoki állásra a homonai kir. járásbírósnál 2 hét alatt. — Díjnoki állásra a szolnoki kir. törvényszéknél, 2 hét alatt. — Teleknyvi átalakító díjnoki állásra a kézdi-vásárhelyi kir. törvényszék-nél, 2 hét alatt.

KÜLÖNFÉLEK.

Úttalan úton...

Úttalan-úton
Bolyongva járok;
Nem mosolyognak
Rám a virágok,
Dudva-lövés van
Mindenütt ottan:
Jaj de keserves
Sorsra jutottam!

Pedig nem régen
Egy jobb világban
Volt részem bőven
Dalban, virágban,
Rám ragyogott a
Csillag az égen
Két szemed párja
Kis feleségem!

Horváth Elemér.

† **A dohányzásról.** Amint az időnkint pontosan vissza-visszatérő fűző-kérdésnek mindig megvan a maga az aktualitása, éppígy folyton időszerű a dohányzás egészségügye is. Egy német orvosi folyóirat ír most e kérdésről. A cikk szerint: Kolumbusz Amerika felfedezése idejében a bennszülöttek már dohányozni és burnótozni látták. 1558-ban hozták az első dohánynövényt, 1559-ben pedig az első dohánymagot Portugáliába, ahonnan egész Európába elterjedt s 1601-ben a hollandok Jávába vitték. Kezdetben inkább a burnótozás volt szokásban; a dohányzást csakhamar mindenütt tilalom érte, mégis mindenütt meghonosodott s ma már itt-ott nők is hódolnak a dohány élvezetének. Legnagyobb a dohányfogyasztás az Északamerikai Egyesült-Államokban: fejenként 2550 gramm; legkevesebb Finnországban, ahol egy tízedgramm esik egy fogyasztóra. A német lap szerint hevenyész dohánymérgezés nem a tüdő útján, hanem a gyomron át történik. Frölich német tudós kétségbe vonja, hogy a dohányzás az agyra ártalmas befolyást gyakorol, azt azonban ő is tapasztalta, hogy gyomorhurutot, ideges jelenségeket, ugyancsak az ajkakon, fogakon és a száj nyálkahártyáján beteges elváltozásokat idézhet elő. Ami a dohány ártalmainak elhárítására irányuló rendszabályokat illeti, hatóságai intézkedéseket ajánl a német orvos a dohánygyárakban alkalmazott munkások védelmére, továbbá az ifjúság kioktatását a dohány élvezetével járó veszedelmekre nézve. A dohányzást a *tizenhatodik* év előtt nem volna szabad megengedni a tanulóknak s a dohányzás veszedelmei ellen való egyéni védelemre erős dohányzóknak mérsékleletet s a dohányzás módjának javítását ajánlja. *Helyesebb szabadban dohányozni.* A beszívott füstöt a szájból gyorsan s teljesen ki kell fújni, s nem szabad az orron átboccsajítani sem lenyelni; a szivart nem szabad folyton az ajkak között tartani

s egészen elszívni. Hosszu, szétvehető, könnyen tisztogatható pipáktól dohányozni egészségesebb, mint szivart, vagy cigarettát szívni; kitűnő e tekintetben a keletiek *nargilja* (vizes pipája). A mi a szivarozást illeti Frölich legalább is tíz centiméter hosszú szópókát ajánl, hogy a szájba forró füst, vagy dohányrészecskék ne jussanak. Legártalmasabb szerinte, a cigarettázás. A dohány ártalmait ellen továbbá rendszeres szájalpolás ajánlatos; napjában többször erősen ki kell öblíteni a száját mintegy negyed liter vízzel, a melyben egy gramm konyhasót oldtak fel. Ártalmas a dohányzás reggeli előtt, ébgyomorra; éppígy ártalmas a dohányzás farszót mozgáskor. Szóval ezek szerint a dohányzás — mindig ártalmas, vagy legalább óriási óvatosságot igényel. Már most csak az a kérdés, hogy a német doktor napjában hány cigarettát és szivart szí el? Mert a legnehezebb dolog a világon, ha valaki a reformot önmagán kezdi el.

† **Az amerikai vegetáriánusok.** Ugy látszik, az északamerikai vegetáriánusok nem tartják az Egyesült-Államokat a maguk ügyére kedvező talajnak, ezért tehát az egyesületük elnöke most Dél-Amerikába utazott, hogy ott nézzen alkalmas hely után, ahol az egyesület tagjai gyarmatot alapíthatnának, mert kellemtelenné vált már nekik az, hogy a husevőkkel együtt éljenek. Az igazi vegetáriánusok még a tojást és a tejet sem akarják megenni, hanem tisztán gyümölcs és fűszelékkel akarnak táplálkozni, és hogy ezt könnyebben megtarthassák, egészen maguk közt szándékoznak tömörülni. Oly vidéken fognak megtelepedni, hol minden gyümölcs és fűszelékféle tenyészíthető, és ha ilyen helyet bírnak találni, ott nagyszerű konyhakerti és gyümölcsöstelepeket fognak létesíteni, gyümölcs- és fűszelékonzerveket, valamint vajot is fognak gyártani a földi mogyoróból.

† **A Mars lakóiról.** Alig mulik el nap, hogy francia lapok tudományos vagy mulattató cikkeket nem irnának a Marsból jövő üzenetekről s mindegyik cikkben ott a kérdés: vajjon csakugyan vannak-e lakók a Marsban s óhajtanak-e ezek a lakók velünk összeköttetésbe lépni és mit hozhatnak nekünk, mit vehetnének el tőlünk?

E kérdésekre vonatkozólag Gauthier Emil a *Figaro*-ban fölemlíti, hogy a Mars lakói néhány évvel ezelőtt már egyszerű megpróbálták, hogy velünk összeköttetésbe lépjenek és pedig udvariati módon: egy löveget küldtek ugyanis a földre. Hogy a dolog miképp esett meg, azt Gauthier a következőképpen beszéli el:

Vagy három évvel ezelőtt Macdonald, szintén amerikai csillagász, éjjeli egy óra tájban hazafelé tartott. Az éj koromsötét volt s Macdonald csak tapogatózva találta meg az utat. Egyszerre ijedve állott meg. Vakító fény sugarat futott át a sötétségen s egy fehéren izzó tömeg zuhant le alig egy-két

lépéssnyire a tudós lábai előtt és csattogva vágódott az utca kövezetére. A bátor csillagvizsgáló rögtön oda-sietett, hogy a ritka meteort kiássa, s mikor ez megtörtént, hosszukás alakú izzó tömeget talált, mely elvisehelhetetlen forróságot terjesztett maga körül. Miro a rejtélyes tárgy kihűlt, kitűnt, hogy az egy megfélemlítősen szabályos alakú golyó, fehéres éréből, mely körülönös ákombákomokkal volt tele. Macdonald sok fáradsággal hazahurcolta a drága kincset és azon volt, hogy a titokteljes írást el tudja olvasni; főtette magában, hogy addig nem nyugszik, míg ez nem sikerül neki. Azonban, úgy látszik, a munkáját még ma sem végezte el, eddig legalább a világ mitsem hallott a főtételezésről.

† **Uj kártyajáték.** Londonnak előkelő köreiben sok szó esik most arról a társaságról, amelyik karácsony éjélen gyűlt egybe a *devonshirei* herceg és hercegnő szalonjaiban. A fényes hölgyek és urak karácsony estéjén jöttek együvé egy kis barátságos téra és annyira belemegedtek a kártyázásba, hogy például egyik lord hatvan ezer, a másik negyven ezer koronát vesztett s a többi vendégnek is ily arányban kedvezett, vagy szegődött ellenségévé a szerencse. Csak a legelőkelőbb angol családok képviselői kaptak meghívót az estére, mint: *Demidoff* herceg és hercegnő, lord és lady *de Gray*, *Arthur Paget*. A játékok, amely egész éjjel szenvedélyesen folyt, a *whist*-nek egy nevezetesen *bridenek* hívják; s most különben egész London, gazdag és szegény hódol neki és valószínűleg divatba jötték a délutáni bridge-társaságok.

† **Paderewski első operája.** Nem érdekesség nélkül való dolgokat mesél egy francia zenelap *Paderewskinek*, a nagynevű zongoraművésznek első dráma művéről. Az opera tárgya, melyen a művész már esztendőnk óta dolgozik, a szláv népeletről van merítve. *Manru*, a darab hőse: cigány; vándorlásában megismerkedik egy szép falusi leánnyal akit Manru megszöktet és feleségül vesz. Az első felvonás abban a faluban játszik, amelyből *Ulanát* megszöktette a cigány. *Ulan* anyjához bocsánatért könyörög s ez meg is bocsát leánnyal ama föltétellel, hogy ha férjét ott-hagyja; a fiatal asszony azonban ebbe nem megy bele emiatt hozzátartozói eltaszítják őt maguktól. Nagy szomorúságában a falu jövendőmondóhoz fordul *Ulan*, egy kis púpos emberkéhez, aki ha álos szerelmet vesz már régtől fogva iránta. A jóstól kér a kikérgetett nő varázslatát, amelylyel férjének a szerelmét örökre biztosítsa a maga számára. *Urok*, a jövendőmondó azért esdekel hozzá, hogy ne térjen vissza soha többé a férjéhez, akit ugyis szerencsétlenül fog tenni; *Ulan* nem enged a könyörgő rábeszélésnek és végre megkapja a varázslatát. Ekkor Manru, a cigány érkezik meg a faluba, a falubéliek rátámadnak, de neje megmenti őt. A második felvonás erdőben játszik, Manru otthonában. A cigány megunta már a nyugodalmas életet, ismét feléled régi vágya a cigányos kóborlásra, el is határozza, hogy beáll egy vajda emberei közé; ezek azonban csak akkor akarják őt társukul fogadni, ha

REGÉNY.

A rajongók.

— REGÉNY —

Hta: STEPNJÁK.

Vatajko visszasietett, hogy új kiküldetésében eljárjon. Zina és Andrej az Avenue mentek, ahol a foglyokkal találkozni akartak.

Hideg őszi reggel volt, amilyet a hirtelen északi szél hoz a meleg, nedves vidékre. Finom hideg esett, amelynek metsző esőpírei csak úgy vágták a kezét, az arcot. Amint tovább haladtak, az eső is mind sűrűbb lett, úgy, hogy a járókelők örültek, ha kabátgallérjukba rejthették remegő nyakukat. Zina ernyőt nyitott. Andrejnak nem volt, minthogy abban az időben olyan osztályhoz tartozott, amely nem igen szokott azzal élni. De nem is igen bánta az egy kegyetlenségét.

— Mily gyönyörű idő — sóhajtott fel, az utcára mutatva.

Zina mosolyogva bólintott. Az ő dolgoknak remek idő volt. Kár volt a ritka alkalomért. Még a legjáratosabb utcák is kihaltak voltak.

Amikor az egyenes hársfasorba értek, mind a ketten összerendeztek.

— Óki! — szóltak egyszerre, elfojtott hangon. Az eső sűrű fátólán keresztül látták barátaik körvonalait az utca közepén. Elöl ment két rendőr, köztük hátul. A három fogoly közepén volt. Nemsokára világosan láthatták őket s ők viszont barátait.

A három közül egyedül Boris látszott erősnek és egészségesnek. Ő ment közepén. Hosszu gesztenyeszín szakálla szabadon ropkódott a szélben. Arca a váratlan találkozás fölött örömet fejezett ki, de látszott, hogy jelentőségével még

nines tisztában. Levshin és Klein rossz színben voltak, talán betegségtől, talán izgatottságtól.

A két csapat a legnagyobb közönyű brizve meg közeledett egymáshoz. Mennél közelebb jutottak, annál gondosabban kellett elnyomniuk az ismeretség legkisebb jelét. Mégis látták, érezték egymást.

Zina most meglátsította lépteit. Lehető leglassabban közeledtek egymáshoz. A távolság közöttük mégis rohamosan fogyott. Zina, hogy néhány pillanattal meghosszabbítsa e néma találkozás kimondhatatlan örömet és kínját, egy ház kapuja alá lépett, mintha az eső elől keresne menedéket. Itt fényes gondolat villant át agyán. Ezt azonnal végre is hajtott.

Feje fölé emelte esernyőjének fogóját, Borisra nézett, s mint a háziaszony, aki nem akar esengetni, kopogni kezdett az ajtón.

Andrej fölöttébb esodálkozott, hogy Zina egy idegen ház kapuján kopog, de azonnal átlátta, hogy e mögött rejlik valami. Valóban Zina üzenetet „telegrafált” a férjének börtön a-be-ével, amelyben az egyes betűket hosszabb-rövidebb, több-kevesebb számú kopogás helyettesíti. Mind Boris, mind Zina, sok évet töltöttek börtönben s látás után éppoly jól olvastak, mint hallás után, mint az ügyes sürgönyhivatalnokok a Morse-gépnél.

Zina a következő szavakat telegrafálta Borisnak: Eszközölj új kihallgatást.

Oly gyorsan kopogták az üzenetet, hogy a foglyok még el sem haladtak, amikor már elkészült. Boris alig észrevehető bólintása mutatta, hogy megértette és a szerint fog cselekedni.

Ebben a pillanatban kinyitott a kapu és egy szobalány megkérdezte, hogy mi tetszik a nagyságos asszonynak.

Zina megkérdezte, vajjon Krutikoff Petrovich Iván ezredes — a legelső név, amely eszébe jutott — itt lakik-e? Amikor felvilágosították, hogy ez Sakesarov Protopop háza, bocsánatot kért tévedésért és elment.

A foglyok már messze jártak.

Zina és Andrej a legjobb hangulatban tértek haza. Meggyőződtek, hogy a halasztásnak nem lesznek káros következményei.

NEGYEDIK FEJEZET.

A harc.

Boris és Zina közt még az este levélváltás történt. Zina megmagyarázta a foglyoknak a halasztás okát, Boris pedig értesítette, hogy utasításához mérten viselkedtek és új kihallgatást eszközöltek ki. Ez, minthogy több ülés nem lesz, szombatra esik.

Az ügyet, amely a halasztást okozta, pénteken Szent-Péterváron végrehajtották, s Andrej és Vaszilij örültek, hogy Zina tündésen indult. Andrej az utolsó találkozásán mind a mellett figyelmeztette Zinát:

— Ha ez éjjel ismét olyan fajta sürgönyt kapnál, annyit monddok, ide ne hozd, ugy is csak fölöslegesen zavarná a lelki nyugalmunkat. Mert történeljé bármilyen: végrehajtuk a tervet.

— Sohse félj Andrej, ilyen véletlenek nem mindennap esnek meg, — felelt Zina.

Ott ültek ismét azon a padon, ahol Andrej három héttel ezelőtt értesült, hogy a régi terv dugába dől és hol az utat megállapították.

Nem beszéltek, csak gondolkodtak a holnapról. Nem volt mit mondaniuk, minden el volt határozva, változtatni semmin sem kellett. A miről csak lehetett, gondoskodtak, és minden józan óvintézkedést megtettek. Az események fejlődése hatalmukon kívül állt. Az eredmény ezer véletlentől függött, amelyek elé bátor, ügyes szemmel néztek, de amelyeket sem előre nem láthattak, sem meg nem becsülhettek.

Zina órájára nézett.

— Jó lesz haza mennünk, szólt felállva.
— Isten veled, szólt Andrej, megrázva mindkét kezét.

(Folytatása következik.)

736.—, Dohányrészevén 289.—, Császári és királyi arany 11.37, Német bankváltók 117.25, 4 2/10-os ezüst járadék 98.15, Osztrák koronajáradék 98.30, 1864-iki sorsjegy 196.50, Osztrák hitelintézet részvény 660.50, Unionbank 536.—, Osztrák Länderbank 405.—, Osztrák-magyar államvasut Osztrák járadék 406.50, Alpesi bányarészevén 427.50, 665.25, Elbavölgyi vasut 468.50, Alpesi bányarészevén 427.50, 20 frank arany 19.15, Londoni váltóár 240.65, Bécsi Tramway Litt B. 234.—, Bécsi Tramway Litt A. 240.—, Lipót köb —, Az irányzat csendes.

Bécs, január 18. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A délutáni magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 660.50, Magyar hitelrészvény 667.50, Angol-Osztrák bank 108.50, Bécsi bank-egyesület 471.—, Union bank 458.—, Länderbank 289.—, Osztrák-magyar államvasut részvény 462.—, Lombard 110.50, Elbavölgyi vasut 451.50, Északnyugati vasut részvény 458.—, Dohányrészevén 289.—, Rimamurányi vasut 462.—, Alpesi bányarészevén 427.50, Májusi járadék 98.30, Magyar koronajáradék 92.20, Török sorsjegyek 104.75, Német birodalmi márká 117.68, Napoleon d'or 19.15.

Külföldi értéktözsde.

Hamburg, január 18. (Zárlat.) 4 2/10-os ezüst-járadék 98.25, 1860. sorsjegy 138.85, Déli vasut 26.50, 4 1/10-os osztrák aranyjáradék 99.70, Osztrák hitelrészvény 207.65, Osztrák-magyar államvasut 142.25, Olasz járadék 95.—, 4 1/10-os Magyar aranyjáradék 99.60, Az irányzat nyugodt. Páris, január 18. (Zárlat.) Osztrák-magyar államvasut —, 4 1/10-os osztrák aranyjáradék 100.40, Osztrák Länderbank 539.—, 3 1/10-os francia járadék 101.97, Ottomán-bank részvény —, Déli vasut —, 4 1/10-os magyar aranyjáradék —, Párisi bankrészvény 1073, Olasz járadék 93.95, Francia törleszt. járadék 100.35, Osztrák földhitelintézet részvény 1216, Török dohányrészevén 314.—, Az irányzat szilárd.

Budapest-köbányai jelentéskereskedelmi csarnok szerkesztése.

Január 18. A szerkesztés irányzata változatlan. A) Hízott sertések ára: I. A) Magyar elsőrendű: Oreg nehéz (párónként 400 kilogramm felüli súlyban) 90-92 fillérig, Oreg közép (párónként 300-340 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig, Fiala nehéz (párónként 320 kilogramm felüli súlyban) 90-96 fillérig, Fiala közép (párónként 251-320 kilogramm terjedő súlyban) 92-94 fillérig, Fiala könnyű (párónként 250 kilogramm terjedő súlyban) 93-94 fillérig. — II. Magyar szedett: Nehéz (párónként 280 kilogramm felüli súlyban) — fillérig, Közép (párónként 240-280 kilogramm súlyban) — fillérig, Könnyű (párónként 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. — III. Romániai: Nehéz (párónként 320 kilogramm felüli súlyban) — fillérig, Közép (párónként 250-320 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig, Könnyű (párónként 250 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig.

— fillérig, IV. Romániai eredetű (szachl). Nehéz (párónként 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig, Könnyű (párónként 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. — V. Szerbiai: Nehéz (párónként 280 kilogramm felüli súlyban) 88-90 fillérig, Közép (párónként 240-260 kilogramm terjedő súlyban) 86-88 fillérig, Könnyű (párónként 240 kilogramm terjedő súlyban) 80-84 fillérig. Sertéselátszám 1901. január 16. napján volt készlet 30.846 darab. — 1901. január 17. napján felhajtott 32 darab, 1901. január 17. napján elszállított 430 darab, 1901. január 18. napjára maradt készletben 30.498 darab.

Vizállás.

Table with columns for location (Inn, Dan, Morva, Vág, Rába, Dráva, Mura, Sáva, Szamos, Krauzna, Latorena, Laborona, Ung) and water level measurements for various stations like Schrding, Passau, Linz, Bécs, Pozsony, Komárom, Budapest, Paks, Mohács, Gombos, Ujvidék, Panosva, Orsova, Magyarfalva, Zsolna, Tencsén, Serep, Sz-Gothárd, Sárvár, Győr, Péttan, Zákány, Barcs, Eszék, M-Szerdah, Zágráb, Sziszek, Mitrovica, Dees, Szendrő, N-Majlány, Munkács, Homonna, Ugyvár, Tisza, M-Szilg, Tokelaha, V-Nemény, Tokaj, Tisza-Füred, Szolnok, Csongrád, Szeged, Török-Bocsa, Titol, Óndova, Topolya, Bodrog, Sajó, Zsolca, Heródné, Berettyó, Kőrös, N-Várad, Belényes, Tenke, Gurahona, Borosjenő, Békés, Gyoma, Gy-Fehérvár, Berettyó, Soborsán, Arad, Makó, K-Kovály, Kiszótó, Temesvár, Beacsanak.

Időjelzés.

— Az Országos Meteorologiai Intézet hivatalos jelentése. — Budapest, január 18. A légnyomás maximum nyugatról erősödött, úgy hogy most a magas nyomás a kontinen nyugati felén és közepén terül el, míg az északi határokat a kiszélesedett depresszió borította. Az idő e helyzethez képest nyugaton és északon borosabb, csapadékosabb és enyhébb lett, míg a maximumon belül derült és hideg maradt. Nálunk a keleti határon esett kevés hó, míg egyébként az idő száraz, derült.

A kemény fagy nyugatról, a tengerpart irányából, gyengül. Kiszárad: Gyengébb fagy várható, csak elvétve kevés havazással.

TÁJÉKOZTATÓ.

Advertisement for 'Magánjárók' (private cars) featuring 'ELSŐ MAGYAR RÉSZEVENYTÁRSULAT BUDAPESTEN, KÜLSŐ VÁCI-UT 7. SZÁM.' and 'Gőzcseplőkészletek' (steam injectors) with a list of models and prices.

Advertisement for 'Félsztabil Compound-Condensációs-gőzgépek' (semi-stable compound condensation steam engines) by 'AZ ELSŐ CS. KIR. SZAB. DUNAGÓZHÁJÓZÁSI-TÁRSASÁG Ó-BUDAI HAJÓ-, KAZÁN- és GÉPGYÁRÁNAK'.

Advertisement for 'Ki akar pénzt!!!' (Who wants money!!!) featuring 'AGULÁR DAVID fia' (David's Agulár) shoes and a list of prices for various shoe models.

Advertisement for 'BUTOR részletfizetésre!' (Butor installment purchase!) by 'Dósa Kálmán' at 'Bpest, Erzsébet-tér 18. sz.'.

Advertisement for 'A nap tüze' (The fire of the day) by 'MAGAZIN ARKANUSZ Sterk Izsó' at 'Budapest, Teréz-körút 10. Abbazia kávéháza mellett'.

Advertisement for 'Titkos betegségek' (Secret diseases) by 'Dr. FABINYI J.' at 'v. kórházi orvos, specialista'.

Advertisement for '7 JÓZSU magyar tréfa (uraknak.)' (7 Józsu Hungarian riddles for gentlemen) by 'Corvina műintézet, Szigetvár'.

Advertisement for 'emésztőszer (Digestiv)' (digestive) by 'Thierry A. gyógyszerész' at 'Főútra 48. Brixton-Road, London, SW'.

Advertisement for 'Épp most jelent meg' (Just now published) by 'SEEFFELNER J. L.' at 'BUDAPEST, IV., Váci-utca 20. szám'.

Advertisement for 'BRAUSWETTER JÁNOS' (Brauswetter Janos) at 'SZEGEDEN' featuring 'ÓRAK, ÉKSZEREK' (clocks, jewelry) and 'RESZLETFIZETÉSRE' (installment purchase).

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.
Szombat, 1901. január hó 19-én.
Konosok F. Viktoria asszony vendégfellelptével.

Lohengrin.
Regényes opera 3 felvonásban. Irta és zenéjét szer-
ezte Wagner Richard. Fordították Böhm Gusztáv
és Ormay Ferenc.

Személyek:
I. Henrik Ney A király hir. Mihály
Lohengrin Broulik 1) Dalnoki
Brabant Wasquezne 2) Kiss
Gottfried h. Blánszky 3) Jovag Ney B.
Telramundi Beck 4) Kornai
Ortrud, neje Konosok

Kezdeté 7 óraker.

NEMZETI SZÍNHÁZ.
Szombat, 1901. január hó 19-én.
Másodszor:

H ó f e h é r k e.
Regényes színdarab 3 felvonásban, előjátékkal. Irta
Bródy Sándor.

Személyek:
Balassa Császár Heléna Márkus
Höfendörke Török A fekete ruhás
Oreg tiszteletes Gabányi hölgy Maróthy
Kis tiszteletes Rózsahégyi A barát Gyenes
Az orvos Ujnazi Szolgálat Györgyné
A felesége Rákosi

Kezdeté 7 1/2 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.
Szombat, 1901. január hó 19-én.
Primadonnák.

Operett 3 felvonásban, egy változásban. Szövegét írta:
Pásztor Árpád. Zenéjét szerzte: Mader Raoul.

Személyek:
A gróf Beóthy Rózsika Gombaszögi
Olivia Margó Felice mester Füredi
Lopták Sziklai Kovácsmester Mátrai
Clairette Szóyer Pista Lenkefi
Beppo Rátönyi A rendező Kardos

Kezdeté 7 1/2 óraker.

Jegyek a M. kir. Operaház, Nemzeti és
Magyar Színház előadására kaphatók és
előjegyezhetők Bárd Ferenc és Testv.
zeneműkereskedéseiben Kossuth Lajos-
utca 4. sz. és Andrássy-ut 42. sz. a., vala-
mint a New-York kávéházban. (Telefon.)

VIGSZÍNHÁZ.
Szombat, 1901. január hó 19-én.
Először:

A titkos rendőr.
Bóhózat 3 felvonásban. Irta: Antony Mars. Fordi-
totta és átdolgozta: Heitai Jenő.

Személyek:
Bricard Hegedűs San-Galetto Szerényi
Cyprienne Kalmár Masurka Berzétel
Pitozel Gál Pidoux Vendrei
Alica Pécsi P. Bernicse Gyöngyi
De Margency Góth Cordesco Szahmáry
Gólieros Bihari Cabassol Győző

Kezdeté 7 1/2 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ.
Szombat, 1901. január hó 19-én.
Először:

Blaha Lujza asszony mint vendég:
A szökött katona.
Eredeti népszínmű dalokkal. Irta: Szilgityi Ede.
Zenéjét szerzte Szerdahelyi József.

Személyek:
Monti gróf Szirmai Lajos Solymosi
Kamilla P. Lukács J. Jucsa Blaha
Korpádine Siposné Gémesy Szerdahelyi
Gergely Kiss M. Miska Raskó

Kezdeté 7 óraker.

URÁNIA SZÍNHÁZ
Szombat, 1901. január hó 19-én.
1849. A szabadságharc története.
Irta: Hentaller Lajos.
Kezdeté 1/8 óraker.

VÁR-SZÍNHÁZ.
Szombat, 1901. január hó 19-én.
Szeleburdi,
vagy: **mindent rosszor.**
Vígjáték 5 felvonásban. Irta: Molière. Fordította:
Paulay Ede.
Kezdeté 7 óraker.

SZABÓ JENŐ
lehernemű-gyára,
angol, francia uri divat és kalap raktár
Budapest, V., Marokkói-utca 1.
Legjobb szabásban kezesség mellett készít
Schroll-féle szifonból férfi kelengyét.
Ezenkívül dús raktár tartok: legujabb divatu
nyakkendők, kötött és bőrkétyűk. Dr.
Jäger tanár-féle gyapjú alsóruházat.
Vászon és batizst zsebkendők. Férfi- és női
esőköpenyek vízhatlan szövetből. Selyem
esernyők. Vidéki megrendelések utánvéttel mel-
lett, meg nem felelő árak készséggel visszavétet-
nek. Kiváratra árjegyzékek szolgálnak.

Somossy Mulató
(Nagymező-utca).
Albrecht Ferenc, igazgató.
Pénztárműtás 7-ker, a nagy műsor miatt kezdete 1/8-ker.
Még csak rövid ideig

Fregoli népszerű előadá-
sai leszállított helyarákkal.

Ma pontban 9 óra 23 perc. Bohózat 1 felvonásban,
1/10 óraker: 2 képmen, 9 személyben.
élelő: FREGOLI ur.
Holnap vasárnap, január 20-án délután 3-ker Fregoli vendég-
játéka méréskelti helyarákkal, tökéletes új műsorral.

**Uj! Edgar Jones, Sadi Alfarabi, Uj
Les Soeurs Rappo, Carro Pál, The
Kurakins** (Európában eddig még nem látott.)

Káthe és Armin József
színházi parodisták. A vasgyáros című paródiával.
A népszerű előadások helyárai: I. em. páholy (4 személy)
10 fr. II. em. páholy (4
személy) 6 fr. I. szegény-páholy, földsz. és I. em. I. sor 3 fr.
Ugrany II. sor 2.50, Ugrany II. em. I. sor 2.50, Ugrany II. em.
II. sor 2 fr. Balkonulés 1-4. sorig 1.20. Földszinti ülőhelyek:
az 1-6. sorig 2 fr., a 7-18. sorig 1.20, földsz. és téliker álló 80.

A téliker kávéházban zene, reggel 5 óráig.
Jegyek kaphatók a Mulató nappali pénztáránál 9-1
óráig és délután 3-tól és este a pénztáránál, ugy-
mínt Weiss A. nagytárszó Károly-körút 26., télszó
Andrássy-ut 38. és 38. szám alatt egész napon át.

FOLIES CAPRICE.
9 óraker: 9 óraker:
Die gestohlene Mitgift.
10 óraker: 10 óraker:
Ő nem tud franciául.
11 óraker: 11 óraker:
Die Champagnernymphe.

Reggel 5 óráig cigányzene a pompás
télikerben.

Menyasszonyi kelengyék
a legrövidebb kivitelben

Haris, Zeillinger és Társa
a kék csillaghoz.

Saját készítményű fehérművek, vászon-
és asztalnemű-raktár.

Budapest, IV., Váci-u. 16. szám.

Legujabb modellek. Költségvetéseket 500 koronától
7000 koronáig kívánatra beküldünk és mintá-
kal szolgálatunk.

Alarcos szövet jelmezek
A legújabb szövet színt, vagy
más jelműanyagból. Ké-
peltetésű készítmény.
Téliker szövetek 2.50 frt.
Bóhó, remete, medve, angol,
lengyeliző stb. kosztümök.
Öltönytökent 3 főtől 6 frt.
Caparotes megrendelésű ár-
mértékben.

Kotillon-rendjelek
100 dbt. 60 kr. Kotillon-rend-
jel készlettel, egy botyók 4 dbt.
rendjel tartalmú. Ár 3 krtól
20 arjaterig.

Tomb lak és járdaárak részére.
Nagy választék vízszamard,
ulcsos ruhákban. Kész-
ítők rendkívül hatékony és
értekes darabok. 100 dbonként 1
4, 8, 10, 20 egész 100 frt.

Legujabb értekes Kotillon-
ruzsok nagy választékban: 1 tel-
ker 2.50 frt., 2.50 frt., 3 frt., 4 frt.,
5 frt., 6 frt., 7 frt., 8 frt., 9 frt.,
10 frt., 12 darab 3 frt., 12 darab
4 frtől 30 frt.

Térfés és jur-zeno eszközök.
Bigrphonok lux-zenokor részére, 6 személyű kar részére
2.50 frt., 12 személyű kar részére 4.50 frt.

Konfetti (orlandói-páhlipárta).
Igen szórakoztató becsületes. piktív és bírók részére.
100 zacskó ára 2.50, 400 egész 6 frt.

Papros-kigykó (szerpentínok) 100 dbonként 55 kr.
A legkezebb és legértékesebb háldokorációk az új ün-
nepi-guarandok, gyönyörű színekben; méterje 5 kr.
Női ajándékok, pompás minik, kívánatra megköltetere
küldetnek. — Gondos színyomtatás katalógus legy.

RIX farsangi szétküldeési-áruháza
Bécs, II. Fraterstrasse 16.
Telefon 2599. Távirati cím: Rix, B és II

PAPIER WLINSI
Miből mint 30 eztezdere csatlakoztat szer, hogy a
több bántalmait, náthát, nyakfájást, megrendé-
must, tagozogtatást a leggyorsabb módon gyógyítsuk.
Tovább a Wlinal nevet kéri.

Paris, 31 Rue de Seine, Paris.
Kapható Budapeston Török Józsefnél.

**Képes levelező-
lapok**
a legkedveltebb budapesti
színeszínzők
brom-éztelt kirtellu arc-
képevel díszítve.

Páratlan szép gyűjtemény.
Eddig megjelent 4 sorozat. Egy
sorozat 12 dbot tartalmaz, ára
bérmentes ajánlattal küldésel
1 frt 80 kr. (3 K. 60 fl.).
Az összeg beküldése után küldi
a „Budapesti Napló”
kiadóhivatala

József-körút 18. sz.
Aki mind a négy sorozatot egy-
szere kintatja, az 48 helyett
82 képet kap.

A.)
Abrányiné W. Margit
Blaha Lujza
Felekine M. Flóra
Gazsi Mariska
Gombaszögi Margit
Jaszal Mari
Küry Klára
Ligetli Juliska
Szóyer Honka
Wasquez M. grófné
Vizvári Mariska
Szekely Irén.

Figyelem!
Ajánlok
harczi
kanárikat

nappal és éjjeli éreklék,
nyitok kintunk mely
basszaban, duzzogó, szop-
rán, pacirta, fuvola és sip-
enekben, drjba 6, 7, 8, 10,
12 és 16 koronára. A legna-
gyobb hidegben is szállított
utánvéttel vagy az összeg
előre való beküldésével az
én raktórnra, jóállással ér-
telőkre szára és egészen-
ge megérkezését. 10 napi
próbatidő, esetleg kicserélés,
vagy az összeg visszazero-
gáltatása minden levonás
nélkül.

Kezelési utasítás mellékel-
tetik. **Brezina A** Kanári
tanyáskor és kiváló ízű, **Linz**
a Duna mellett.

Olcsó operák
zongorára 2 kézre.
koronáért.
Auber, Porteli néma — 1.80
Kórnos és lakatos — 1.80
Beethoven, Fidelio — 1.80
Egmont — 1.80
Bellini, Norma — 2.40
Alvaresó — 1.80
Furianta — 1.80
Beleidia, Feulér nő — 1.80
Donizetti, Lucia — 1.80
Lucrezia — 1.80
Ezred leánya — 1.80
Flotot, Martha — 3.60
Stradella — 3.60
Halévy, Zaidón — 3.60
Handel, Messias — 2.40
Haydn, Terentia — 1.80
A négy évszak — 1.80
Herold, Zampa — 2.40
Kreutzer, Granadai éji
szállás — 1.80
Loitz, Casimir és áca — 2.40
Fugyverkorvas — 2.40
Vasútor — 2.40
Mendelsóhn, Szentiványi
álom — 1.80
Meyerbeer, Ördög Róbert 3.60
Hugonották — 4.80
Proféta — 4.80
Atrikál nő — 2.80
Tevators — 2.40
Mozart, Don Juan — 1.80
Figuró lakodalmá — 1.80
Titus — 1.80
Varasóhóva — 1.80
Niccolai, Windstört vig nók 1.80
Rossini, Seviliai börtölj. — 1.80
Schumann, Faust — 3.60
Verdi, Rigoletto — 4.80
Tévedés — 4.80
Tevators — 2.40

Németül tanító nélkül!
Azok számára, akik mag-
tanon akarnak tökéle-
tesen megtanulni német-
ül, a legjobb nyelvtan a
Roder-féle Levelszerinti
oktatás a német nyelv
megtanulására 40 levél-
erős vázlatokban. Ár
16 kor. Egy levél két
lecke. Egy lecke 20 fill.

Megrendelhető
a Budapesti Napló
kiadóhivatalában
József-körút 18.

**Tenis-
jeuonok**
Minden színesen 1 frt.
b 1 0 u s o k
Sefir-
25 kr.

Karneval.
A farsangi idény alkalmából van szerencsém a
n. 6. bálzó hölgyközönség figyelmét felhívni, farsan-
gi fehérműekkel dusan felszerelt raktórnra.
Nagy választékban kaphatók:
batsizt csipke-ingek 2 frittól feljebb
batsizt csipke-nadrágok 1.90 „ „
batsizt csipke-alsók 3.75 „ „
batsizt csipke-fűzőhelyettesítők,
Fil d'ecosse és selyem-harisnyák minden
színben, selyem-ingek, selyem-nadrágok,
selyem-jouponok a legujabb modellek után.

PREISACH VILMOS
NEURATH ADOLF veje
V. Bécsi-utca 9.,
V. Erzsébet-tér 7.

Állók 2 frt-25 krtól
feljebb.
Postbó-
2 frt-50 krtól
feljebb.

**Alkalmi
ajándéknak
legcélszerűbb egy
INTONA
családi hangszer.**

E közkedvelt hangszeren el lehet játszani a legszebb
és legujabb magyar vagy más letérő szerinti nótát kor-
látlan számban minden zeneismeret nélkül.

Ára 10 forint. Nagyobb alaku 12 forint.
A kórtk drjba (érből) 30 krajczár.

STERNBERG ÁRMEN és TESTVÉRE
cs. és kir. udv. hangszergyár. Általános hangszergyáraktár
Kerepesi-út 36. szám.

Zongora-termék: Kossuth Lajos-utca 22. sz. (Károly-körút
sark). Zenepalota.

Illusztrált árjegyzék ingyen kapható csak meg kell ne-
vezni, hogy miféle hangszerrel kívánatuk az árjegyzék.

Keresztény Ruhaszövetkezet
Teréz-körút 46. sz. alatt

megnyitott a minden farsángot, küldetmel félre téve, a vezet-
ség arra törekedik, hogy a lehető legjobb kiszolgálásban része-
sitse a vásárló legokot.

A szövetkezet áruháiban kapható minden cikk, amit
külkülkülben szükségletet képez a ruházatkészítéshez. — Kapható
mindennemű férfi-, női- és gyermek-áruccik. Pajpan, vászon,
szövet stb. stb. Kétféle szabatás alkalmazunk, aki a legke-
nyesebb igényeket is kintatgatjuk. Kiszállításunk és rendel-
ésbiztosíté mellett szerkesztők be az összes áruk. Vászónok csak
tagok lehet. Tagul a tekintetük, aki legalább egy üzletért
legye, melynek 40 koronát terü értéke vagy egyszerre vagy
10, egyházi körrel vagy a korona részletekben fizethet.
Minden tag joggalul 20 korona erejűg hiteltelen vásárlón
és köteles a hiteltelt összeg 10%-át fizetni, okküldetve az hitelt-
rész törlesztéséül.

A tagok száma az idő szerint 741, akik étezenen 1851
hitelteltet kintatják, melynek értéke részben befizetett.

Támogassuk teljes erőnkkel a „Keresztény Ruhaszövetkezetet”

